

ບົດແນະນຳ ນະໂຍບາຍ ກ່ຽວກັບ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່
ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳໃນອາຊຽນ

ບົດແນະນຳ ນະໂຍບາຍ ກ່ຽວກັບ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ຢູ່ ອາຊຽນ ແມ່ນໄດ້ຮັບການສ້າງຂຶ້ນ ຜ່ານ ຂະບວນການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ຕ່າງໆ ຢ່າງກວ້າງຂວາງ ໂດຍມີການນຳພາ ຂອງ ສູນຄົ້ນຄວ້າວິໄຈກະສິກຳ ເພື່ອ ການພັດທະນາສາກົນ ຂອງ ປະເທດຝຣັ່ງ (CIRAD), ຄະນະກຳມາທິການ ເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ສປຊ ປະຈຳພາກພື້ນ ອາຊີ-ປາຊີຟິກ (ESCAP) ແລະ ອົງການ ອາຫານ ແລະ ການກະເສດ ແຫ່ງ ສປຊ (FAO) ພາຍໃຕ້ ໂຄງການປັບປຸງລະບົບນິເວດກະສິກຳ ແລະ ຄວາມປອດໄພ ຂອງ ອາຫານ (ASSET), ແລະ ຍັງໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຈາກ ແຜນງານລາວດ້ານນິເວດກະສິກຳເພື່ອອາຊຽນ(LICA) ແລະ ກອງເລຂາ ອາຊຽນ.

ກອງປະຊຸມພິເສດ ຂອງ ເຈົ້າໜ້າທີ່ອາວຸໂສ ກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ ອາຊຽນ (SOM-AMAF) ຄັ້ງທີ 45 ທີ່ຈັດຂຶ້ນ ຢູ່ ຈຳບາຣູ ປະເທດມະເລເຊຍ ເມື່ອ ວັນທີ 6-8 ສິງຫາ 2024 ແລະ ກອງປະຊຸມ ລັດຖະມົນຕີ ກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ ອາຊຽນ (AMAF) ຄັ້ງທີ 46 ທີ່ປະຊຸມອອນລາຍ ໃນວັນທີ 24 ຕຸລາ 2024 ໄດ້ຮັບຮອງເອົາ ບົດແນະນຳ ນະໂຍບາຍ ສະບັບນີ້.

ສິນໃຈຂໍ້ມູນຂ່າວສານເພີ່ມເຕີມ ແລະ ສູນກາງຄາມຮູ້ດິຈິຕອນກ່ຽວຂ້ອງ, ສາມາດເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: [t https://www.aseanaetguidelines.org](https://www.aseanaetguidelines.org)

ໄດ້ຮັບທຶນຊ່ວຍເຫຼືອ ຈາກ

In partnership with

Co-funded by the European Union

FONDS FRANÇAIS POUR L'ENVIRONNEMENT MONDIAL

Creative Commons Attribution 4.0 IGO license (CC BY 4.0 IGO)

ລິຂະສິດ © CIRAD 2024

ສະຫງວນ ບາງສິດ.

ISBN ສະບັບພິມ: XXX

PDF ISBN: 978-2-87614-872-7

DOI: <https://doi.org/10.19182/agritrop/00239>

ບັນດາທັດສະນະຕ່າງໆ ທີ່ສະແດງໃນເອກະສານສະບັບນີ້ ແມ່ນເປັນທັດສະນະຂອງ ຜູ້ຂຽນ ແລະ ບໍ່ໄດ້ສ້ອງແສງ ທັດສະນະ ແລະ ນະໂຍບາຍ ຂອງ ອົງການຈັດຕັ້ງ ທີ່ຜູ້ຂຽນສັງກັດຢູ່. ການກ່າວເຖິງ ບໍລິສັດ, ຜະລິດຕະພັນ, ບໍລິການໃດໜຶ່ງ ຫຼື ຂະບວນການພາຍໃຕ້ລິຂະສິດ ບໍ່ໄດ້ໝາຍຄວາມວ່າ: ຜູ້ຂຽນ ໃຫ້ການຮັບຮອງ ຫຼື ແນະນຳ ເປັນການສະເພາະ ເມື່ອລິມທຽບໃສ່ ພາກສ່ວນອື່ນ ທີ່ບໍ່ໄດ້ກ່າວ ເຖິງ ໃນເອກະສານສະບັບນີ້. ສ່ວນການອ້າງອີງ ເຂດທີ່ຕັ້ງພູມສາດ ຫຼື ເຂດແຄ້ວນສະເພາະ ທີ່ພົບໃນ ເອກະສານສະບັບນີ້, ຜູ້ຂຽນ ບໍ່ມີເຈດຕະນາ ສະແດງທັດສະນະຕັດສິນ ທາງດ້ານກົດໝາຍ ຫຼື ສະຖານະພາບໃດໆ ຂອງ ເຂດທີ່ຕັ້ງພູມສາດ ຫຼື ເຂດແຄ້ວນ ກ່ຽວຂ້ອງ.

ເອກະສານສະບັບນີ້ ມີສະໜອງໃຫ້ ພາຍໃຕ້ Creative Commons Attribution 4.0 IGO license (CC BY 4.0 IGO) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/igo/>. ດ້ວຍການນຳໃຊ້ ເນື້ອໃນ ຂອງ ເອກະສານສະບັບນີ້, ທ່ານຕົກລົງເຫັນດີ ພາຍໃຕ້ຂໍ້ຜູກມັດເງື່ອນໄຂ ຂອງ ການອະນຸຍາດໃຫ້ນຳໃຊ້ລິຂະສິດ. ສາມາດຜະລິດ ເອກະສານສະບັບນີ້ ເປັນສະບັບລິມບຸນ ຫຼື ເປັນບາງສ່ວນບາງຕອນ ເພື່ອຮັບໃຊ້ຈຸດປະສົງການສຶກສາ ຫຼື ບໍ່ຫວັງຜົນກຳໄລ ໄດ້ໂດຍບໍ່ຕ້ອງຂໍອະນຸຍາດເປັນການພິເສດ ຈາກ ຜູ້ຖືລິຂະສິດ ແຕ່ຕ້ອງ ສະແດງຄວາມຮັບຮູ້ ແຫຼ່ງທີ່ມາ ຂອງ ເອກະສານ. ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ ນຳໃຊ້ ເອກະສານສະບັບນີ້ ເພື່ອຂາຍຕໍ່ ຫຼື ເພື່ອຈຸດປະສົງອື່ນໆທາງການຄ້າ ໂດຍປະສາຈາກ ການໄດ້ຮັບອະນຸຍາດ ຈາກ ຜູ້ຖືລິຂະສິດ.

ເວລາອ້າງອີງເຖິງ ເອກະສານສະບັບນີ້ ສະເໜີໃຫ້ອ້າງອີງ ຄືດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້: Biénabe E., Rankine H., Ferrand P., Chen Y.A., Bartlett A., Basilio C., De Boisset C. and T. Saphangthong, 2024. Policy Guidelines on Agroecological Transitions in ASEAN. CIRAD, ESCAP, FAO, DALaM, ASEAN. Montpellier, Bangkok, Roma, Vientiane, Jakarta. 50 pages. DOI: <https://doi.org/10.19182/agritrop/00239>

ກ່ຽວກັບ ບົດແນະນຳ ສະບັບນີ້

ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ເປັນເສັ້ນທາງ ສຳລັບ ການພັດທະນາລະບົບຜະລິດສະບຽງອາຫານ ບົນພື້ນຖານການສ້າງຄວາມຫຼາກຫຼາຍ ຂອງພືດທີ່ປູກ, ຂອງສວນກະສິກຳ, ຂອງພູມິທັດການຜະລິດກະສິກຳ ແລະ ຂອງລະບົບພູມປັນຍາ ເພື່ອສ້າງລະບົບການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ທີ່ມີຄວາມອຸດົມສົມບູນ ໃນໄລຍະຍາວ, ມີຄວາມທົນທານຕໍ່ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ແຂງແຮງດີ, ຄ້ຳປະກັນຊີວິດການເປັນຢູ່ ແລະ ໃນທ້າຍທີ່ສຸດແລ້ວ ກໍແມ່ນເພື່ອປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນ ການຫັນປ່ຽນລະບົບຜະລິດສະບຽງອາຫານແບບຍືນຍົງ ແລະ ມີຄວາມເທົ່າທຽມກັນໃນສັງຄົມ.

ໄດ້ມີການກຳນົດໃຫ້ເຫັນແຈ້ງເຖິງ ເຫດຜົນທີ່ໄປທີ່ມາ ຂອງ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ. ເຖິງແມ່ນວ່າ ການເພີ່ມການຜະລິດກະສິກຳໃຫ້ເຂັ້ມຂຸ້ນໃນຮູບແບບປົກກະຕິ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ຜະລິດຕະພາບ ເພີ່ມສູງຂຶ້ນ ແຕ່ ກໍສ້າງຄວາມເສຍຫາຍ ຕໍ່ ສິ່ງແວດລ້ອມ, ຄວາມທົນທານຕໍ່ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ, ຊີວິດການເປັນຢູ່ ແລະ ສາຍໄຍວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມ ຂອງ ລະບົບການຜະລິດກະສິກຳເປັນສະບຽງອາຫານ. ບົດແນະນຳ ອາຊຽນ ສຳລັບ ການຜະລິດກະສິກຳແບບຍືນຍົງນີ້ ກຳນົດທ້າຍຫຼັກການ ເພື່ອຊີ້ນຳ ການຂ້າມຜ່ານ “ໄປສູ່ການຜະລິດກະສິກຳທີ່ມີຜະລິດຕະພາບສູງ, ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ທາງເສດຖະກິດ, ຖືກຕາມຫຼັກການດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ຢູ່ບົນພື້ນຖານຫຼັກການ ແຫ່ງ ຄວາມສະເໝີພາບ ແລະ ຄວາມຍຸຕິທຳທາງສັງຄົມ” – ຊຶ່ງລວມເອົາ (1) ການປັບປຸງປະສິດທິພາບການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທີ່ມີຢູ່ ຂອງ ພວກເຮົາ; (2) ການອະນຸລັກ, ການປົກປັກຮັກສາ, ການເສີມຂະຫຍາຍລະບົບນິເວດທາງທຳມະຊາດ, ການສົ່ງເສີມ ແລະ ການເສີມຂະຫຍາຍ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ຊຸມຊົນ; (3) ການປົກປ້ອງ ແລະ ປັບປຸງ ຄວາມຢູ່ດີມີສຸກທາງສັງຄົມ ແລະ ຊີວິດການເປັນຢູ່ໃນເຂດຊົນນະບົດ; (4) ການເສີມຂະຫຍາຍ ຄວາມທົນທານ ຂອງ ຜູ້ຄົນ, ຊຸມຊົນ ແລະ ລະບົບນິເວດ; ແລະ (5) ການສົ່ງເສີມການຄຸ້ມຄອງບໍລິຫານທີ່ດີ ຕໍ່ ລະບົບທາງທຳມະຊາດ ແລະ ລະບົບທີ່ມະນຸດສ້າງຂຶ້ນ. ບົດແນະນຳ ການຜະລິດກະສິກຳແບບຍືນຍົງ ຊື່ໃຫ້ເຫັນວ່າ: ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ເປັນ “ວິທີການຫັນປ່ຽນທີ່ເປັນໄປໄດ້ ໃນສະພາບເງື່ອນໄຂການປ່ຽນແປງທາງດ້ານແນວຄວາມຄິດ”.

ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ສາມາດເລັ່ງລັດ ແລະ ລົງເລິກ ການບັນລຸ ແຜນການ ແລະ ວິໄສທັດ ທີ່ເປັນເອກະພາບໃນລະດັບພາກພື້ນ ຊຶ່ງລວມເອົາ ວິໄສທັດ ແລະ ແຜນຍຸດທະສາດຮ່ວມມືອາຊຽນ ໃນຂະແໜງ ສະບຽງອາຫານ, ກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ 2016–2025, ຍຸດທະສາດການສ້າງປະຊາຄົມເສດຖະກິດອາຊຽນ 2025, ຍຸດທະສາດການສ້າງປະຊາຄົມວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມອາຊຽນ 2025, ແລະ ແຜນແມ່ບົດ ການພັດທະນາຊົນນະບົດ ອາຊຽນ 2022 ເຖິງ 2026, ແລະ ອື່ນໆ.

ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ຍັງສາມາດເລັ່ງໃຫ້ບັນລຸ 17 ເປົ້າໝາຍການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ, ສິນທິສັນຍາ ຣິໂອ (Rio) ວ່າດ້ວຍ ດິນຟ້າອາກາດ, ຊີວະນາໆພັນ ແລະ ການເຊື່ອມໂຊມຂອງດິນ, ສັນຍາ ປາຣີ (Paris) ວ່າດ້ວຍ ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ຂອບຊີວະນາໆພັນສາກົນ ຄຸນມິງ-ມອນທຣີອ່ອນ (Kunming-Montreal), ພາຍໃຕ້ບັນດາພັນທະສາກົນອື່ນໆ.

ມີຫຼາຍຕົວຢ່າງທີ່ດີ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ຈາກບັນດາປະເທດສະມາຊິກອາຊຽນ ແຕ່ຍັງມີ ຫຼາຍສິ່ງທ້າຍທາຍ ກົດຂວາງ ການເພີ່ມຂະໜາດ ແລະ ການຂະຫຍາຍ ແບບແຜນການຜະລິດໃນລັກສະນະດັ່ງກ່າວ. ບັນດາພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໄດ້ລະບຸຫຼາກຫຼາຍບັນຫາ ທີ່ເປັນສິ່ງທ້າຍທາຍ ໃນນັ້ນລວມມີ ຄວາມເຊື່ອທີ່ໜັກແໜ້ນວ່າ: ການເພີ່ມການຜະລິດກະສິກຳໃຫ້ເຂັ້ມຂຸ້ນ ແບບປົກກະຕິ ເປັນວິທີດຽວ ທີ່ຈະຮັບປະກັນ ການຄ້ຳປະກັນສະບຽງອາຫານ, ຄວາມເຊື່ອທີ່ວ່າ ຄວາມຕ້ອງການຂອງຕະຫຼາດຍັງອ່ອນນ້ອຍ ສຳລັບ ຜະລິດຕະພັນທີ່ໄດ້ຮັບການຜະລິດແບບຍືນຍົງ, ປະເດີນການເຮັດວຽກພິເສດລາວ, ຄວາມບໍ່ກົມກຽວລະຫວ່າງປັດໄຈທາງສັງຄົມ ແລະ ປັດໄຈຕັກນິກ, ແລະ ບັນຫາ ການສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອຊາວກະສິກອນ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ທີ່ມີບໍ່ພຽງພໍ. ຄວາມຈຳເປັນ ຂອງ ຜູ້ຕັດສິນບັນຫາ ທີ່ຕ້ອງຕອບສະໜອງໃຫ້ໄດ້ຕາມການຜະລິດ ແລະ ຄາດໝາຍສິ່ງອອກ ຢ່າງໜ້າເຊື່ອຖື ອາດຈະມີນ້ຳໜັກລື່ນ ຄວາມຕ້ອງການ ທີ່ພົວພັນກັບ ໂພຊະນາການ, ຜົນໄດ້ຮັບດ້ານຊີວິດການເປັນຢູ່ ຫຼື ຄວາມຍືນຍົງ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ. ນອກຈາກນັ້ນ, ຍັງພົບວ່າ: ບັນດາຕົວຊີ້ບອກ ກ່ຽວກັບ ຄວາມຄືບໜ້າ ຂອງ ການຜະລິດກະສິກຳແບບຍືນຍົງ ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ຮັບການກຳນົດຢ່າງຈະແຈ້ງ.

ບົດແນະນຳ ສະບັບນີ້ ມີເປົ້າໝາຍແນໃສ່ການສະໜັບສະໜູນ ການເຄື່ອນໄຫວແບບສະມັກໃຈ ຂອງຊາດສະມາຊິກອາຊຽນ (AMS) ແລະ ກົນໄກຕ່າງໆ ຂອງ ອາຊຽນ, ເວົ້າສະເພາະ ໜ່ວຍງານວິຊາການຂະແໜງປູກຝັງອາຊຽນ (ASWGC) ແລະ ແຜນງານລາວດ້ານນິເວດກະສິກຳເພື່ອອາຊຽນ (LICA) ຊຶ່ງໄດ້ຮັບການສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ຢູ່ອາຊຽນ ເພື່ອຍົກລະດັບ ແລະ ຂະຫຍາຍຜົນ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ. ບົດແນະນຳ ສະບັບນີ້ເນັ້ນໜັກໃຫ້ເຫັນ ເຈັດຈຸດຫັນປ່ຽນສຳຄັນ ໃນການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ຄື: (1) ການວາງແຜນ; (2) ການເຮັດວຽກກັບຊາວກະສິກອນ; (3) ກິດຈະກຳຊ່ວຍເຫຼືອພາຍໃນຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ; (4) ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຫຼາກຫຼາຍພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ; (5) ການອຳນວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ ການແລກປ່ຽນພູມປັນຍາ-ຄວາມຮູ້; (6) ວາລະການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ເພື່ອການປ່ຽນແປງ; ແລະ (7) ການສະໜອງທຶນ. ແຕ່ລະຈຸດຫັນປ່ຽນ ກຳນົດ ບັນດາກິດຈະກຳ ແບບສະມັກໃຈ ທີ່ແຕ່ລະປະເທດ ອາດຈະພິຈາລະນາໝູນໃຊ້ ໃຫ້ເຂົ້າກັບ ສະພາບເງື່ອນໄຂ ແລະ ບຸລິມະສິດ ພາຍໃນປະເທດ ຂອງ ຕົນ ຕາມທີ່ເຫັນວ່າເໝາະສົມ.

ບົດແນະນຳ ສະບັບນີ້ ຍັງສະໜັບສະໜູນ ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ການແລກປ່ຽນ ລະຫວ່າງ ຂະແໜງການ ພາຍໃນໂຄງສ້າງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຂອງ ອາຊຽນ ແລະ ເປັນເອກະສານອ້າງອີງສຳຄັນ ທີ່ ຜູ້ສ້າງນະໂຍບາຍສາມາດນຳໃຊ້ ເພື່ອຈັດຕັ້ງປະຕິບັດການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ.

ສາລະບານ

ນິເວດກະສິກໍາ: ອະທິບາຍຄໍາສັບ ແລະ ຂອບເຂດ..... 7

ບົດແນະນໍາ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ 8

1. ການວາງແຜນ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດ ແບບນິເວດກະສິກໍາ9

ບົດແນະນໍາ 1.1 ສ້າງນະໂຍບາຍ ທີ່ກົມກຽວ ແລະ ກໍານົດ ຄາດໝາຍ ໃຫ້ຖືກຕ້ອງໝາຍ
ສົມຂຶ້ນກວ່າເດີມ ສໍາລັບ ການວາງແຜນດ້ານກະສິກໍາ ຜ່ານ ນິເວດກະສິກໍາ..... 9

ບົດແນະນໍາ 1.2 ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໃນຂະບວນການວາງ
ແຜນ..... 10

ບົດແນະນໍາ 1.3 ນໍາໃຊ້ວິທີການວາງແຜນ ທີ່ວຸມມິທັດ ຫຼື ທີ່ວເຂດ..... 10

ບົດແນະນໍາ 1.4 ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກເອກະຊົນ ແລະ ການສ້າງຄວາມ
ເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ລະບຽບ ການວາງແຜນ ສໍາລັບ ທຸລະກິດກະສິກໍາ..... 11

2. ການເຮັດວຽກ ກັບ ຊາວກະສິກອນ 13

ບົດແນະນໍາ 2.1 ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ອົງການຈັດຕັ້ງ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ,
ແມ່ຍິງ ແລະ ຊາວໜຸ່ມ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງຕັ້ງໜ້າ ຂອງ ເຂົາເຈົ້າ ໃນຂະບວນ
ການສ້າງນະໂຍບາຍນິເວດກະສິກໍາ 13

ບົດແນະນໍາ 2.2 ສ້າງເງື່ອນໄຂ ທີ່ເອື້ອອໍານວຍ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອ ຊາວ
ກະສິກອນ ໃນການຂ້າມຜ່ານ 14

ບົດແນະນໍາ 2.3 ສິ່ງເສີມແວດລ້ອມທາງດ້ານການຈັດຕັ້ງ ແລະ ກົດໝາຍ ທີ່ປອດໄພ
..... 14

ບົດແນະນໍາ 2.4 ນໍາໃຊ້ ທ່າແຮງ ເຕັກໂນໂລຊີດິຈິຕ້ອນ ແລະ ລະບົບຄຸ້ມຄອງຄວາມຮູ້
/ຂໍ້ມູນ 15

3. ການສົ່ງເສີມ ການຂ້າມຜ່ານ ທີ່ ຕ້ອງໄດ້ມູນຄ່າການຜະລິດກະສິກໍາເປັນອາຫານ 17

ບົດແນະນໍາ 3.1 ສະໜັບສະໜູນ ການພັດທະນາຕະຫຼາດພາຍໃນ ແລະ ຕ້ອງໄດ້ມູນ
ຄ່າສິນ ສໍາລັບ ຜະລິດຕະພັນ ທີ່ຜ່ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ..... 17

ບົດແນະນໍາ 3.2 ສ້າງແວດລ້ອມທີ່ເອື້ອອໍານວຍ ສໍາລັບ ການຫັນປ່ຽນ ຕ້ອງໄດ້ມູນຄ່າ
ພາຍໃນ ໃຫ້ກວມລວມທົ່ວເຖິງທຸກຄົນ 18

ບົດແນະນໍາ 3.3 ດັດປັບ ລະບຽບການຕ່າງໆ ຂອງ ລັດ ທີ່ມີກ່ຽວກັບ ຄວາມປອດໄພ
ຂອງ ອາຫານ, ມາດຕະຖານຄຸນນະພາບ, ແລະ ການອອກໃບຢັ້ງຢືນ ເພື່ອສະໜັບສະ
ໜູນ ເຮັດໃຫ້ ຜະລິດຕະພັນທີ່ຜ່ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ມີຄວາມແຕກຕ່າງ
ແລະ ສະໜອງທາງເລືອກ ໃຫ້ ຜູ້ບໍລິໂພກ 19

ບົດແນະນໍາ 3.4 ນະໂຍບາຍເອົາຜູ້ບໍລິໂພກເປັນໃຈກາງ: ມາດຕະການໃສ່ໃຈດ້ານ
ສຸຂະພາບ ແລະ ໂພຊະນາການ. 19

ບົດແນະນໍາ 3.5 ສະໜັບສະໜູນ ການພັດທະນາຕ້ອງໄດ້ມູນຄ່າທ້ອງຖິ່ນ ສໍາລັບ ປັດ
ໄຈການຜະລິດ (ເມັດພັນ, ຝຸ່ນອິນຊີ, ຢາຂ້າສັດຕູພືດຊີວະພາບ, ອາຫານສັດປອດ
ສານພິດ), ອຸປະກອນ ແລະ ເຄື່ອງກົນຈັກ 20

ບົດແນະນໍາ 3.6 ປະຕິຮູບ ເຄື່ອງມື ທາງດ້ານ ການຄ້າ, ນະໂຍບາຍການອຸດໜູນລາຄາ
ແລະ ແຫຼ່ງການຈັດຊື້..... 21

ບົດແນະນໍາ 3.6 ປະຕິຮູບ ເຄື່ອງມື ທາງດ້ານ ການຄ້າ, ນະໂຍບາຍການອຸດໜູນລາຄາ
ແລະ ແຫຼ່ງການຈັດຊື້..... 21

4. ການສ້າງຄວາມສາມາດ ແລະ ແລກປ່ຽນ ຄວາມຮູ້ 23

ບົດແນະນໍາ 4.1 ສ້າງຄວາມສາມາດ ໃຫ້ ຊາວກະສິກອນ ແລະ ຊຸມຊົນເຂດຊົນນະບົດ ແລະ
ອໍານວຍຄວາມສະດວກ ໃຫ້ ການຮຽນຮູ້ແລະແລກປ່ຽນ ຈາກຊາວກະສິກອນສູ່ຊາວກະສິກອນ
ເພື່ອການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ..... 23

ບົດແນະນຳ 4.2 ປັບປຸງຮູບແບບການສົ່ງເສີມກະສິກຳ ແລະ ການສະໜອງຄຳແນະນຳ 24

ບົດແນະນຳ 4.3 ເຊື່ອມສານ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ເຂົ້າໃນ ການຝຶກອົບຮົມວິຊາ ຊີບ, ການສຶກສາຊັ້ນສູງ ແລະ ຫຼັກສູດວິຊາການ 25

ບົດແນະນຳ 4.4 ເພີ່ມທະວີຄວາມຮັບຮູ້ທົ່ວສັງຄົມ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດ ກະສິກຳ 26

5. ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ27

ບົດແນະນຳ 5.1 ລະບຸ ແລະ ຮ່ວມສ້າງ ຈຸດປະສົງ ທີ່ຈະແຈ້ງ ສຳລັບ ການມີສ່ວນ ຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ..... 27

ບົດແນະນຳ 5.2 ຈັດຕັ້ງ ການລະບຸ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ, ແລະ ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈ ກ່ຽວກັບ ຫັດສະນະ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດ ຂອງ ເຂົາເຈົ້າ..... 28

ບົດແນະນຳ 5.3 ເຊື່ອມສານກົນໄກການມີສ່ວນຮ່ວມ ເຂົ້າໃນການຈັດຕັ້ງ..... 28

ບົດແນະນຳ 5.4 ເລັ່ງເປົ້າໝາຍສ້າງການມີສ່ວນຮ່ວມຫັນປ່ຽນ ບໍ່ແມ່ນເປັນພຽງແຕ່ ການທາບທາມຂໍ້ຄຳປຶກສາ..... 29

6. ການສ້າງ ວາລະຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ສຳລັບ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດ ກະສິກຳ.....31

ບົດແນະນຳ 6.1 ປັບປຸງ ທິດທາງການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ຄົນໃໝ່ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ 31

ບົດແນະນຳ 6.2 ເສີມຂະຫຍາຍ ວິທີການທີ່ເປັນນະວັດຕະກຳ ໃນການຈັດຕັ້ງ ປະຕິບັດ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແລະ ການຮ່ວມສ້າງຄວາມຮູ້ ດ້ວຍການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ຜູ້ມີບົດບາດຕ່າງໆ..... 32

ບົດແນະນຳ 6.3 ແກ້ໄຂ ວາລະການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດ ກະສິກຳ ໃນລະດັບ ຟາມ ຫຼື ແຫຼ່ງການຜະລິດກະສິກຳ..... 33

ບົດແນະນຳ 6.4 ແກ້ໄຂ ວາລະການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດ ກະສິກຳ ໃນລະດັບ ພູມມິທັດ 34

ບົດແນະນຳ 6.5 ແກ້ໄຂ ວາລະການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດ ກະສິກຳ ໃນລະດັບ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ຢູ່ຂັ້ນຕ່າງໆ 34

7. ການສະໜອງທຶນ ໃຫ້ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ

.....36

ບົດແນະນຳ 7.1 ສ້າງຂອບນິຕິກຳ ທີ່ເອື້ອອຳນວຍ ເພື່ອກຳນົດຈຸດປະສົງການສະໜອງ ທຶນ ຂອງ ພາກລັດ ແລະ ເອກະຊົນ ຄົນໃໝ່ ໃນການຮັບໃຊ້ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການ ຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ..... 36

ບົດແນະນຳ 7.2 ສ້າງ ຂອບຮັບຜິດຊອບ ແລະ ຍຸດທະສາດ ນິເວດກະສິກຳແຫ່ງຊາດ ທີ່ມີຄວາມສອດຄ່ອງ ເພື່ອຊີ້ນຳການສະໜອງທຶນໃນລະດັບສາກົນ ເຂົ້າໃສ່ ວຽກງານ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ..... 37

ບົດແນະນຳ 7.3 ສ້າງຕົວແບບການເງິນນະວັດຕະກຳໃໝ່ ທີ່ແກ້ໄຂຄວາມຕ້ອງການ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ ເພື່ອຂ້າມຜ່ານ (ພາຍໃນຫຼາກຫຼາຍ ສະພາບເງື່ອນໄຂ) ໃນຂະ ນະທີ່ນຳໃຊ້ປະໂຫຍດ ຈາກ ການເງິນເພື່ອຄວາມຍືນຍົງ ສາກົນ 39

ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ: ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ຂະບວນການສ້າງນະໂຍບາຍ ໃນລະດັບ ຊາດ ແລະ ອາຊຽນ 41

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ: ເອກະສານອ້າງອີງສຳຄັນ 42

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ A. ທິດສະດີການປ່ຽນແປງ..... 42

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ B. ການຕິດຕາມ ແລະ ການປະເມີນຜົນ (M&E) ການຂ້າມ ຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ.....42

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ C. ຊັບພະຍາກອນ ຂອງ ອົງການ ທີ່ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອ ການ
ຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ.....45

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ D. ຖາມ-ຕອບ ກ່ຽວກັບ ນິເວດກະສິກໍາ47

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ E. ການປະກອບສ່ວນ ຂອງ ນິເວດກະສິກໍາ ໃສ່ ປພຍ...48

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ F. ຫຼັກຖານ ແລະ ຕົວຢ່າງການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ
ຈາກ ບັນດາປະເທດອາຊຽນ51

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ G. ບົດບາດຂອງ LICA ໃນການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດ
ແບບນິເວດກະສິກໍາ.....57

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ H. ຄວາມສອດຄ່ອງດ້ານນະໂຍບາຍ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງ
ບໍລິຫານໃນລະດັບຕ່າງໆ ສໍາລັບ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ
.....58

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ I. ການວາງແຜນ ການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ....59

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ J. ບາງເຂດສໍາຄັນ ສໍາລັບການຈັດບຸລິມະສິດ ການຂ້າມຜ່ານ
ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ.....60

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ K. ສິດທິ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ຕາມທີ່ໄດ້ກໍານົດໄວ້ໃນ
ສົນທິສັນຍາສາກົນ ວ່າດ້ວຍ ຊັບພະຍາກອນກໍາມະພັນພືດ.....61

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ L. ການຜະລິດກະສິກໍາ ໂດຍມີການສະໜັບສະໜູນຂອງຊຸມ
ຊົນ (CSA).....62

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ M. ລະບົບການຄ້າປະກັນ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ (PGS)...62

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ N. ໂຮງຮຽນຊາວກະສິກອນ (FFS)62

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ O. ຕົວແບບການສະໜອງທຶນ ເພື່ອຄວາມຍືນຍົງ ທີ່ມີທ່າແຮງ
ສະໜັບສະໜູນ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ63

ເອກະສານອ້າງອີງ 65

ອັກສອນຫຍໍ້

ASEAN	ອາຊຽນ - ສະມາຄົມປະຊາຊາດອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້
ASWGC	ໜ່ວຍງານວິຊາການຂະແໜງປູກຝັງ ອາຊຽນ
AMAF	ລັດຖະມົນຕີ ກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ ອາຊຽນ
AMS	ຊາດສະມາຊິກ ອາຊຽນ
CFS	ຄະນະກຳມະການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານໂລກ
CSA	ການຜະລິດກະສິກໍາ ທີ່ໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນ ຈາກ ຊຸກຊືນ
CSO	ອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ
ESCAP	ຄະນະກຳມາທິການເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ສປຊ ປະຈຳ ພາກພື້ນອາຊີ-ປາຊີຟິກ
FAO	ອົງການອາຫານ ແລະ ການກະເສດ ແຫ່ງ ສປຊ
FFS	ໂຮງຮຽນຊາວນາ
GAP	ການຜະລິດກະສິກໍາສະອາດ
GHG	ທາດອາຍພິດເຮືອນແກ້ວ
HLPE	ຄະນະຊ່ຽວຊານຂັ້ນສູງ
ICT	ເຕັກໂນໂລຊີ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ແລະ ການສື່ສານ
IPM	ການຄຸ້ມຄອງສັດຕູພືດແບບປະສົມປະສານ
LICA	ແຜນງານລາວດ້ານນິເວດກະສິກໍາເພື່ອອາຊຽນ
M&E	ການຕິດຕາມ ແລະ ປະເມີນຜົນ
MSME	ຈນກ - ຈຸລະວິສາຫະກິດ, ວິສາຫະກິດ ຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ກາງ
NDC	ແຜນງານແຫ່ງຊາດ ການປະກອບສ່ວນແກ້ໄຂບັນຫາການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ
NGO	ອົງການຈັດຕັ້ງ ທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດ
PGS	ລະບົບການຄ້າປະກັນ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ
SDG	ປພຍ - ເປົ້າໝາຍການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ

SME	ວິສາຫະກິດຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ກາງ
SOM-AMAF	ກອງປະຊຸມ ເຈົ້າໜ້າທີ່ອາວຸໂສ ກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ ອາຊຽນ
SWG	ໜ່ວຍງານວິຊາການ
ToC	ທິດສະດີການປ່ຽນແປງ
VGGT	ຄຳແນະນຳຕາມຄວາມສະໝັກໃຈ ໃນການຄຸ້ມຄອງບໍລິຫານການຄອບຄອງນໍ້າໃຊ້ ຢ່າງມີຄວາມຮັບ ຜິດຊອບ ໃນເລື່ອງທີ່ດິນ, ພື້ນທີ່ປະມົງ ແລະ ປ່າໄມ້

ນິເວດກະສິກໍາ: ອະທິບາຍຄໍາສັບ ແລະ ຂອບເຂດ

ອົງປະກອບ ແລະ ຫຼັກການ ນິເວດກະສິກໍາ

ນິເວດກະສິກໍາ ຊ່ວຍການຫັນປ່ຽນ ລະບົບສະບຽງອາຫານ ໂດຍມີເປົ້າໝາຍ ເພື່ອບັນລຸຄວາມຍືນຍົງທາງດ້ານ ນິເວດ, ເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ. ນິເວດກະສິກໍາ ເນັ້ນໜັກ:

- ✓ **ເຮັດໃຫ້ການປະສານສົມທົບ ສ້າງຜົນປະໂຫຍດ ສູງສຸດ:** ເຮັດໃຫ້ ການປະສານສົມທົບ ລະຫວ່າງ ພືດ, ສັດ, ຄົນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ສ້າງຜົນປະໂຫຍດສູງສຸດ ໃນການວາງແຜນການຜະລິດກະສິກໍາ, ແບບແຜນການຜະລິດກະສິກໍາ, ແລະ ລະບົບຄວາມຮູ້;
- ✓ **ຄວາມສະເໝີພາບທາງສັງຄົມ:** ສົ່ງເສີມຄວາມສະເໝີພາບທາງສັງຄົມ ບົນພື້ນຖານ ທັດສະນະ ຂອງ ຜູ້ຜະລິດ, ຜູ້ບໍລິໂພກ ແລະ ຜູ້ມີບົດບາດອື່ນໆ ໃນຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ; ແລະ
- ✓ **ວິທີການດໍາເນີນງານຮອບດ້ານ:** ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຈາກ ໄຮ່/ນາ ແລະ ຟາມ ສູ່ ພູມິທັດ, ຊຸມຊົນ ທີ່ເຮັດການຜະລິດກະສິກໍາ ໂດຍເຊື່ອມຈອດບັນດາຊຸມຊົນຊົນນະບົດ ແລະ ຕົວເມືອງ ແລະ ບັນດາ ຂະແໜງການຕ່າງໆ ດ້ວຍວິທີການດໍາເນີນງານຮອບດ້ານ ຕໍ່ນິເວດ, ສັງຄົມ-ວັດທະນະທໍາ, ເຕັກນິກ, ເສດຖະກິດ ແລະ ການເມືອງ ຂອງລະບົບ (Tittonell, 2023).

ປີ 2019, 197 ປະເທດສະມາຊິກ ຂອງ ອົງການອາຫານ ແລະ ການກະເສດສະຫະປະຊາຊາດ (FAO) ໄດ້ ພາກັນຮັບຮອງເອົາ 10 ອົງປະກອບ ຂອງ ນິເວດກະສິກໍາ ເປັນທິດນໍາໄປສູ່ການບັນລຸວິໄສທັດນິເວດກະສິກໍາ. ອົງ ປະກອບເຫຼົ່ານັ້ນ ລວມມີຄື: ຄວາມຫຼາກຫຼາຍ, ການປະສານກົມກຽວ, ຄວາມທົນທານ, ໝູນໃຊ້ (recycle), ການຮ່ວມສ້າງ ແລະ ການແລກປ່ຽນພູມປັນຍາ-ຄວາມຮູ້, ຄຸນຄ່າທາງສັງຄົມ ແລະ ຄຸນຄ່າຄວາມເປັນມະນຸດ, ວັດທະນະທໍາ ແລະ ປະເພນີ ກ່ຽວກັບ ອາຫານ, ການຄຸ້ມຄອງ ທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ, ເສດຖະກິດຮອບວຽນ ແລະ ສ້າງຜົນປະໂຫຍດທາງສັງຄົມ.

ສົມທົບໃສ່ 10 ອົງປະກອບເຫຼົ່ານັ້ນ ຍັງມີ 13 ຫຼັກການ ຂອງ ນິເວດກະສິກໍາ ຄື: ຫຼັກການ ການນໍາເອົາມາໃຊ້; ການຫຼຸດຜ່ອນປັດໄຈການຜະລິດ; ສຸຂະພາບ ຂອງ ດິນ; ສຸຂະພາບ ຂອງ ສັດ; ຊີວະນາໆພັນ; ການປະສົມ ກົມກຽວ; ການກະຈາຍເສດຖະກິດໃຫ້ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍ; ການຮ່ວມສ້າງພູມປັນຍາ-ຄວາມຮູ້; ຄຸນຄ່າທາງ ສັງຄົມ ແລະ ອາຫານການກິນ; ຄວາມເປັນທໍາ; ການເຊື່ອມຈອດ; ການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທໍາ ມະຊາດ; ແລະ ຫຼັກການ ການມີສ່ວນຮ່ວມ. ຄະນະຊ່ຽວຊານຂັ້ນສູງ ຂອງ ຄະນະກໍາມະການຄໍາປະກັນສະບຽງ ອາຫານໂລກ (CFS-HLPE) ຄື ພາກສ່ວນ ທີ່ສະເໜີ 13 ຫຼັກການ ທີ່ກ່າວມານັ້ນ ເພື່ອເນັ້ນໃຫ້ເຫັນ ຄວາມ ສໍາຄັນ ຂອງ ສຸຂະພາບ ຂອງ ດິນ, ສຸຂະພາບ ຂອງ ສັດ ແລະ ຄວາມເປັນທໍາ ພາຍໃນ ລະບົບສະບຽງອາຫານ ໂດຍສະເພາະ ສໍາລັບ ຜູ້ຜະລິດສະບຽງອາຫານຂະໜາດນ້ອຍ (HLPE, 2019).

ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ

ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ແມ່ນຢູ່ບົນພື້ນຖານ ການນໍາໃຊ້ ແລະ ການເຊື່ອມໂຍງ 10 ອົງປະກອບ ແລະ 13 ຫຼັກການ ຂອງ ນິເວດກະສິກໍາ ໃຫ້ກວ້າງຂວາງ ສົມທົບກັບ ການເຊື່ອມຕໍ່ ຄວາມຮູ້, ເຕັກ ໂນໂລຊີ, ຕະຫຼາດ, ນະວັດຕະກໍາທາງດ້ານນະໂຍບາຍ ແລະ ການຈັດຕັ້ງ ເພື່ອຂັບເຄື່ອນ ການຫັນປ່ຽນ ຂອງ ລະບົບສະບຽງອາຫານ.

ສາມາດປະເມີນ ຄວາມຄືບໜ້າ ຂອງ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຈາກ ການເພີ່ມຂຶ້ນ ຂອງ ການນໍາໃຊ້ບັນດາຫຼັກການ ແລະ ອົງປະກອບເຫຼົ່ານັ້ນ ທັງໃນລວງເລິກ ແລະ ລວງກວ້າງ ຕາມຕ່ອງໂສ້ມູນ ຄ່າອາຫານ ທີ່ນໍາໄປສູ່ການຜະລິດສະບຽງອາຫານເພີ່ມຂຶ້ນ ແລະ ມີຄວາມຍືນຍົງເຊິ່ງ:

- ສົ່ງເສີມ ຄວາມອຸດົມພູນສຸກ ຂອງ ກະສິກອນ
- ປອດໄພ, ຫຼາກຫຼາຍ, ມີໂພຊະນາການ ແລະ ລາຄາບໍ່ແພງ
- ເປັນທີ່ຕ້ອງການຂອງຜູ້ບໍລິໂພກ
- ດີຕໍ່ລະບົບນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ດິນຟ້າອາກາດ.

ສາມາດສົ່ງເສີມ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໄດ້ຈາກຫຼາຍຫຼາຍຈຸດເລີ່ມຕົ້ນ. ລະບົບການຜະລິດກະສິກໍາ ແລະ ສະພາບເງື່ອນໄຂທາງດ້ານສັງຄົມ-ວັດທະນໍາ ທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຕ້ອງມີເຄື່ອງມື ແລະ ເສັ້ນທາງການຂ້າມຜ່ານ ທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ທີ່ເນັ້ນການຜະລິດກະສິກໍາແບບຢູ່ຢູ່ກັນ ເປັນການເຊື່ອມຕໍ່ໃສ່ຕະຫຼາດ, ໝູນໃຊ້ ແລະ ສ້າງພູມປັນຍາຄວາມຮູ້ຂອງຊາວກະສິກອນ, ການຈັດຕັ້ງ ແລະ ຄວາມສາມາດ ແລະ ການນໍາໃຊ້ກິນຈັກແບບຍືນຍົງ ຕົວຢ່າງ: ເສັ້ນທາງການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຈາກ ການຜະລິດກະສິກໍາ ແບບອຸດສາຫະກໍາ ອາດຈະກໍານົດເງື່ອນໄຂ ໃຫ້ຫຼຸດປັດໄຈເຄມີ ທີ່ນໍາໃຊ້ເຂົ້າໃນການຜະລິດ, ເພີ່ມຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງພືດປູກຝັງ ແລະ “ການຫັນເປັນທ້ອງຖິ່ນ” ຂອງ ລະບົບການຜະລິດກະສິກໍາ.

CFS-HLPE ສະເໜີ ຊຸດຄໍາແນະນໍາທາງດ້ານນະໂບາຍ ທີ່ພົວພັນກັບ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ວິທີການເຮັດວຽກແບບໃໝ່ ເພື່ອໃຫ້ບັນລຸການຜະລິດກະສິກໍາ ແລະ ລະບົບສະບຽງອາຫານແບບຍືນຍົງ ຊຶ່ງຄໍາແນະນໍາເຫຼົ່ານັ້ນ ຖືເປັນບ່ອນອີງທີ່ມີຄຸນຄ່າ ສໍາລັບ ການສ້າງນະໂຍບາຍ (HLPE, 2019).

ພາຍໃຕ້ສະພາບເງື່ອນໄຂຂອງ ອາຊຽນ, ຕາຕະລາງ 1 ຂ້າງລຸ່ມ ປະກອບມີລາຍລະອຽດ ກ່ຽວກັບ ວິທີການທີ່ເຮັດໃຫ້ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ສາມາດປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການບັນລຸວິໄສທັດ ແລະ ແຜນຍຸທະສາດການຮ່ວມມືຂອງ ອາຊຽນ ໃນຂົງເຂດສະບຽງອາຫານ, ກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ (2016-2025). ເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີ ບົດແະນໍາ ແລະ ແຜນໄລຍະຍາວ ເພື່ອຊີ້ນໍາການສ້າງຄວາມຄືບໜ້າ ໃນການກ້າວໄປສູ່ ການບັນລຸເປົ້າໝາຍແຕ່ລະອັນທີ່ໄດ້ລະບຸໄວ້ກໍຕາມ, ແຕ່ການນໍາໃຊ້ ບັນດາອົງປະກອບ ແລະ ຫຼັກການນິເວດກະສິກໍາໃຫ້ກວ້າງຂວາງ ສາມາດ ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອເພີ່ມເຕີມໃນ ທຸກຂົງເຂດ ແລະ ສິ່ງສໍາຄັນ ຄື: ເຮັດໃຫ້ເກີດມີການປະສານທີ່ກົມກຽວກັນ ລະຫວ່າງ ຂົງເຂດເຫຼົ່ານັ້ນ.

ຕາຕະລາງ 1. ການປະກອບສ່ວນ ຂອງ ນິເວດກະສິດ ເພື່ອບັນລຸວິໄສທັດ ແລະ ແຜນຍຸດທະສາດການຮ່ວມມືຂອງ ອາຊຽນ ໃນຂົງເຂດສະບຽງອາຫານ, ກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ (2016-2025)

ວິໄສທັດ ແລະ ແຜນຍຸດທະສາດການຮ່ວມມືຂອງ ອາຊຽນ ໃນຂົງເຂດສະບຽງອາຫານ, ກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້, 2016–2025		
<p><i>ວິໄສທັດ: ຂະແໜງສະບຽງອາຫານ, ກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ ທີ່ມີຄວາມສາມາດແຂ່ງຂັນ, ທຸກຄົນມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ທົນທານ ຕໍ່ ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ຖືກເຊື່ອມສານ ເຂົ້າໃນເສດຖະກິດໂລກ ບົນພື້ນຖານຫຼັກການຂອງຕະຫຼາດ ແລະ ຖານການຜະລິດໜຶ່ງດຽວ ທີ່ປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນ ການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານ ແລະ ໂພຊະນາການ ແລະ ສ້າງຄວາມອຸດົມພູນສຸກ ໃຫ້ ປະຊາຄົມອາຊຽນ.</i></p>		
ເປົ້າໝາຍ	ການປະກອບສ່ວນ ຂອງ ນິເວດກະສິກໍາ	ເອກະສານ ທີ່ໃຫ້ທິດນໍາ
ຮັບປະກັນການຂະຫຍາຍຕົວທາງເສດຖະກິດ ທີ່ສະເໝີພາບ, ຍືນຍົງ ແລະ ທຸກຄົນໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ	ສົ່ງເສີມຜົນປະໂຫຍດ ຂອງ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ ໂດຍສະເພາະ ບົດບາດຂອງແມ່ຍິງໃນລະບົບອາຫານ; ສະໜັບສະໜູນ ການພັດທະນາ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ ສໍາລັບ ຜະລິດຕະພັນອາຫານທີ່ປອດໄພ ແລະ ດີຕໍ່ສຸຂະພາບ	ຂອບການຮ່ວມມືອາຊຽນ ເພື່ອຊ່ວຍສະໜັບສະໜູນ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ, ສະຫະກອນ ແລະ ຈນກ (MSMEs) ທີ່ເຄື່ອນໄຫວ ໃນຂົງເຂດສະບຽງອາຫານ, ກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ ເພື່ອປັບປຸງ ຄຸນນະພາບຜະລິດຕະພັນອາຫານ (2021)
ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ລົບລ້າງຄວາມອຶດຫິວ	ຫຼຸດຜ່ອນຕົ້ນທຶນປັດໄຈການຜະລິດ; ຕ້ານ-ສະກັດກັ້ນການສູນເສຍທີ່ເປັນສາເຫດຈາກສັດຕູພືດ ແລະ ພະຍາດຕ່າງໆ; ປັບປຸງສະຖຽນລະພາບລາຍໄດ້ ສໍາລັບ ຜູ້ຜະລິດ ແລະ ການຈັດສັນສະບຽງອາຫານໃຫ້ຜູ້ບໍລິໂພກ	ຂອບການຮ່ວມມືອາຊຽນ ວ່າດ້ວຍ ການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານແບບເຊື່ອມສານ (2020)
ຮັບປະກັນ ການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານ, ຄວາມປອດໄພອາຫານ ແລະ ໂພຊະນາການ ທີ່ດີຍິ່ງຂຶ້ນ	ຈໍາກັດ ການນໍາໃຊ້ເຄມີ ທາດເບື້ອ; ສົ່ງເສີມ ຄວາມຫຼາກຫຼາຍດ້ານອາຫານການກິນ; ປົກປ້ອງແນວພັນພື້ນເມືອງ; ສະໜັບສະໜູນ ການພັດທະນາ ຕະຫຼາດປອດສານພິດ; ເຊື່ອມສານ ການຜະລິດກະສິກໍາ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມດ້ານໂພຊະນາການ	ບົດແນະນໍາພາກພື້ນອາຊຽນ ສໍາລັບ ກະສິກໍາຍືນຍົງ (2022); ມາດຕະຖານປອດສານພິດອາຊຽນ (2014); ບົດສອນ GAP ອາຊຽນ (2006 ເປັນຕົ້ນມາ)
ຮັດແໜ້ນການເຊື່ອມໂຍງພາກພື້ນເຂົ້າສູ່ລວງເລິກ	ແລກປ່ຽນຄວາມຮູ້ທາງວິທະຍາສາດ ແລະ ປະສົບການພາກປະຕິບັດຕົວຈິງ ຜ່ານ ຄະນະວິຊາການໃນລະດັບພາກພື້ນ, ເຄືອຂ່າຍຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ, ສະຖາບັນການສຶກສາ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງຂອງຜູ້ຜະລິດ	ແຜນດໍາເນີນງານຂອງ ຄະນະວິຊາການອາຊຽນ ຊຶ່ງປະກອບດ້ວຍ ໜ່ວຍງານວິຊາການຂະແໜງປູກຝັງອາຊຽນ (ASWGC), ຄະນະວິຊາການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແລະ ພັດທະນາດ້ານກະສິກໍາອາຊຽນ (ATWGARD), SWG ຝຶກອົບຮົມດ້ານກະສິກໍາ ແລະ ການສົ່ງເສີມກະສິກໍາອາຊຽນ (AWGATE), SWG ສະຫະກອນກະສິກໍາອາຊຽນ (ASWGAC), ຄະນະວິຊາການປ່າໄມ້-ສັງຄົມ ອາຊຽນ (AWG SF) ແລະ ASEAN SWG ການລ້ຽງສັດ (ASWGL)

ເສີມຂະຫຍາຍ ການເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດໂລກ ແລະ ແຫຼ່ງທຶນ	ສະໜັບສະໜູນການນໍາໃຊ້ລະບົບການຍັງຢືນ ແລະ ພິສູດໃນລະດັບສາກົນ ທີ່ໃຫ້ລາຄາສູງ ຫຼື ນະໂຍບາຍການເງິນໃນຮູບແບບອື່ນໆ ສໍາລັບ ການຜະລິດທີ່ມີຄຸນນະພາບ ແລະ ທຸລະກິດ ກະສິກໍາທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ.	ບົດແນະນໍາການສົ່ງເສີມການລົງທຶນທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ ໃນຂົງເຂດສະບຽງອາຫານ, ກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ ຂອງອາຊຽນ (2018)
ເພີ່ມຄວາມທົນທານຕໍ່ການປ່ຽນແປງຂອງດິນຟ້າອາກາດ, ແລະ ປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບ ແລະ ການປັບຕົວເຂົ້າກັບການປ່ຽນແປງດິນຂອງຟ້າອາກາດ, ໄພພິບັດທໍາມະຊາດ ແລະ ການກະທົບອື່ນໆ	ປົກປັກຮັກສາ ດິນ, ນໍ້າ ແລະ ຊີວະນາໆພັນ ທີ່ຈໍາເປັນ ຕໍ່ລະບົບການຜະລິດຊຶ່ງທົນທານ ຕໍ່ ການປ່ຽນແປງຂອງດິນຟ້າອາກາດ; ການເກັບກັກກາກບອນ ໄວ້ໃນດິນ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນ ການ ປ່ອຍທາດອາຍເມຕານ; ສະໜັບສະໜູນຄວາມຫຼາກຫຼາຍໃນລະບົບການຜະລິດກະສິກໍາ ເພື່ອ ຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຈາກໄພພິບັດທໍາມະຊາດ	ບົດແນະນໍາ ການສົ່ງເສີມ ການຜະລິດກະສິກໍາທັນສະໄໝ ພາຍໃນຊຸມຊົນ (CSA) ຂອງ ອາຊຽນ, ເຫຼັ້ມທີ I, II, III (2015, 2017, 2023)
ບັນລຸ ການຄຸ້ມຄອງປ່າໄມ້ ແບບຍືນຍົງ	ສົ່ງເສີມ ກະສິກໍາປ່າໄມ້ ໃນຖານະເປັນ ທາງເລືອກທຸກຝ່າຍໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ ສໍາລັບ ມະນຸດ ແລະ ດາວພະເຄາະໂລກ ຂອງ ພວກເຮົາ; ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ການຄຸ້ມຄອງປ່າໄມ້ ແບບ ທົ່ວພູມິທັດປະສົມປະສານ	ບົດແນະນໍາ ການພັດທະນາ ກະສິກໍາປ່າໄມ້ ຂອງ ອາຊຽນ (2018)

ບົດແນະນຳ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ

ບົດແນະນຳສະບັບນີ້ ລະບຸ 7 ຈຸດຫັນປ່ຽນສຳຄັນ ເພື່ອຍົກລະດັບ ແລະ ຂະຫຍາຍຜົນການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ. ບັນດາກິດຈະກຳເຫຼົ່ານີ້ຈະຂຶ້ນກັບຈຸດເລີ່ມຕົ້ນຂອງການຂ້າມຜ່ານ ແລະ ສະພາບເງື່ອນໄຂພາຍໃນຂອງປະເທດ ແລະ ຄວນປັບໃຊ້ຕາມຄວາມສະມັກໃຈ ບົນພື້ນຖານສະພາບເງື່ອນໄຂສະເພາະ.

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍຂອງ ບົດແນະນຳສະບັບນີ້ ປະກອບມີເອກະສານອ້າງອີງສຳຄັນ ເພື່ອຊ່ວຍສະໜັບສະໜູນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳເຫຼົ່ານັ້ນ:

- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ A. ທິດສະດີ ການປ່ຽນແປງ
- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ B. ການຕິດຕາມ ແລະ ປະເມີນຜົນ (M&E) ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ
- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ C. ຊັບພະຍາກອນຂອງການຈັດຕັ້ງ ສຳລັບ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ
- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ D. ຖາມ-ຕອບ ກ່ຽວກັບ ນິເວດກະສິກຳ
- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ E. ການປະກອບສ່ວນຂອງນິເວດກະສິກຳເຂົ້າໃນການບັນລຸ SDGs
- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ F. ຕົວຢ່າງນິເວດກະສິກຳ ແລະ ຂໍ້ມູນຫຼັກຖານ ຈາກປະເທດສະມາຊິກອາຊຽນ
- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ G. ບົດບາດຂອງ LICA ໃນການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ
- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ H. ຄວາມກົມກຽວ ລະຫວ່າງ ນະໂຍບາຍ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງໃນຂັ້ນຕ່າງໆ ສຳລັບ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ
- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ I. ການວາງແຜນການນຳໃຊ້ທີ່ດິນແບບມີສ່ວນຮ່ວມ
- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ J. ບາງຊຶ່ງເຂດ ສຳລັບ ການຈັດບູລິມະສິດການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ
- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ K. ສິດທິຕ່າງໆຂອງຊາວກະສິກອນຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນ ສົນທິສັນຍາສາກົນ ວ່າດ້ວຍ ຊັບພະຍາກອນກຳມະພັນຂອງພືດ
- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ L. ການຜະລິດກະສິກຳທັນສະໄໝພາຍໃນຊຸມຊົນ (CSA)
- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ M. ລະບົບຄ້ຳປະກັນການມີສ່ວນຮ່ວມ (PGS)
- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ N. ໂຮງຮຽນຊາວນາ (FFS)

- ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ O. ຕົວແບບການເງິນຍືນຍົງ ທີ່ມີທ່າແຮງສະໜັບສະໜູນການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ

1. ການວາງແຜນ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ

2. ການເຮັດວຽກ ກັບ ຊາວກະສິກອນ

3. ການສົ່ງເສີມ ການຂ້າມຜ່ານທີ່ວ່າຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າສະບຽງອາຫານ

4. ການສ້າງຄວາມສາມາດ ແລະ ແລກປ່ຽນພູມປັນຍາ-ຄວາມຮູ້

5. ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຫຼາກຫຼາຍພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ

6. ການສ້າງ ວາລະການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ

7. ການສະໜອງແຫຼ່ງທຶນ ໃຫ້ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ

1. ການວາງແຜນການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບ

ນິເວດກະສິກຳ

“ນະໂຍບາຍການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ແມ່ນນະໂຍບາຍ ກ່ຽວກັບ ການຂະຫຍາຍກິດຈະກຳນິເວດກະສິກຳ. ນະໂຍບາຍ ກ່ຽວຂ້ອງຈະຖືວ່າປະສົບຜົນສຳເລັດໄດ້ກໍ່ຕໍ່ເມື່ອສາມາດຂະຫຍາຍມີໄປວົງກວ້າງ - ບໍ່ແມ່ນນະໂຍບາຍຄຳພີຕາຍຕົວດຽວ ທີ່ໃຊ້ໄດ້ທຸກ ບ່ອນ ແຕ່ວ່າ ເປັນນະໂຍບາຍທີ່ຕ້ອງເອົາໄປປັບໃຊ້ໃຫ້ປະສົບຜົນສຳເລັດ.”

“ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນຕິສຸດສຳລັບທ່ານ ເພື່ອໃຊ້ເປັນບ່ອນອີງ ໃນການສ້າງນະໂຍບາຍທີ່ດີ ແລະ ສອດຄ່ອງ ແມ່ນຂໍ້ມູນຈາກບັນດາພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ທີ່ຈະຖືກກະທົບຈາກນະໂຍບາຍດັ່ງກ່າວເອງ. ຕ້ອງເຮັດການປະເມີນຄວາມຕ້ອງການຂອງເຂົາເຈົ້າ.”

– ຄັດຈາກ ບົດສຳພາດ ຜູ້ສ້າງນະໂຍບາຍ

ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຕ້ອງມີການສະໜັບສະໜູນຈາກການວາງແຜນດ້ານກະສິກຳ, ເສັ້ນທາງຫັນ ປ່ຽນລະບົບສະບຽງອາຫານ ແລະ ເຄື່ອງມືວາງແຜນອື່ນໆ ທີ່ມີບົດບາດຕໍ່ລະບົບສະບຽງອາຫານ.

ການວາງແຜນ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ລວມເອົາການຕັ້ງຄາດໝາຍທີ່ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມ, ການສົ່ງເສີມການຂ້າມ ຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໃນພູມມິທັດສະເພາະແນ່ນອນ, ການສ້າງນະໂຍບາຍ ແລະ ຍຸດທະສາດທີ່ກົມກຽວກັນ, ຕະຫຼອດ ເຖິງການຮັບປະກັນວ່າ ຜົນໄດ້ຮັບທາງດ້ານເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ໄດ້ຮັບການເຊື່ອມສານເຂົ້າກັນເປັນຢ່າງດີ. ຂະບວນການ ວາງແຜນ ຕ້ອງລວມເອົາການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງບັນດາຂະແໜງການ ແລະ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ ເພື່ອສ້າງຄວາມກົມກຽວ ແລະ ຜົນ ປະໂຫຍດຮ່ວມໃນທົ່ວລະບົບສະບຽງອາຫານ ແລະ ໃນຂະນະດຽວກັນ ການຜະລິດກະສິກຳເອົາກໍ່ມີການຄາດຄະເນ ແລະ ຈຳກັດ ບັນຫາການ ຊັງຊາສ່ວນໄດ້-ສ່ວນເສຍ. ຖ້າຈະໃຫ້ຕິສຸດ, ແຜນການຂ້າມຜ່ານທາງດ້ານນິເວດກະສິກຳ ແມ່ນໃຫ້ວາງແຜນໃນລະດັບພູມິທັດ ຫຼື ທົ່ວເຂດໃດ ໜຶ່ງ.

ມີ ສີ **ບົດແນະນຳ** ເພື່ອຊ່ວຍສະໜັບສະໜູນ ການວາງແຜນການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳລະອຽດມີຄືດັ່ງນີ້:

- [ບົດແນະນຳ 1.1 ສ້າງນະໂຍບາຍ ທີ່ກົມກຽວ ແລະ ກຳນົດຄາດໝາຍໃຫ້ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມຫຼາຍກວ່າເກົ່າ ສຳລັບ ການວາງແຜນດ້ານກະສິກຳ ຜ່ານ ເຕັກນິກນິເວດກະສິກຳ](#)
- [ບົດແນະນຳ 1.2 ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງໃນຂະບວນການວາງແຜນ](#)

- [ບົດແນະນຳ 1.3 ນຳໃຊ້ວິທີການວາງແຜນຂັ້ນທົ່ວພູມິທັດ ຫຼື ທົ່ວເຂດ](#)
- [ບົດແນະນຳ 1.4 ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງພາກເອກະຊົນ ແລະ ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ລະບົບການສ້າງແຜນ ສຳລັບ ທຸລະກິດກະສິກຳ](#)

ບົດແນະນຳ 1.1 ສ້າງນະໂຍບາຍ ທີ່ກົມກຽວ ແລະ ກຳນົດຄາດໝາຍໃຫ້ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມ ຫຼາຍກວ່າເກົ່າ ສຳລັບ ການວາງແຜນດ້ານກະສິກຳຜ່ານເຕັກນິກນິເວດກະສິກຳ

- ✓ ຮັບປະກັນວ່າ: ເຄື່ອງມືນະໂຍບາຍໃນລະດັບປະເທດທີ່ມີ ກ່ຽວກັບ ລະບົບສະບຽງອາຫານ ເຊື່ອມສານ ເອົາບັນດາຄາດໝາຍຕ່າງໆ ທີ່ສະໜັບສະໜູນການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ.
- ✓ ເລັ່ງລັດ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໂດຍການສົ່ງເສີມລະບົບສະບຽງອາຫານ ແລະ ການຜະລິດກະສິກຳແບບຍືນຍົງ ຕາມຫຼັກການ ນິເວດກະສິກຳ ພາຍໃນ ຂອບແນະນຳການສ້າງແຜນ ທີ່ມີຢູ່ ພ້ອມນັ້ນ ຍັງອາດຈະຈຳເປັນຕ້ອງມີແຜນການເພີ່ມເຕີມປະກອບສົມທົບອີກ.
- ✓ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ການປະສານສົມທົບ ລະຫວ່າງຂະແໜງການ ແລະ ທົ່ວທຸກຂັ້ນ ເພື່ອຄຸ້ມຄອງ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ຊາດສະມາຊິກອາຊຽນ (AMS) ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ກຳນົດ ຄາດໝາຍ ກ່ຽວກັບ ຄວາມຍືນຍົງຂອງການຫັນປ່ຽນຊົນນະບົດ, ທຸລະກິດກະສິກຳ ແລະ ຕະຫຼາດ ທີ່ພົວພັນກັບ:
 - ການຟື້ນຟູ ສຸຂະພາບລະບົບນິເວດກະສິກຳ, ສຸຂະພາບຂອງດິນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທີ່ ດິນ.
 - ການຜະລິດທີ່ດີຂຶ້ນ – ການກະຈາຍໃຫ້ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍ, ມີຄຸນນະພາບ, ມີຄວາມ ປອດໄພ ໃນຜະລິດຕະພັນສະບຽງອາຫານ ທັງສຳລັບຕະຫຼາດພາຍໃນ ແລະ ສົ່ງອອກ.
 - ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ຊາວກະສິກອນ – ການກະຈາຍແຫຼ່ງລາຍໄດ້ ຂອງ ຊາວກະ ສິກອນໃຫ້ຫຼາກຫຼາຍ, ເພີ່ມລາຍໄດ້ຂອງຊາວກະສິກອນ, ການເຂົ້າເຖິງຊັບພະຍາກອນ, ການນຳໃຊ້ແບບແຜນການເຮັດວຽກ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີນິເວດກະສິກຳ, ມີນະໂຍບາຍ ສົ່ງເສີມຊາວກະສິກອນໄວໜຸ່ມ.

- ຜູ້ບໍລິໂພກມີສຸຂະພາບແຂງແຮງດີ – ອາຫານການກິນມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍ, ຄວາມຮັບຮູ້ດ້ານໂພຊະນາການ, ຜົນຜະລິດກະສິກໍາເພື່ອສຸຂະພາບທີ່ມີລາຄາບໍ່ແພງ.
- ສະໜັບສະໜູນແຕ່ລະຄາດໝາຍ ດ້ວຍ ນະໂຍບາຍສະເພາະ ເພື່ອສົ່ງເສີມນະວັດຕະກໍາດ້ານເຕັກໂນໂລຊີ ແລະ ການເຊື່ອມຈອດ ຕະຫຼອດເຖິງການຮຽນຮູ້ຈາກກັນ ແລະ ກັນ.
- ຮັດແໜ້ນຄວາມກົມກຽວຂອງນະໂຍບາຍຕາມສາຍຂວາງ ລະຫວ່າງ ຂະແໜງການຕ່າງໆ, ແລະ ຕາມສາຍຕັ້ງ ລະຫວ່າງ ຂັ້ນຕ່າງໆຂອງການຄຸ້ມຄອງບໍລິຫານ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ H](#)) ກໍຄື ຄວາມກົມກຽວຂອງນະໂຍບາຍໃນໄລແຕ່ລະໄລຍະ ທີ່ແກ້ໄຂການຈັດສັນຊັບພະຍາກອນ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນແຕ່ລະໄລຍະ ຊຶ່ງລວມທັງຜ່ານບັນດາເວທີ ຫຼື ກົນໄກການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຫຼາກຫຼາຍພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ.

ບົດແນະນໍາ 1.2 ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໃນຂະບວນການວາງແຜນ

- ✓ ສ້າງຄວາມເປັນເຈົ້າການ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ສໍາລັບ ການຂ້າມຜ່ານ ແລະ ລະດົມຊັບພະຍາກອນຕ່າງໆ, ກໍານົດບັນດາຄາດໝາຍທີ່ແທດເໝາະກັບສະພາບຄວາມເປັນຈິງ ແຕ່ມີລັກສະນະສຸ່ຊິນ ຮ່ວມກັບເຂົາເຈົ້າ ເຊິ່ງລວມເອົາການນໍາໃຊ້ ວິທີການທີ່ເໝາະສົມ ໃນການເອົາພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມຄື: ຄັດເລືອກພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຈາກການສໍາຫຼວດ, ຈັດການສິນທະນາຄົ້ນຄວ້າເປັນກຸ່ມຈຸດສຸມ, ມີຄະນະໃຫ້ຄໍາປຶກສາ, ກອງປະຊຸມສໍາມະນາ ຫຼື ກອງປະຊຸມປຶກສາຫາລື ແລະ ວິທີການອື່ນໆ.
- ✓ ເສີມສ້າງການປະສານສົມທົບ ແລະ ການແລກປ່ຽນ, ການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານໄລຍະຍາວ ແລະ ການຮ່ວມພັນທະມິດ ໂດຍມີຈຸດສຸມໃສ່ ນິເວດກະສິກໍາ (ຕ.ຢ: ຂໍ້ລິເລີ່ມລະດັບພາກພື້ນເຊັ່ນ LICA ທີ່ມີບົດບາດສໍາຄັນ ໃນການເສີມສ້າງ ແລະ ອໍານວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ການແລກປ່ຽນພູມປັນຍາ-ຄວາມຮູ້ ແລະ ປະສົບການໃນຂອບເຂດທົ່ວປະເທດ).

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ສ້າງແຜນຜັງກໍານົດບັນພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງເປົ້າໝາຍທີ່ສອດຄ່ອງຫຼາຍສຸດກັບບັນດາຄາດໝາຍຕົ້ນຕໍ.

- ເລີ່ມຕົ້ນດ້ວຍການປະເມີນສະພາບປະຈຸບັນຢ່າງຖ້ວນຖີ່ ຊຶ່ງລວມທັງ ຈຸດແຂງ, ຈຸດອ່ອນ, ໂອກາດ ແລະ ໄພຂົ່ມຂູ່ ຫຼື ສິ່ງທ້າທາຍ (ການວິເຄາະ SWOT) ໃນບັນດາຂົງເຂດເປົ້າໝາຍ (ຕ.ຢ: ສຸຂະພາບຂອງ ດິນ, ສຸຂະພາບຂອງ ດິນ, ຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ, ຄວາມທົນທານຕໍ່ການປ່ຽນແປງຂອງດິນຟ້າອາກາດ) ໃນລະດັບພູມິທັດ/ທ້ອງຖິ່ນ, ສູນກາງ ແລະ ແມ່ນແຕ່ລະດັບພາກພື້ນ.

ບົດແນະນໍາ 1.3 ນໍາໃຊ້ວິທີການວາງແຜນແບບທົ່ວພູມິທັດ ຫຼື ທົ່ວເຂດ

- ✓ ເສີມສ້າງຂະບວນການວາງແຜນ ທີ່ຮັບປະກັນກິດຈະກໍາການຊ່ວຍເຫຼືອທີ່ມີຄວາມກົມກຽວ ໃນລະດັບພູມິທັດຕ່າງໆ ໂດຍຮັບຮູ້ວ່າເປັນລະດັບທີ່ສໍາຄັນຢ່າງຍິ່ງ ເພື່ອບັນລຸຜົນປະໂຫຍດຈາກນິເວດກະສິກໍາ.
- ✓ ຮັບປະກັນຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງພູມິທັດ ຊຶ່ງຈໍາເປັນຕໍ່ການບໍາລຸງຮັກສາບໍລິການລະບົບນິເວດທີ່ເກີດຂຶ້ນເອງຕາມທໍາມະຊາດ - ເຊັ່ນ: ການປະສົມເກສອນ, ການຄວບຄຸມການເຊາະເຈື່ອນ ແລະ ການໝູນໃຊ້ສານອາຫານ ຊຶ່ງບໍລິການລະບົບນິເວດເຫຼົ່ານີ້ ປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນຜະລິດຕະພາບ ແລະ ຄວາມຍືນຍົງ.
- ✓ ນໍາໃຊ້ທໍາແຮງ ຂອງ ວິທີການຄຸ້ມຄອງແບບທົ່ວພູມິທັດ ເພື່ອປັບສົມດຸນ ບັນດາຄວາມຕ້ອງການທີ່ຍາດແຍ່ງແຂ່ງຂັນກັນ ແລະ ເຊື່ອມສານບັນດານະໂຍບາຍ ສໍາລັບ ການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ ເພື່ອຈຸດປະສົງທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ຊຶ່ງຈະເປັນການສະໜັບສະໜູນການມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງທົ່ວເຖິງ ຂອງ ບັນດາພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 5](#)).

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ກໍານົດຫຼາກຫຼາຍວິທີການຄຸ້ມຄອງແບບທົ່ວພູມິທັດ ແລະ ທົ່ວເຂດ ທີ່ສະໜັບສະໜູນການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ເອົາພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມໃນການສ້າງວິທີການດໍາເນີນງານເຫຼົ່ານັ້ນ. ບາງຕົວຢ່າງຂອງວິທີການດໍາເນີນງານທີ່ກ່າວເຖິງນີ້ ລວມເອົາການວາງແຜນການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນແບບມີສ່ວນຮ່ວມ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ I](#)), ວິທີການດໍາເນີນງານຕາມເຂດຮັບຜິດຊອບ, ວິທີການຄຸ້ມຄອງພູມິທັດແບບປະສົມປະສານ, ການວາງແຜນການຄຸ້ມ

ຄອງອ່າງໂຕ່ງ, ການວາງແຜນການພື້ນຟູປ່າໄມ້, ການວາງແຜນຄຸ້ມຄອງເຂດ ໂດຍມີສ່ວນຮ່ວມຂອງ ຫຼາຍຂະແໜງການ ແລະ ການວາງແຜນລະບົບສະບຽງອາຫານໃນເຂດຕົວເມືອງ.

- ກຳນົດເຂດແດນຂອງພູມິທັດ ຫຼື ເຂດ ບົນພື້ນຖານຄຸນລັກສະນະທາງທຳມະຊາດ, ເຂດແດນການ ການປົກຄອງ ຫຼື ເງື່ອນໄຂສະເພາະແນ່ນອນທາງດ້ານນິເວດວິທະຍາ ຫຼື ການເມືອງ-ສັງຄົມ.
- ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດການປະເມີນພູມິທັດແບບປະສົມປະສານ (ຕາມຄວາມເໝາະສົມ), ສ້າງຄວາມ ເຂົ້າໃຈ ກ່ຽວກັບ ຄຸນລັກສະນະສຳຄັນ ຂອງ ເຂດດັ່ງກ່າວ (ຊຶ່ງລວມທັງ ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ, ຊີວະນາໆ ພັນ, ລະບົບນິເວດ, ແລະ ຊຸມຊົນຢູ່ອາໄສຂອງປະຊາຊົນ), ແລະ ລະບຸສິ່ງທ້າທາຍຕົ້ນຕໍ (ເຊັ່ນ: ການ ກະຈັດກະຈາຍຂອງຖິ່ນທີ່ຢູ່ອາໄສຂອງສັດ, ການສູນເສຍຊີວະນາໆພັນ, ການປົກແຫ້ງຂອງນ້ຳ, ການ ເຊື່ອມໂຊມຂອງດິນ ຫຼື ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບທາງດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ); ຊຶ່ງລວມເອົາການແບ່ງ ເຂດປະເພດການຜະລິດ (ຕ.ຢ: ເຂດປອດສານພິດ, ແຫຼ່ງຊີ້ຜະລິດຕະພັນແບບຍືນຍົງ, ພືດອາຍຸຫຼາຍ ປີ, ເຂດລຽງສັດ), ປ່າໄມ້, ແລະ ເຂດສ່ຽງສູນເສຍຊີວະນາໆພັນ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ ວິທີການຄຸ້ມຄອງ ແບບທົ່ວພູມິທັດທີ່ສ້າງຂຶ້ນໂດຍ ADB, FAO, GIZ ຫຼື ພາກສ່ວນອື່ນໆ).
- ສະໜັບສະໜູນວິທີການເຮັດວຽກແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ເພື່ອລະບຸເສັ້ນທາງ ແລະ ຈຸດຫັ້ນປ່ຽນສຳຄັນ ທາງດ້ານການຈັດຕັ້ງ ແລະ ເຕັກນິກ, ແລະ ເພື່ອຈັດບຸລິມະສິດກິດຈະກຳຊ່ວຍເຫຼືອ ຊຶ່ງລວມເອົາ ບັນດາມາດຕະການທີ່ຊ່ວຍປົກປ້ອງ ແລະ ພື້ນຟູເຂດເຊື່ອມໂຊມ ແລະ ເຂດທີ່ມີຄວາມບອບບາງ (ລາຍລະອຽດມີໃນ [ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ J](#) ສຳລັບເຂດຕ່າງໆ ເພື່ອຈັດບຸລິມະສິດການລົງທຶນທາງ ດ້ານນິເວດກະສິກຳ).

► ເອກະສານອ້າງອີງເພີ່ມເຕີມ:

- ອະນາຄົດ ພູມິທັດ – ວິທີການຄຸ້ມຄອງ ແບບທົ່ວພູມິທັດ ແມ່ນຫຍັງ
- FAO. 2017. ພູມິທັດ ສຳລັບ ຊີວິດ: ວິທີການຄຸ້ມຄອງພູມິທັດ ເພື່ອການຜະລິດກະສິກຳ ແລະ ອາຫານແບບ ຍືນຍົງ
- ADB. 2017. ການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແບບຍືນຍົງຢູ່ອາຊີ: ນຳສະເໜີ ກ່ຽວກັບ ວິທີການຄຸ້ມຄອງແບບທົ່ວພູມິທັດ
- GIZ. 2023. ນິເວດກະສິກຳ: ເຮັດໃຫ້ການປັບຕົວບົນພື້ນຖານລະບົບນິເວດໄດ້ຜົນໃນພູມິທັດກະສິກຳ

- FAO, ພັນທະມິດນິເວດກະສິກຳ. 2023. ການເຊື່ອມໂຍງ ລະຫວ່າງ ນິເວດກະສິກຳ ແລະ ວິທີການຄຸ້ມຄອງ ແບບທົ່ວເຂດ ສຳລັບ ການຫັນປ່ຽນທາງດ້ານລະບົບສະບຽງອາຫານ (ຊຸດສິນທະນາແລກປ່ຽນ ກ່ຽວກັບ ນິເວດ ກະສິກຳ, ເອກະສານຫຍໍ້ ເຫຼັ້ມທີ 1)

ບົດແນະນຳ 1.4 ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງພາກເອກະຊົນ ແລະ ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ລະບຽບການວາງແຜນ ສຳລັບ ທຸລະກິດກະສິກຳ

- ✓ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ການປະສານງານກັບທຸລະກິດກະສິກຳຂະໜາດໃຫຍ່ ໂດຍນຳໃຊ້ເວທີການມີ ສ່ວນຮ່ວມຂອງພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ກົນໄກການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານລະຫວ່າງພາກລັດ-ພາກເອກະຊົນ ເພື່ອ ແນະນຳພາກເອກະຊົນໃຫ້ຮູ້ ກ່ຽວກັບ ບັນຄຳໝາຍໝັ້ນ ແລະ ການລົງທຶນຕ່າງໆ ໃນການກ້າວໄປສູ່ ການຜະລິດກະສິກຳ ແລະ ການມີລະບົບສະບຽງອາຫານແບບຍືນຍົງ.
- ✓ ສ້າງຄວາມສອດຄ່ອງ ລະຫວ່າງ ແຜນງານເພື່ອຄວາມຍືນຍົງຂອງວິສາຫະກິດຕ່າງໆ, ແຫຼ່ງທຶນ ແລະ ເຄື່ອງ ມືການລົງທຶນທີ່ມີຄວາມຮັບຊອບ ກັບ ເສັ້ນທາງຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ບົນພື້ນ ຖານຄວາມຕ້ອງການຂອງປະເທດ ແລະ ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ. ອາດຈະຈັດຕັ້ງປະຕິບັດພາຍໃນເວທີແລກ ປ່ຽນຂັ້ນສູນກາງ ແຕ່ສ່ວນຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ ແມ່ນອາດຈະຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ພາຍໃນວິທີການຄຸ້ມຄອງແບບທົ່ວ ພູມິທັດ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ປະສົມປະສານຄວາມພະຍາຍາມຂອງພາກລັດ ແລະ ພາກເອກະຊົນ ໃນການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ດ້ານທັກສະຄວາມຮູ້ ແລະ ຄວາມສາມາດໃນການບໍລິຫານຄວາມສ່ຽງ ໃຫ້ຊາວກະສິກອນ ເພື່ອຂັບ ເຄື່ອນການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ (ຕ.ຢ: ຜ່ານມາດຕະຖານການປັບຕົວ ທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ສຳລັບ ຜະລິດຕະພັນສະບຽງອາຫານ; (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດ ແນະນຳ 3](#)), ວຽກສົ່ງເສີມກະສິກຳ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 4](#)), ອອກແບບນະໂຍບາຍທາງ ດ້ານການເງິນແບບສະເພາະ ເພື່ອສົ່ງເສີມຊາວກະສິກອນ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 7](#)).

- ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ລະບຽບການວາງແຜນທີ່ຄຸ້ມຄອງການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນ ແລະ ການລົງທຶນໃສ່ການຜະລິດກະສິກໍາເປັນສະບຽງອາຫານ (ຕ.ຢ: ການລົງທຶນໃສ່ໂຮງງານປຸງແຕ່ງທີ່ອາດຈະເປັນສາເຫດເລັ່ງການບຸກລຸກປ່າໄມ້, ການເຊາະເຈື່ອນຂອງ ດິນ ຫຼື ການປົນເປື້ອນຂອງນໍ້າ).
- ຮ່ວມລົງທຶນໃສ່ໂຄງລ່າງພື້ນຖານ ທີ່ສະໜັບສະໜູນການຜະລິດກະສິກໍາແບບຍືນຍົງ ຊຶ່ງລວມທັງລະບົບການຄຸ້ມຄອງນໍ້າ, ແຫຼ່ງພະລັງງານທົດແທນ, ໂລຊິດສະຕິກ (ພະລາທິການ) ແລະ ການຂົນສົ່ງແບບຍືນຍົງ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 2](#) ກ່ຽວກັບ ຄວາມຕ້ອງການດ້ານການເຊື່ອມຈອດ).

ຮູບຖ່າຍ: ການຄັດເລືອກເອົາເມັດກາເຟຄຸນນະພາບສູງ ທີ່ມີການປັບຕົວ ຕາມກະສິກໍາປ່າໄມ້ ແລະ ເງື່ອນໄຂທ້ອງຖິ່ນ, ໂຄງການ ASSET, 2021

2. ການເຮັດວຽກ ກັບ ຊາວກະສິກອນ

“ພວກເຮົາບໍ່ສາມາດຄາດຫວັງໃຫ້ຊາວກະສິກອນປ່ຽນໄປສູ່ ການຜະລິດກະສິກຳປອດສານເຜິດ ໄດ້ທັງໝົດ ແລະ ປະຖິ້ມວິທີການຜະລິດດັ້ງເດີມໄດ້ຢ່າງທັນທີທັນໃດ. ການຂ້າມຜ່ານດັ່ງກ່າວ ມີຮອບວຽນຂອງການ ດັດປັບ...ພວກເຮົາຄວນພ້ອມຈ່າຍ ‘ຄ່າຮຽນ’... ໃຫ້ຊາວກະສິກອນໃນການຂ້າມຜ່ານດັ່ງກ່າວ.”

– ຄັດຈາກ ບົດສຳພາດ ຂອງ ຜູ້ສ້າງນະໂຍບາຍ

ໃນທຸກການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ, ຊາວກະສິກອນ ຄົນະວັດຕະກອນ, ຜູ້ມີພູມ ບັນຍາຄວາມຮູ້ ແລະ ເຈົ້າການນຳພາໃຫ້ເກີດການປ່ຽນແປງ ກໍຄືເປັນຜູ້ກຳລັງ. ຂໍ້ນີ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນທິດນຳກ່ຽວ ກັບການສ້າງຄວາມສາມາດໃຫ້ຊາວກະສິກອນ (ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງຂອງເຂົາເຈົ້າ) ຕະຫຼອດເຖິງ ການສ້າງ ເງື່ອນໄຂທີ່ເອື້ອອຳນວຍໃຫ້ແກ່ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ແລະ ທີ່ເຮັດໃຫ້ເຂົາ ເຈົ້າເປັນຜູ້ມີບົດບາດໃຈກາງ ໃນຖານະຜູ້ຄຸ້ມຄອງ ແລະ ຜູ້ບໍລິຫານລະບົບນິເວດກະສິກຳ.

ມີ ສີ່ ບົດແນະນຳ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນການເຮັດວຽກກັບຊາວກະສິກອນ:

- ບົດແນະນຳ 2.1 ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ອົງການຈັດຕັ້ງຂອງຊາວກະສິກອນ, ແມ່ຍິງ ແລະ ຊາວໜຸ່ມ ແລະ ການມີສ່ວນ ຮ່ວມຢ່າງຕັ້ງໜ້າຂອງເຂົາເຈົ້າ ໃນຂະບວນການສ້າງນະໂຍບາຍນິເວດກະສິກຳ
- ບົດແນະນຳ 2.2 ສ້າງເງື່ອນໄຂທີ່ເອື້ອອຳນວຍ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອຊາວກະສິກອນໃນການຂ້າມຜ່ານ
- ບົດແນະນຳ 2.3 ນຳໃຊ້ວິທີການດຳເນີນງານບົນພື້ນຖານສິດທິ ເພື່ອສ້າງແວດລ້ອມທາງດ້ານການຈັດຕັ້ງ ແລະ ກົດໝາຍ ທີ່ປອດໄພ ໃນການສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອຊາວກະສິກອນໃນການຂ້າມຜ່ານ
- ບົດແນະນຳ 2.4 ນຳໃຊ້ ທ່າແຮງ ເຕັກໂນໂລຊີ ດິຈິຕ້ອນ ແລະ ລະບົບຄຸ້ມຄອງຄວາມຮູ້/ຂໍ້ມູນ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ຊ່ວຍເຫຼືອຊາວກະສິກອນ ໃນການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ

ບົດແນະນຳ 2.1 ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ອົງການຈັດຕັ້ງຂອງຊາວກະສິກອນ, ແມ່ຍິງ ແລະ ຊາວໜຸ່ມ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງຕັ້ງໜ້າຂອງເຂົາເຈົ້າໃນຂະບວນການສ້າງນະໂຍບາຍ ນິເວດກະສິກຳ

- ✓ ສະໜັບສະໜູນການຕາງໜ້າ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງທ້າວທັນ ຂອງອົງການຈັດຕັ້ງຊາວກະສິກອນ ໃນ ຂະບວນການຕ່າງໆ ທີ່ພົວພັນກັບນະໂຍບາຍ (ການສ້າງ, ການຈັດຕັ້ງເຕີບັດ ແລະ ການຕິດຕາມ) ແລະ ເວ ທິການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 1](#) ແລະ [ບົດແນະນຳ 5.4](#)).
- ✓ ສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອ ອົງການຈັດຕັ້ງຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຊາວໜຸ່ມ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ມີປະ ສິດທິຜົນຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຊາວໜຸ່ມ ໃນອົງການຈັດຕັ້ງຂອງຊາວກະສິກອນ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ເຄືອຂ່າຍຊາວກະສິກອນໃນລະດັບປະເທດ ແລະ ພາກພື້ນ ເຊັ່ນ: **ສະມາຄົມ ຊາວກະສິກອນອາຊີເພື່ອການພັດທະນາຊຸມນະບົດແບບຍືນຍົງ (AFA)** ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງສະ ມາຊິກໃນລະດັບປະເທດ.
- ລະບຸຊາວກະສິກອນ, ແມ່ຍິງ ແລະ ຊາວໜຸ່ມແບບຢ່າງ ພ້ອມທັງຍົກລະດັບຄວາມສາມາດ ຂອງ ເຂົາເຈົ້າ ສຳລັບ ການເຄື່ອນໄຫວເປັນໜຸ່ມຄະນະ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ ແຜນດຳເນີນງານສາກົນ ຂອງ ທິດ ສະວັດການຜະລິດກະສິກຳແບບຄອບຄົວ, ອົງການ ສປຊ).

► ເອກະສານອ້າງອີງ ເພີ່ມເຕີມ:

- FAO ແລະ IFAD. 2019. ທິດສະວັດການຜະລິດກະສິກຳແບບຄອບຄົວ, ອົງການ ສປຊ 2019-2028. ແຜນດຳເນີນງານສາກົນ. ນະຄອນໂຮມ.

ບົດແນະນຳ 2.2 ສ້າງເງື່ອນໄຂທີ່ເອື້ອອຳນວຍ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອຊາວກະສິກອນ ໃນການຂ້າມຜ່ານ

- ✓ ຮັບຮູ້ດີຍິ່ງຂຶ້ນ ແລະ ນຳໃຊ້ ທ່າແຮງຂອງການປູກພືດປະສົມ ແລະ ການກະຈາຍການຜະລິດກະ ສິ ກຳ ໃຫ້ຫຼາກຫຼາຍ ກໍຄື ການກະຈາຍເສດຖະກິດ ແລະ ການຫາລ້ຽງຊີບ ຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ ໃຫ້ມີ ຄວາມຫຼາກຫຼາຍ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 3](#) ກ່ຽວກັບ ການເພີ່ມມູນຄ່າທ້ອງຖິ່ນ)
- ✓ ປະກອບສ່ວນ ສ້າງແວດລ້ອມທາງດ້ານຕະຫຼາດ ທີ່ເອື້ອອຳນວຍ ສຳລັບ ຊາວກະສິກອນ:
 - ປັບປຸງຄວາມສາມາດໃນການເຂົ້າເຖິງ ຂອງຊາວກະສິກອນ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ ຊຶ່ງລວມ ທັງແມ່ຍິງ ແລະ ຊາວໜຸ່ມ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດເຂົ້າເຖິງລະບົບຂໍ້ມູນຂ່າວສານຕະຫຼາດ ບວກກັບ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານຍຸດທະສາດ ກ່ຽວກັບ ເງິນອຸດໜູນ ແລະ ນິຕິກຳທີ່ມີຢູ່.
 - ສະໜັບສະໜູນໂດຍກົງຕໍ່ຄວາມຕ້ອງການຜະລິດຕະພັນກະສິກຳແບບຍືນຍົງຂອງຕະຫຼາດ ພາຍໃນ ໂດຍການປັບປຸງ ຫຼື ປະຕິຮູບການຈັດຊື້-ຈັດຈ້າງດ້ວຍທຶນຂອງລັດ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 3](#)).
- ✓ ຈັດສັນຕາໜ່າງຄວາມປອດໄພ ຫຼື ການປົກປ້ອງແບບສະເພາະ ພາຍໃນລະບົບປົກປ້ອງສັງຄົມ ແລະ ປະກັນໄພ ສຳລັບ ຊາວກະສິກອນ ທີ່ທົດລອງຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບ ນິເວດກະສິກຳ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານ ກັບ ບໍລິສັດເອກະຊົນ ໂດຍນຳໃຊ້ປະໂຫຍດຈາກທ່າແຮງຂອງວິທີການດຳເນີນ ງານ ທີ່ມີຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຕໍ່າ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີບໍ່ສູງ ແຕ່ມີລະດັບການເຂົ້າເຖິງສູງ (ຕ.ຢ: ຂໍ້ຄວາມສັ້ນ ຫຼື SMS) ເພື່ອແຈ້ງເຕືອນ ກ່ຽວກັບ ສະພາບອາກາດ, ພະຍາດພືດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຊຶມເຊື້ອ ຕະຫຼອດ ເຖິງນິຕິກຳຕ່າງໆ ທາງດ້ານກະສິກຳ.
- ສະໜັບສະໜູນ ບັນດາກົນໄກທີ່ມີຄ່າໃຊ້ຈ່າຍບໍ່ແພງ ເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ຊາວກະສິກອນ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດ ນ້ອຍ ສາມາດເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນຂ່າວສານຕະຫຼາດ ແລະ ຂໍ້ມູນລາຄາ ໄດ້ຢ່າງທ່ວງທັນເວລາ ແລະ ໂປ່ງໃສ

ຜ່ານ ICT, ແລະ ລະບົບຂໍ້ມູນຂ່າວສານຕະຫຼາດທີ່ດັດປັບໃຫ້ເໝາະສົມ ສຳລັບ ຊາວກະສິກອນ ເພື່ອ ຊ່ວຍໃຫ້ເຂົາເຈົ້າ ມີຂໍ້ມູນຂ່າວສານຄົບຖ້ວນ ຊ່ວຍໃນການຕັດສິນໃຈວ່າ ຕ້ອງຜະລິດ ແລະ ຂາຍ ຫຍັງ, ເວລາໃດ ແລະ ຢູ່ໃສ.

- ທົບທວນ ລະບົບປະກັນໄພ ແລະ ມາດຕະການຈຳກັດຄວາມສ່ຽງທາງດ້ານສັງຄົມ ບົນພື້ນຖານການ ປະເມີນສະພາບຄວາມສ່ຽງຕົວຈິງ ຂອງ ຊາວກະສິກອນໃນໄລຍະການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດ ແບບນິເວດກະສິກຳ.

ບົດແນະນຳ 2.3 ສົ່ງເສີມແວດລ້ອມທາງດ້ານການຈັດຕັ້ງ ແລະ ກົດໝາຍ ທີ່ປອດໄພ

- ✓ ຈັດສັນມາດຕະການຕ່າງໆ ເພື່ອເຄົາລົບບັນດາບົດບັນຍັດຕ່າງໆ ພາຍໃນ **ຖະແຫຼງການ ສປຊ ວ່າດ້ວຍ ສິດທິຂອງຊາວກະສິກອນ ແລະ ຜູ້ອື່ນໆທີ່ເຮັດວຽກໃນຂົງເຂດຊົນນະບົດ (UNDROP)**, ຕາມທີ່ ເຫັນວ່າເໝາະສົມ.
- ✓ ຈັດສັນນະໂຍບາຍລັດ ແລະ ລະບຽບກົດໝາຍ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອຊາວກະສິກອນ ໃນການ ອະນຸລັກ, ນຳໃຊ້ແບບຍືນຍົງ, ແລກປ່ຽນ ແລະ ຄຸ້ມຄອງ ຊີວະນາໆພັນກະສິກຳ ຢ່າງຫ້າວຫັນ.
- ✓ ສົ່ງເສີມ ແລະ ພິຈາລະນານຳໃຊ້ຄູ່ມື **ວິທີການດຳເນີນງານບົນພື້ນຖານສິດທິມະນຸດ ໃນດ້ານທີ່ພົວພັນ ກັບຂໍ້ມູນ** ຂອງ ສຳນັກງານ ຄະນະກຳມາທິການສິດທິມະນຸດ ສປຊ (UNHCR) ກ່ຽວແກ່ກັບ ການຄຸ້ມ ຄອງຂໍ້ມູນຂອງຊາວກະສິກອນ ຕາມທີ່ເຫັນວ່າເໝາະສົມ

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ສະໜັບສະໜູນການປູກຈິດສຳນຶກໃຫ້ອົງການຈັດຕັ້ງລັດ ແລະ ຜູ້ຖືສິດໃຫ້ຮັບຮູ້ ກ່ຽວກັບ ຫຼັກການ ແລະ ການນຳໃຊ້ **UNDROP** ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ໄດ້ຮັບຮູ້ ແລະ ເຄົາລົບສິດທິຕໍ່ຊັບພະ ຍາ ກອນທຳມະຊາດ ແລະ ວິທີການຜະລິດ.

- ຮັບຮູ້ບົດບາດ ແລະ ສິດທິຂອງຊາວກະສິກອນໃນການອະນຸລັກ ແລະ ການພັດທະນາ ຊັບພະຍາກອນກຳມະພັນພືດ (ເມັດພັນພື້ນປະຈຳຖິ່ນ, ແນວພັນພື້ນເມືອງ, ຊະນິດພັນຕ່າງໆ ທີ່ຖືກ ປ່ອຍປະລະເລີຍ ແລະ ທີ່ບໍ່ຖືກນຳໃຊ້ກວ້າງຂວາງ).
- ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ບັນດານິຕິກຳທີ່ມີ ກ່ຽວກັບ ການຄວບຄຸມຂໍ້ມູນຂອງຊາວກະສິກອນ ໂດຍ ຊາວກະສິກອນເອງ ຊຶ່ງລວມເອົາ ວິທີນຳໃຊ້, ປຸງແຕ່ງ, ແລະ ຮັກສາຄວາມປອດໄພໃຫ້ຂໍ້ມູນຜ່ານຈຸດ ຫັນປ່ຽນສຳຄັນຕ່າງໆເຊັ່ນ: ການສຶກສາໃຫ້ຄວາມຮູ້ ແລະ ການສ້າງນິຕິກຳຄຸ້ມຄອງຕາມທີ່ເຫັນວ່າ ເໝາະສົມ. ຮັບປະກັນຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ຄວາມເປັນສ່ວນຕົວຂອງຂໍ້ມູນ ໂດຍການກຳນົດມາດຕະ ການລົງໂທດທີ່ເໝາະສົມ.
- ໃຫ້ອ້າງອີງໃສ່ເອກະສານ ຄຳແນະນຳຕາມຄວາມສະໝັກໃຈ ໃນການຄຸ້ມຄອງບໍລິຫານການຄອບຄອງ ນຳໃຊ້ ຢ່າງມີຄວາມຮັບ ຜິດຊອບ ໃນເລື່ອງທີ່ດິນ, ພື້ນທີ່ປະມົງ ແລະ ປ່າໄມ້ ພາຍໃຕ້ສະພາບເງື່ອນ ໄຂການຄ້າປະກັນສະບຽງ ອາຫານໃນລະດັບຊາດ (VGGT).

► ເອກະສານອ້າງອີງ ເພີ່ມເຕີມ:

- ຖະແຫຼງການ ສປຊ ວ່າດ້ວຍ ສິດທິຂອງຊາວກະສິກອນ ແລະ ຜູ້ອື່ນໆທີ່ເຮັດວຽກໃນຂົງເຂດຊົນນະບົດ: ຍັດຕິ/ 2018
- ສິດທິຂອງຊາວກະສິກອນພາຍໃຕ້ ສິນທິສັນຍາສາກົນ ວ່າດ້ວຍ ຊັບພະຍາກອນກຳມະພັນພືດ ສຳລັບ ອາຫານ ແລະ ການກະເສດ
- FAO. 2022. ຄຳແນະນຳຕາມຄວາມສະໝັກໃຈ ໃນການຄຸ້ມຄອງບໍລິຫານການຄອບຄອງນຳໃຊ້ ຢ່າງມີ ຄວາມຮັບຜິດຊອບ ໃນເລື່ອງທີ່ດິນ, ພື້ນທີ່ປະມົງ ແລະ ປ່າໄມ້ ພາຍໃຕ້ ສະພາບເງື່ອນໄຂການຄ້າປະກັນສະບຽງ ອາຫານ ໃນລະດັບຊາດ

ບົດແນະນຳ 2.4 ນຳໃຊ້ ທ່າແຮງ ເຕັກໂນໂລຊີດິຈິຕ້ອນ ແລະ ລະບົບຄຸ້ມຄອງຄວາມຮູ້/ຂໍ້ມູນ

- ✓ ນຳໃຊ້ປະໂຫຍດຈາກທ່າແຮງ ເຕັກໂນໂລຊີດິຈິຕ້ອນ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນຊ່ອງຫວ່າງດ້ານຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ກ່ຽວ ກັບ ຕະຫຼາດ ແລະ ລາຄາ, ຊ່ວຍເຊື່ອມຈອດຊາວກະສິກອນ ກັບ ຜູ້ບໍລິໂພກ, ສະໜອງຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບ ແບບແຜນການຜະລິດທີ່ເປັນນະວັດຕະກຳ ຈາກຊາວກະສິກອນ ແລະ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ ຢູ່ຂັ້ນ

ຮາກຖານ, ເສີມຂະຫຍາຍ ການປະສານສານແບບແຜນການຜະລິດ ແລະ ການແລກປ່ຽນພູມປັນຍາ- ຄວາມຮູ້ຕາມສາຍຂວາງ.

- ✓ ເສີມສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ເວທີສົ່ງເສີມນະວັດຕະກຳ, ພ້ອມທັງສົ່ງເສີມເຕັກໂນໂລຊີດິຈິຕ້ອນ ແລະ ໂປຣແກມຕ່າງໆ ທີ່ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ໃຫ້ການສ້າງເຄືອຂ່າຍກວ້າງຂວາງ ໃນກຸ່ມຊາວກະສິກອນ ແລະ ການເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມຫຼາຍຂຶ້ນຂອງເຂົາເຈົ້າ ໃນສາຍພົວພັນການເຮັດວຽກ ຮ່ວມກັບ ບັນດາພາກ ສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ວຽກງານການຫັນເປັນດິຈິຕ້ອນ ແລະ ການສ້າງເວັບສູນລວມຂໍ້ມູນອອນ ລາຍທີ່ເປັນລະບົບບໍ່ເສຍຄ່າຊື້ພາສາຂຽນໂປຣແກມ (open-source online platform) ເພື່ອສະ ຫັບສະໜູນການບັນທຶກ, ທ້ອນໂຮມ ແລະ ແລກປ່ຽນແບ່ງປັນນະວັດຕະກຳ ແລະ ພູມປັນຍາຄວາມ ຮູ້ທ້ອງຖິ່ນ.
- ນຳໃຊ້ປະໂຫຍດຈາກເຕັກໂນໂລຊີດິຈິຕ້ອນ ເພື່ອເກັບກຳ, ບັນທຶກຮັກສາ ແລະ ແລກປ່ຽນແບ່ງປັນ ພູມປັນຍາຄວາມຮູ້ດັ້ງເດີມທີ່ສືບທອດກັນມາແຕ່ບັນພະບຸຣຸດ ພາຍໃນວົງສາຄະນະຍາດຊາວກະສິ ກອນ (ປະສົມປະສານຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຄວາມຮູ້ພື້ນເມືອງ ເຂົ້າກັບເຕັກໂນໂລຊີດິຈິຕ້ອນ ຂອງ ຄົນຮຸ້ນເກີດໃໝ່ໃຫຍ່ລຸນ ທີ່ເກັ່ງເລື່ອງເຕັກໂນໂລຊີ).
- ສະໜັບສະໜູນ ເວັບໄຊຂໍ້ມູນສະຫະກອນ ທີ່ປະຕິບັດຕາມ ສິດທິຂອງຊາວກະສິກອນ ທີ່ມີຕໍ່ຂໍ້ມູນ ຂອງເຂົາເຈົ້າ ແລະ ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ໃຫ້ການຄຸ້ມຄອງຂໍ້ມູນການຜະລິດກະສິກຳ ລະຫວ່າງ ຜູ້ ສະໜອງເຕັກໂນໂລຊີ, ນັກຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແລະ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງອື່ນໆ ໃນລັກສະນະປະສານ ສົມທົບກັນ ກັບຊາວກະສິກອນ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 4](#)).

► ເອກະສານອ້າງອີງເພີ່ມເຕີມ:

- ເຮັດໃຫ້ຜູ້ຂໍ້ມູນດີຈີຕ້ອນໃນອາຊີ ເຕີບໃຫຍ່ຂະຫຍາຍຕົວ: ເຕັກໂນໂລຊີດີຈີຕ້ອນ ສໍາລັບ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ ຂອງ ຊາວກະສິກອນຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍໃນອາຊຽນ

3. ການສົ່ງເສີມ ການຂ້າມຜ່ານທົ່ວຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າການ ຜະລິດກະສິກໍາເປັນສະບຽງອາຫານ

“ການເສີມສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ຊາວກະສິກອນ ມີຄວາມໝາຍວ່າ ເຂົາເຈົ້າ ມີຄວາມເຂັ້ມແຂງໃນຕະຫຼາດຊື້-ຂາຍສິນຄ້າ.”
 “ພວກເຮົາຕ້ອງສາມາດສ້າງການເຄື່ອນໄຫວ ທີ່ບໍ່ເປັນພຽງແຕ່ເປັນ ການສ້າງຄວາມສາມັກຄີ, ແຕ່ລວມເຖິງການສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈ ກ່ຽວກັບ ຄວາມຕ້ອງການ ຂອງກຸ່ມຜູ້ບໍລິໂພກຕ່າງໆ ເຊິ່ງລວມທັງ ກຸ່ມຄົນຈາກເຂດຊົນນະບົດດ້ອຍໂອກາດ.”

– ຄັດຈາກ ບົດສໍາພາດ ຜູ້ສ້າງນະໂຍບາຍ

ການສະໜັບສະໜູນການພັດທະນາຕະຫຼາດພາຍໃນ ແລະ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າທີ່ສັ້ນ ສໍາລັບ ຜະລິດຕະພັນ ແລະ ປັດໄຈການຜະລິດ ແບບນິເວດກະສິກໍາ, ການສ້າງສະພາບແວດລ້ອມທີ່ເອື້ອອໍານວຍ ສໍາລັບ ຕະຫຼາດທີ່ກວມລວມທົ່ວເຖິງທຸກຄົນ, ແລະ ການດັດ ປັບລະບຽບການຕ່າງໆຂອງລັດທີ່ມີ ກ່ຽວກັບ ຄວາມປອດໄພ ແລະ ມາດຕະຖານຄຸນນະພາບ ຂອງ ສະບຽງອາຫານ ແມ່ນສິ່ງຈໍາ ເປັນ ເພື່ອໄຈ້ແຍກໃຫ້ເຫັນ ຄວາມແຕກຕ່າງ ລະຫວ່າງ ຜະລິດຕະພັນທີ່ຜ່ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ຜະລິດຕະ ພັນອື່ນໆ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງທາງເສດຖະກິດ ໃຫ້ກັບຜູ້ບໍລິໂພກ ແລະ ຊາວກະສິກອນ. ບົດນີ້ ໃຫ້ທິດນໍາເພີ່ມເຕີມ ກ່ຽວ ກັບ ນະໂຍບາຍທີ່ເອົາຜູ້ບໍລິໂພກເປັນໃຈກາງ ແລະ ເຄື່ອງມືຕ່າງໆທາງດ້ານການຄ້າ.

ມີ ທິກ **ບົດແນະນໍາ** ເພື່ອຊ່ວຍສະໜັບສະໜູນ ການຂ້າມຜ່ານ ທົ່ວຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າການຜະລິດກະສິກໍາເປັນສະບຽງອາຫານ, ລະອຽດມີຄືດັ່ງນີ້:

- [ບົດແນະນໍາ 3.1 ສະໜັບສະໜູນ ການພັດທະນາຕະຫຼາດພາຍໃນ ແລະ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າທີ່ສັ້ນ ສໍາລັບ ຜະລິດຕະພັນ ທີ່ ຜ່ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ](#)
- [ບົດແນະນໍາ 3.2 ສ້າງແວດລ້ອມທີ່ເອື້ອອໍານວຍ ສໍາລັບ ການຫັນປ່ຽນ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າພາຍໃນໃຫ້ກວມລວມທົ່ວເຖິງທຸກ ຄົນ](#)
- [ບົດແນະນໍາ 3.3 ດັດປັບລະບຽບການຕ່າງໆຂອງລັດທີ່ມີ ກ່ຽວກັບ ຄວາມປອດໄພຂອງອາຫານ, ມາດຕະຖານຄຸນນະ ພາບ ແລະ ການອອກໃບຢັ້ງຢືນ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນການເຮັດໃຫ້ຜະລິດຕະພັນທີ່ຜ່ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ມີຄວາມແຕກຕ່າງ ແລະ ໃຫ້ທາງເລືອກແກ່ຜູ້ບໍລິໂພກ](#)
- [ບົດແນະນໍາ 3.4 ນະໂຍບາຍເອົາຜູ້ບໍລິໂພກເປັນໃຈກາງ: ມາດຕະການໃສ່ໃຈດ້ານສຸຂະພາບ, ແລະ ໂພຊະນາການ](#)
- [ບົດແນະນໍາ 3.5 ສະໜັບສະໜູນ ການພັດທະນາຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າທ້ອງຖິ່ນ ສໍາລັບ ປັດໄຈການຜະລິດ \(ເມັດພັນ, ສານອາຫານປອດ ສານພິດ\), ວັດຖຸອຸປະກອນ ແລະ ເຄື່ອງກິນຈັກ](#)
- [ບົດແນະນໍາ 3.6 ປະຕິຮູບ ເຄື່ອງມືທາງດ້ານການຄ້າ, ນະໂຍບາຍດ້ານການອຸດໜູນລາຄາ ແລະ ແຫຼ່ງການຈັດຊື້](#)

ບົດແນະນໍາ 3.1 ສະໜັບສະໜູນ ການພັດທະນາຕະຫຼາດພາຍໃນ ແລະ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າທີ່ສັ້ນ ສໍາລັບ ຜະລິດຕະພັນ ທີ່ຜ່ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ

- ✓ ສະໜັບສະໜູນ ການພັດທະນາຕະຫຼາດ ໃຫ້ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍ ເພື່ອເສີມຂະຫຍາຍ ການເຂົ້າເຖິງ ຊ່ອງ ທາງຈໍາໜ່າຍທີ່ຫຼາກຫຼາກ ສໍາລັບ ຊາວກະສິກອນ ທີ່ເຮັດການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ເພີ່ມການ ເຂົ້າເຖິງ ທາງເລືອກສະບຽງອາຫານທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ສໍາລັບ ຜູ້ບໍລິໂພກ.
- ✓ ສະໜັບສະໜູນ ລະບົບການຈັດຊື້ດ້ວຍທຶນຂອງລັດ ໃຫ້ຈັດຊື້ ຈາກ ແຫຼ່ງການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຢູ່ຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ.
- ✓ ສະໜັບສະໜູນ ລະບົບການຕະຫຼາດທີ່ນໍາພາໂດຍຜູ້ບໍລິໂພກ ເຊັ່ນ: **ການຜະລິດກະສິກໍາ ທີ່ໄດ້ຮັບການ ສະໜັບສະໜູນຈາກຊຸມຊົນ (CSA)** (ເບິ່ງ [ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ L](#)).

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ຊາດສະມາຊິກອາຊຽນ (AMS) ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ສະໜອງສະຖານທີ່ ເຮັດເປັນຕະຫຼາດຊາວກະສິກອນ, ຈັດຕະຫຼາດນັດ ແລະ ງານເທດສະການຕ່າງໆ ເພື່ອໃຫ້ຊາວກະສິກອນທ້ອງຖິ່ນ ທີ່ເຮັດການຜະລິດກະສິກໍາແບບຍືນຍົງ ໃນຮູບການຕ່າງໆ ເຂົ້າ ຮ່ວມວາງຈໍາໜ່າຍຜະລິດຕະພັນ ຂອງເຂົາເຈົ້າ.
- ໃຫ້ນະໂຍບາຍສົ່ງເສີມ ຂະແໜງການທ້ອງຖິ່ນ (ເຊັ່ນ: ສະຖານທີ່ບໍລິການສາທາລະນະສຸກ, ໂຮງ ຮຽນ) ໃຫ້ພາກັນຊື້ ສະບຽງອາຫານທີ່ຜ່ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ພາຍໃນທ້ອງຖິ່ນ (ລະ ອງດໃຫ້ເບິ່ງ ເອກະສານກ່ຽວຂ້ອງ ຂອງ ອົງການ FAO ແລະ ບົດຄົ້ນຄວ້າ ກ່ຽວກັບ ການຈັດຊື້ ສະບຽງອາຫານດ້ວຍທຶນຂອງລັດ ເພື່ອລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ແບບຍືນຍົງ ແລະ ການມີ ອາຫານການກິນ ທີ່ດີຕໍ່ສຸຂະພາບ)
- ບົນພື້ນຖານຫຼາກຫຼາຍປະສົບການ ທີ່ໜັກແໜ້ນ, ການປັບປຸງ ບົດບັນຍັດ ແລະ ລະບຽບການຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບ ການຈັດຊື້-ຈັດຈ້າງ ດ້ວຍທຶນຂອງລັດ ສາມາດຊຸກຍູ້ການຂະຫຍາຍການຜະລິດແບບນິເວດ ກະສິກໍາໄດ້.

- ສ້າງພື້ນທີ່ສະເພາະ ເພື່ອຈຳໜ່າຍຜະລິດຕະພັນ ທີ່ຜ່ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ຢູ່ຕາມຕະຫຼາດຕ່າງໆ.

► ເອກະສານອ້າງອີງເພີ່ມເຕີມ:

- ການກໍ່ສ້າງຕະຫຼາດ ສຳລັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ - ການວິເຄາະ ບັນດາທາງເລືອກທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ເພື່ອເຮັດການຕະຫຼາດ ຈຳໜ່າຍ ຜະລິດຕະພັນ ທີ່ຜ່ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ຫຼື ([Constructing markets for agroecology – An analysis of diverse options for marketing products from agroecology](#))
- ການຈັດຊື້ສະບຽງອາຫານ ດ້ວຍທຶນ ຂອງ ລັດ ເພື່ອລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານແບບຍືນຍົງ ແລະ ການມີ ອາຫານທີ່ດີຕໍ່ສະພາບ - ເຫ້ມທີ.1 ຫຼື ([Public food procurement for sustainable food systems and healthy diets – Vol. 1](#))
- ການຈັດຊື້ສະບຽງອາຫານ ດ້ວຍທຶນ ຂອງ ລັດ ເພື່ອລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານແບບຍືນຍົງ ແລະ ການມີ ອາຫານທີ່ດີຕໍ່ສະພາບ - ເຫ້ມທີ .2 ຫຼື ([Public food procurement for sustainable food systems and healthy diets – Vol. 2](#))
- ປຶ້ມແນະນຳ CSA ຊາວກະສິກອນ ສູ່ ຊາວກະສິກອນ ຫຼື ([The CSA Farmer to Farmer Booklet \(Urgenci\)](#))

ບົດແນະນຳ 3.2 ສ້າງແວດລ້ອມທີ່ເອື້ອອຳນວຍ ສຳລັບ ການຫັນປ່ຽນ ຕ້ອງໂສ້ມູນຄ່າພາຍໃນ ໃຫ້ກວມລວມທົ່ວເຖິງທຸກຄົນ

- ✓ ລົງທຶນໃສ່ເຕັກໂນໂລຊີ ດິຈິຕອນ ແລະ ສະໜັບສະໜູນ ຕົວແບບທຸລະກິດ ການຄ້າເອເລັກໂຕຣນິກທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ສຳລັບເຮັດການຕະຫຼາດ ເພື່ອຈຳໜ່າຍຜະລິດຕະພັນ ທີ່ຜ່ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ພາຍໃນປະເທດ.
- ✓ ລົງທຶນ ໃສ່ ຂະແໜງຂົນສົ່ງ (ທາງບົກ, ທາງລົດໄຟ, ທາງອາກາດ, ແລະ ທາງນໍ້າ) ເພື່ອປັບປຸງ ການເຊື່ອມຈອດ ໃຫ້ຊາວກະສິກອນ ຜູ້ຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ຂະໜາດນ້ອຍ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 1](#)).
- ✓ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ຊາວກະສິກອນ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງ ຂອງເຂົາເຈົ້າ ພາຍໃນ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 4](#)).

- ✓ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອ ສະຫະກອນການຕະຫຼາດ ໂດຍຜ່ານການພັດທະນາຂີດຄວາມສາມາດ, ການລົງທຶນຊື້ອຸປະກອນລວມໝູ່, ແລະ ສະໜັບສະໜູນບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງຂອງ ຊາວກະສິກອນ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດເສີມຂະຫຍາຍ ອຳນາດຕໍ່ລອງ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ຢູ່ຕະຫຼາດຈຳໜ່າຍສະບຽງອາຫານໄດ້.
- ✓ ໃຫ້ນະໂນບາຍສົ່ງເສີມ ຜູ້ຂາຍຍ່ອຍ ຂະໜາດໃຫຍ່ ເພື່ອຈັດຊື້ ຜະລິດຕະພັນອາຫານທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ຈາກ ຊາວກະສິກອນ ທີ່ເຮັດການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ພາຍໃນ ທ້ອງຖິ່ນ.
- ✓ ຊ່ວຍເຫຼືອ ວິສາຫະກິດຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ກາງ ໃນຂະບວນການປຸງແຕ່ງ ແລະ ຊ່ວຍເຫຼືອ ຜູ້ປະກອບການທຸລະກິດທ່ອງທ່ຽວ ໃນການເພີ່ມມູນຄ່າ ໃຫ້ຜະລິດຕະພັນ ທີ່ຜ່ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ, ແລະ ສົ່ງເສີມ ການທ່ອງທ່ຽວກະສິກຳ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວວັດທະນະທຳອາຫານທ້ອງຖິ່ນ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ນຳໃຊ້ ICT ແລະ ສື່ສັງຄົມອອນລາຍ ເພື່ອ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ ວິສາຫະກິດຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ກາງ (SMEs), ຊາວກະສິກອນ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ, ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງ ຂອງ ເຂົາເຈົ້າ ເພື່ອໃຫ້ສາມາດເຮັດໜ້າທີ່ເປັນ ຜູ້ເຊື່ອມຈອດ ແລະ ຕົວກາງດ້ານຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ໃນການພັດທະນາຕະຫຼາດທ້ອງຖິ່ນ ຮອງຮັບຜະລິດຕະພັນ ທີ່ຜ່ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ.
- ສະໜັບສະໜູນ ການສ້າງ ແອັບພລິເຄຊັນ ແລະ ເວັບໄຊ ເພື່ອຂາຍຜະລິດຕະພັນໂດຍກົງ ແລະ ພັດທະນາ ການຜະລິດກະສິກຳ ທີ່ໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນ ຈາກ ຊົມຊຸນ ໃຫ້ມີປະສິດທິພາບຍິ່ງຂຶ້ນ (ເບິ່ງຕົວຢ່າງ ເຄືອຂ່າຍອາຫານແບບເປີດກວ້າງ (Open Food Network)).
- ສະໜັບສະໜູນ ວິສາຫະກິດຂາຍສົ່ງ ແລະ ເວັບໄຊຂາຍທາງເອເລັກໂຕຣນິກ ທີ່ສັງລວມເອົາຜົນຜະລິດ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ທີ່ເຮັດການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ເພື່ອສະໜອງ ຕະຫຼາດໃນຕົວເມືອງ ໂດຍມີກິດຈະກຳເພີ່ມມູນຄ່າ ແລະ ຍຸດທະສາດການຕະຫຼາດ.

► ເອກະສານອ້າງອີງເພີ່ມເຕີມ:

- ປຶ້ມຄູ່ມື ນະວັດຕະກອນ: ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ແບບຍືນຍົງ ທີ່ເອື້ອອຳນວຍ (Innovator's Handbook: Enabling Sustainable Food Systems)
- ເຄືອຂ່າຍອາຫານແບບເປີດກວ້າງ (Open Food Network)

ບົດແນະນຳ 3.3 ດັດປັບ ລະບຽບການຕ່າງໆ ຂອງ ລັດ ທີ່ມີກ່ຽວກັບ ຄວາມປອດໄພ ຂອງ ອາຫານ, ມາດຕະຖານຄຸນນະພາບ, ແລະ ການອອກໃບຢັ້ງຢືນ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ເຮັດໃຫ້ ຜະລິດຕະພັນທີ່ຜ່ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ມີຄວາມແຕກຕ່າງ ແລະ ໃຫ້ທາງ ເລືອກ ໃຫ້ ຜູ້ບໍລິໂພກ

- ✓ ເຮັດໃຫ້ ລະບຽບການ ກ່ຽວກັບ ຄວາມປອດໄພ ຂອງ ອາຫານ ແລະ ການຄ້າ ສອດຄ່ອງຕາມ ສະພາບ ເງື່ອນໄຂ ແລະ ຜົນຜະລິດ ຂອງ ຜູ້ປະກອບການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ເຊິ່ງລວມທັງ ຊາວ ກະສິກອນ.
- ✓ ສ້າງມາດຕະຖານຄຸນນະພາບ, ແລະ ລະບົບການອອກໃບຢັ້ງຢືນ ໂດຍຮັບປະກັນວ່າ ສອດຄ່ອງກັບ ລະບົບການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ແລະ ຕ້ອງໄດ້ມູນຄ່າກ່ຽວຂ້ອງ.
- ✓ ປັບປຸງເຄື່ອງມືຮັບປະກັນຄຸນນະພາບ (ມາດຕະຖານ, ການອອກໃບຢັ້ງຢືນ, ການຄວບຄຸມພາຍໃນ, ຄວາມສາມາດຕິດຕາມໄດ້) ແລະ ສະຫຼາກ ເພື່ອເຂົ້າເຖິງ ຕະຫຼາດເປົ້າໝາຍ (ພາຍໃນ ກັບ ຕ່າງປະເທດ) ແລະ ຕອບສະໜອງໃຫ້ໄດ້ຕາມ ຄວາມຕ້ອງການ ແລະ ຄວາມສາມາດ ຂອງຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມ.
- ✓ ສົ່ງເສີມ ກົນໄກຄວາມໂປ່ງໃສ ແລະ ລະບົບຕິດຕາມຕະຫຼອດ ຕ້ອງໄດ້ມູນຄ່າ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ປັບປຸງ ຫຼື ສ້າງມາດຕະຖານຄຸນນະພາບ, ການຕິດສະຫຼາກ, ແລະ ນິຕິກຳ ກ່ຽວກັບ ອາຫານ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 6](#)) ຜ່ານຂະບວນການ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ, ກວມລວມທົ່ວເຖິງທຸກ ຄົນ ແລະ ໜັກແໜ້ນທາງດ້ານວິທະຍາສາດ ໂດຍສຸມໃສ່ສ່ວນປະກອບ, ແຫຼ່ງການຈັດຊື້, ແລະ ຮູບ

ການຜະລິດກະສິກຳ ແລະ ຮັບປະກັນຄວາມສອດຄ່ອງ ກັບ ມາດຕະຖານ ທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ, ໂພຊະນາການ, ສຸຂະພາບ ແລະ ຄວາມສະເໝີພາບທາງສັງຄົມ ທົ່ວຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ.

- ການປະສານງານ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ທີ່ເຮັດການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ກັບ ອົງການການຄ້າ ແລະ ອົງການຄວາມປອດໄພ ຂອງອາຫານ ທີ່ເໝາະສົມກັບຂະໜາດ, ຄວາມສາມາດໃນການຜະລິດ ແລະ ຄຸນລັກສະນະພິເສດ ຂອງ ຊາວກະສິກອນເຫຼົ່ານັ້ນ.
- ການຮັບຮູ້ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນ **ລະບົບຄ້າປະກັນແບບມີສ່ວນຮ່ວມ** ໃນຖານະເປັນວິທີການ ທີ່ຖືກຕ້ອງ ເພື່ອຢັ້ງຢືນ ຜະລິດຕະພັນປອດສານພິດ ແລະ ຜະລິດຕະພັນອື່ນໆ ທີ່ຜ່ານການຜະລິດ ແບບນິເວດກະສິກຳ ສຳລັບ ການສະໜອງ ຕະຫຼາດທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຕະຫຼາດພາຍໃນປະເທດ (ເບິ່ງ [ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ M](#))
- ຫັນການທົດສອບມາດຕະຖານ ໃຫ້ເປັນເອກະພາບກັນ ລະຫວ່າງປະເທດຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ນຳໃຊ້ການ ທົດສອບລະດັບພາກພື້ນແທນການທົດສອບໃນລະດັບປະເທດ ເພື່ອຮັບປະກັນຄວາມປອດໄພ ແລະ ກະຈາຍ ເຕັກໂນໂລຊີໃໝ່ໆ ໃຫ້ວ່ອງໄວ.

ບົດແນະນຳ 3.4 ນະໂຍບາຍເອົາຜູ້ບໍລິໂພກເປັນໃຈກາງ: ມາດຕະການໃສ່ໃຈດ້ານສຸຂະພາບ ແລະ ໂພຊະນາການ.

- ✓ ປະສານນະໂຍບາຍສົ່ງເສີມ ຜູ້ບໍລິໂພກລາຍບຸກຄົນ ໂດຍກົງ ເພື່ອສົ່ງເສີມ ພຶດຕິກຳທີ່ດີຕໍ່ສຸຂະພາບ ຂອງ ຜູ້ ບໍລິໂພກ ແລະ ການຮັບປະທານອາຫານທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ໃສ່ກັບ ການຫັນປ່ຽນຕ້ອງໄດ້ມູນຄ່າບົນພື້ນຖານ ການສະໜອງ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 3.1](#) ແລະ [ບົດແນະນຳ 3.2](#)) ເພື່ອ ສ້າງແວດລ້ອມ ທີ່ສາມາດ ປັບປຸງ ຄ່ານິຍົມລວມໝູ່ໃນສັງຄົມ ທີ່ມີກ່ຽວກັບ ການບໍລິໂພກອາຫານ.
- ✓ ສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອ ຜູ້ບໍລິໂພກ ໃນການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ທີ່ໜ້າເຊື່ອຖື, ຊັດເຈນຈະແຈ້ງ, ໄດ້ ຢ່າງທ່ວງທັນເວລາ ກ່ຽວກັບ ໂພຊະນາການ ແລະ ຄວາມສ່ຽງເກີດພະຍາດ ທີ່ພົວພັນກັບ ທາງເລືອກດ້ານ ອາຫານການກິນ ຂອງເຂົາເຈົ້າ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 3.3](#)).
- ✓ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ອົງການຈັດຕັ້ງ ຂອງຜູ້ບໍລິໂພກ ແລະ ກຸ່ມໂຄສະນາສົ່ງເສີມສິດທິ ຂອງຜູ້ບໍລິໂພກ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ສົ່ງເສີມກົດໝາຍ ວ່າດ້ວຍ ການຕິດສະຫຼາກ ແລະ ການໂຄສະນາອາຫານ ທີ່ສະໜອງຂໍ້ມູນ ໃຫ້ຜູ້ບໍລິໂພກ ຮັບຮູ້ ກ່ຽວກັບ ສ່ວນປະກອບທາງດ້ານໂພຊະນາການ ຂອງ ຜະລິດຕະພັນອາຫານ.
- ເສີມຂະຫຍາຍ ບັນໂຄສະນາປຸກຈິດສໍານຶກ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 4.4](#)).
- ໝູນໃຊ້ ເຄື່ອງມືສື່ສານ ທັງແບບເກົ່າ ແລະ ໃໝ່ ເພື່ອເສີມຂະຫຍາຍ ການໃຫ້ຄວາມຮູ້ ກ່ຽວກັບ ຄວາມປອດໄພ ຂອງ ອາຫານ ຜ່ານ ກົນໄກການຮ່ວມມື ແລະ ສົນທະນາແລກປ່ຽນ ໃນລັກສະນະ ໂປ່ງໃສ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນຍິ່ງຂຶ້ນ.
- ສ້າງຄວາມຮູ້ ແລະ ຫຼັກຖານ ທາງວິທະຍາສາດ (ຊຶ່ງກວມເອົາ ຄວາມຮູ້ ແລະ ຫຼັກຖານ ກ່ຽວກັບ ການເນັ້ນໜັກ ສາຍເຊື່ອມໂຍງ ລະຫວ່າງ ຜະລິດຕະພັນອາຫານທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ຂອງ ທ້ອງຖິ່ນ, ຊີວະນາໆພັນກະສິກໍາ ແລະ ຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງອາຫານການກິນເພື່ອສຸຂະພາບ).
- ລວມເອົາບັນດາກິດຈະກຳທີ່ເອົາໃຈໃສ່ໂພຊະນາການ (ຕົວຢ່າງ ການຝຶກອົບຮົມ ກ່ຽວກັບ ການກິນອາຫານຢ່າງສົມດຸນ) ເຂົ້າໃນ ແຜນງານປົກປ້ອງທາງສັງຄົມ.

ບົດແນະນໍາ 3.5 ສະໜັບສະໜູນ ການພັດທະນາຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າທ້ອງຖິ່ນ ສໍາລັບ ປັດໄຈການຜະລິດ (ເມັດພັນ, ຝຸ່ນອິນຊີ, ຢາຂ້າສັດຕູພືດຊີວະພາບ, ອາຫານສັດປອດສານພິດ), ວັດຖຸອຸປະກອນ ແລະ ເຄື່ອງກົນຈັກ

- ✓ ອໍານວຍຄວາມສະດວກ ໃຫ້ ຊາວກະສິກອນ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ ສາມາດເຂົ້າເຖິງ ປັດໄຈການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຊຶ່ງລວມທັງ ການປະຕິຮູບ ນະໂຍບາຍອຸດໜູນປັດໄຈການຜະລິດ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 3.6](#))
- ✓ ສະໜັບສະໜູນການສ້າງ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າປັດໄຈການຜະລິດແບບປອດສານພິດ ຂຶ້ນພາຍໃນທ້ອງຖິ່ນ ຫຼື ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ກັບ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າປັດໄຈການຜະລິດແບບປອດສານພິດ ພາຍໃນທ້ອງຖິ່ນ

(ຝຸ່ນອິນຊີ, ຢາຂ້າສັດຕູພືດຊີວະພາບ, ອາຫານສັດປອດສານພິດ) ທີ່ເພີ່ມມູນຄ່າ ໃຫ້ກັບ ຜະລິດຕະພັນຂຶ້ນສອງ ຂອງ ການຜະລິດກະສິກໍາ ເຊິ່ງຈະຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນສິ່ງເສດເຫຼືອທີ່ເປັນອາຫານ ແລະ ປັບປຸງການປະຢັດ ການນໍາໃຊ້ຊັບພະຍາກອນ, ລວມທັງ ການສະໜັບສະໜູນ ການປະສົມປະສານ ການປູກ ແລະ ການລ້ຽງ ໃນລະດັບເຂດແຄ້ວນ.

- ✓ ສະໜັບສະໜູນ ການຮັບຮູ້, ການອະນຸລັກ ແລະ ການຜະລິດ ເມັດພັນທ້ອງຖິ່ນ ເພື່ອ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ການສະໜອງ ແລະ ຕະຫຼາດ ຈໍາໜ່າຍເມັດພັນ ທີ່ປັບຕົວເຂົ້າກັບສະພາບເງື່ອນໄຂຂອງ ທ້ອງຖິ່ນ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 2.2](#)).
- ✓ ສົ່ງເສີມກົນໄກ ເສີມຂະຫຍາຍ ໃຫ້ຊາວກະສິກອນ ສາມາດເຂົ້າເຖິງ ອຸປະກອນ ແລະ ເຄື່ອງກົນຈັກ ການຜະລິດກະສິກໍາ ທີ່ປອດໄພ ຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ລາຄາບໍ່ແພງ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ປັບປຸງຂີດຄວາມສາມາດ ໃນການເກັບ, ປຸງແຕ່ງ, ແລະ ຂົນສົ່ງ ຜະລິດຕະພັນຂຶ້ນສອງ ຂອງ ການຜະລິດ ກະສິກໍາ ເຊິ່ງຈະເປັນການເສີມຂະຫຍາຍ ລະບົບການຜະລິດຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ການປະສົມປະສານ ການປູກ ແລະ ການລ້ຽງ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນ ການສະໜອງ ປັດໄຈການຜະລິດປອດສານພິດ ພາຍໃນທ້ອງຖິ່ນ (ເຊັ່ນ: ຝຸ່ນຄອກ, ຝຸ່ນໝັກ, ຫຍ້າໝັກ, ອາຫານສັດ) (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 6](#)).
- ການສະໜັບສະໜູນທ້ອງຖິ່ນ ໃຫ້ສາມາດເຂົ້າເຖິງ ເຕັກໂນໂລຊີການຜະລິດ ແລະ ປັດໄຈການຜະລິດ (ເມັດພັນພືດອາຫານສັດ, ຈຸລິນຊີທີ່ມີປະສິດທິພາບ) ແລະ ອຸປະກອນຂະໜາດນ້ອຍ (ຖົງ, ເຄື່ອງບິດ, ໄມ້ອັດເມັດ) ທີ່ປັບປຸງ ຄວາມສາມາດດ້ານການຮັກສາຄຸນນະພາບຜົນຜະລິດ ແລະ ການຂົນສົ່ງ, ແລະ ປັບປຸງ ຄຸນນະພາບ ອາຫານສັດ ແລະ ຝຸ່ນອິນຊີ ຕະຫຼອດເຖິງ ເສີມຂະຫຍາຍ ການປະສົມປະສານ ການປູກຝັງ-ການລ້ຽງ ສໍາລັບ ການຜະລິດຂະໜາດໃຫຍ່.
- ໃຫ້ເງິນອຸດໜູນ ການສະໜອງ ປັດໄຈການຜະລິດປອດສານພິດ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ການພັດທະນາ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ ທັງໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ລະດັບປະເທດ.

- ຮັບປະກັນ ຄ່ານໍ້າ ແລະ ຄ່າພະລັງງານ ໃນລາຄາທີ່ເປັນທໍາ ສໍາລັບ ທຸກພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ພາຍໃນ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ ເຊິ່ງລວມທັງ ຊາວກະສິກອນ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ.
- ການສະໜັບສະໜູນ ອົງການຈັດຕັ້ງ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ໃນການນໍາໃຊ້ປະໂຫຍດ ຈາກ ປັດໄຈ ການຜະລິດທີ່ຈໍາເປັນ ເພື່ອຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ເຊິ່ງລວມເອົາ ປັດໄຈ ການຜະລິດທາງເລືອກ ເຊັ່ນ: ແນວພັນພືດປົກຄຸມໜ້າດິນ.

✓ ດັບປັບລະບຽບການຄຸ້ມຄອງ ການຮ່ວມສັນຍາເຮັດການຜະລິດກະສິກໍາ ແລະ ການຈັດຊື້ຈາກແຫຼ່ງການ ຜະລິດແບບຍືນຍົງ ເພື່ອເສີມຂະຫຍາຍ ການຮັບຮູ້ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ ຂອງ ບັນດາຮູບແບບທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ໃນ ການຜະລິດ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ເພື່ອຄວາມຍືນຍົງ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

ບົດແນະນໍາ 3.6 ປະຕິຮູບ ເຄື່ອງມື ທາງດ້ານ ການຄ້າ, ນະໂຍບາຍການອຸດໜູນລາຄາ ແລະ ແຫຼ່ງການຈັດຊື້

- ✓ ນໍາໃຊ້ວິທີການຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ການລົງບັນຊີຕົ້ນທຶນທີ່ແທ້ຈິງ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 6.1](#)) ເພື່ອໃຫ້ ສາມາດປະເມີນ ຜົນກະທົບທາງລົບ ແລະ ທາງບວກ ຈາກລະບົບການຜະລິດກະສິກໍາໃນຮູບແບບຕ່າງໆ ແລະ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າກ່ຽວຂ້ອງ (ລວມເຖິງ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ ຂອງ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ) ໄດ້ດີຍິ່ງ ຂຶ້ນ ແລະ ໃຫ້ສາມາດແຍກໃຫ້ເຫັນຄວາມແຕກຕ່າງ ຂອງຜົນຜະລິດ ແລະ ປັດໄຈການຜະລິດ ຂອງຮູບ ການຜະລິດກະສິກໍາເປັນອາຫານ ແບບນິເວດກະສິກໍາ ບົນພື້ນຖານການປະເມີນເຫຼົ່ານັ້ນ.
- ✓ ປະຕິຮູບລະບົບເກັບສ່ວຍສາອາກອນ ນໍາເຂົ້າ-ສົ່ງອອກ, ອຸປະສັກກົດຂວາງ ທີ່ບໍ່ແມ່ນພາສີ ແລະ ນະໂຍ ບາຍດ້ານລາຄາ ເພື່ອສ່ອງແສງໃຫ້ເຫັນຕົ້ນທຶນ ແລະ ມູນຄ່າທີ່ແທ້ຈິງ ໃນການຄ້າ ແລະ ໃນຕະຫຼາດພາຍ ໃນປະເທດ ສໍາລັບ ປັດໄຈການຜະລິດ ແລະ ຜົນຜະລິດ ແລະ ເພື່ອເສີມຂະຫຍາຍ ຄວາມສາມາດດ້ານ ການແຂ່ງຂັນທາງການຄ້າ ຂອງ ການຜະລິດກະສິກໍາແບບຍືນຍົງ ແລະ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າກ່ຽວຂ້ອງ.
- ✓ ເສີມຂະຫຍາຍ ການປະສານສົມທົບ ລະຫວ່າງ ປະເທດສະມາຊິກອາຊຽນ ເພື່ອຮັບປະກັນຄວາມສອດ ຄ່ອງ ລະຫວ່າງກັນ ແລະ ກັນ ໃນດ້ານການປະຕິຮູບ ນະໂຍບາຍການຄ້າ ບົນພື້ນຖານ ການປະເມີນຕົ້ນທຶນ ຕົວຈິງ ກ້າວໄປສູ່ ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ຕະຫຼາດອາຊຽນໜຶ່ງດຽວ.
- ✓ ຖອດຖອນບົດຮຽນ ຈາກຜູ້ມີບົດບາດຊື້ຂາຍໃນລະດັບສາກົນ ແລະ ຊ່ວຍແນະນໍາ ຄໍາໝາຍໜັ້ນຂອງວິ ສາຫະກິດ ຕໍ່ຄວາມຍືນຍົງ ທີ່ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂດຍ ຜູ້ມີບົດບາດຊື້ຂາຍສິນຄ້າໃນລະດັບສາກົນ ເພື່ອສ້າງ ຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ກັບເງື່ອນໄຂທາງດ້ານການຄ້າ ບົນພື້ນຖານຄວາມຍືນຍົງ.

- ຫຼຸດພາສີນໍາເຂົ້າ ສໍາລັບປັດໄຈການຜະລິດ ແລະ ຜະລິດຕະພັນອາຫານ ທີ່ປະເທດຕົນ ຕ້ອງການທີ່ ຈະຊຸກຍູ້ ໃຫ້ຊາວກະສິກອນ ແລະ ພົນລະເມືອງ ນໍາໃຊ້ (ຕົວຢ່າງ: ອາຫານທີ່ມີໂພຊະນາການ, ປັດ ໄຈການຜະລິດທີ່ປອດໄພຂຶ້ນກວ່າເດີມ ເພື່ອການບໍລິໂພກອາຫານຂອງມະນຸດ ແລະ ອື່ນໆ).
- ຫຼຸດຜ່ອນ ຫຼື ລົບລ້າງ ການອຸດໜູນລາຄາ ຕໍ່ການຜະລິດກະສິກໍາແບບເຂັ້ມຂຸ້ນສູງ ທີ່ບໍ່ມີຫຼັກຖານ ຍັງຍືນຍົງປະໂຫຍດທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ຫຼື ທີ່ມີຫຼັກຖານພິສູດໃຫ້ເຫັນວ່າ: ເປັນ ຮູບແບບການຜະລິດ ທີ່ເຮັດໃຫ້ສິ່ງແວດລ້ອມເລື່ອມໂຊມ; ກົງກັນຂ້າມ, ໃຫ້ຢູ່ດັ້ນ ການຫຼຸດອັດຕາ ພາສີໃຫ້ຕໍ່າລົງໄປຕື່ມອີກ ແລະ ຢູ່ດັ້ນ ການກໍານົດລາຄາສູງ ສໍາລັບ ຜະລິດຕະພັນອາຫານ ທີ່ປະຕິບັດ ຕາມ ມາດຕະຖານການຜະລິດກະສິກໍາແບບຍືນຍົງ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 3.4](#))

4. ການສ້າງຄວາມສາມາດ ແລະ ແລກປ່ຽນ ຄວາມຮູ້

“ໃນເວລາທີ່ ທຸກຄົນ ມີຄວາມຮັບຮູ້, ແມ່ນສາມາດຂະຫຍາຍຂະບວນການໝູນໃຊ້ໄດ້.”

“ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຄວນຖືກບັນຈຸເຂົ້າໃນຫຼັກສູດການຮຽນການສອນ ເພາະເປັນສິ່ງສໍາຄັນ ທີ່ຈະຕ້ອງມີຄວາມຮູ້ພື້ນຖານ ກ່ຽວກັບ ວິທີການແບ່ງແຍງຮັກສາທີ່ດິນ ຂອງພວກເຮົາ”

– ຄັດຈາກບົດສໍາພາດ ຜູ້ສ້າງນະໂຍບາຍ

ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການສືບຕໍ່ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ຄວາມຮູ້ຄວາມເຂົ້າໃຈ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ (ທັກສະ, ຄວາມຮູ້ ແລະ ຄຸນຄ່າຈໍາເປັນ) ພາຍໃນໝູ່ຜູ້ມີບົດບາດຕ່າງໆ ໃນຂະແໜງກະສິກໍາ ແລະ ຂະແໜງ ການອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ການຫັນປ່ຽນດັ່ງກ່າວ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີ ຄວາມຮູ້ສະຫະວິຊາຊີບ ແລະ ການປະສານສົມທົບ ລະຫວ່າງຂະແໜງການ ໂດຍ ຖອດຖອນບົດຮຽນ ຈາກລະບົບຄວາມຮູ້ດ້ານເຕັກນິກວິຊາການ, ສັງຄົມ ແລະ ຄວາມຍິນຍົງ ທັງເປັນການຫັນປ່ຽນ ທີ່ກວມເອົາ ມິຕິຕ່າງໆຂອງ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ແລະ ປະກອບດ້ວຍ ກິດຈະກຳລວມໝູ່, ຄວາມເປັນເອກະລາດຂອງເຂດ, ເສດຖະກິດໝູນວຽນ, ການຄຸ້ມ ຄອງສິ່ງແວດລ້ອມ, ອະທິປະໄຕດ້ານສະບຽງອາຫານ, ໄລຍະທາງການຂົນສົ່ງອາຫານ ຈາກ ຜູ້ຜະລິດ ເຖິງ ຜູ້ບໍລິໂພກ, ຄວາມຍຸຕິທໍາທາງດ້ານດິນ ພ້າອາກາດ ແລະ ຫົວຂໍ້ອື່ນໆ.

ລະບົບ ແລະ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ມີລັກສະເພາະພື້ນທີ່ ແລະ ຕ້ອງອາໄສຄວາມຮູ້ ແລະ ແຮງງານເຂັ້ມຂຸ້ນ. ການໝູນໃຊ້ລະບົບ ແລະ ການຜະລິດໃນຮູບແບບເຫຼົ່ານີ້ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການເຂົ້າເຖິງທັກສະ ແລະ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານຕ່າງໆທີ່ສໍາຄັນ, ການຄ່ອຍໆສະສົມບົດຮຽນ ແລະ ການ ແບ່ງປັນຄວາມຮູ້ ແລະ ຈໍາເປັນຕ້ອງບົດຄວາມສາມາດ ຂອງຜູ້ສະໜອງບໍລິການກະສິກໍາ ເພື່ອກ້າວໄປສູ່ການສ້າງ ວິທີແກ້ໄຂສະເພາະສະພາບ ເງື່ອນໄຂ ແລະ ສອດຄ່ອງກັບທ້ອງຖິ່ນ. ຂະບວນການດັ່ງກ່າວ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການບັບປຸງທັກສະທາງດ້ານການຄຸ້ມຄອງບໍລິຫານ ແລະ ດ້ານວິຊາ ການຂອງ ຊາວກະສິກອນ ຜ່ານຂະບວນການຮຽນຮູ້ ແບບປະສານສົມທົບ, ກວມລວມທົ່ວເຖິງທຸກຄົນ ແລະ ຈາກປະສົບການຕົວຈິງ ເຊິ່ງເປັນ ຂະບວນການຮຽນຮູ້ ທີ່ລວມເອົາຮູບການຕ່າງໆ ຂອງການພົວພັນແລກປ່ຽນ, ການຈັດຕັ້ງ ແລະ ການຕົກລົງເຫັນດີ ລະຫວ່າງ ຜູ້ມີບົດບາດຕ່າງໆ ໃນຂອບເຂດກວ້າງຂວາງ ບົນພື້ນຖານ ການຮ່ວມສ້າງຄວາມຮູ້ ທີ່ປະສານສົມທົບເມືອງທ້ອງຖິ່ນ ເຂົ້າກັບຄວາມຮູ້ທາງສະຖາບັນ ລະຫວ່າງ ບັນດາພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ.

ມິ 4 ບົດແນະນໍາ ເພື່ອຊ່ວຍສະໜັບສະໜູນ ການສ້າງຄວາມສາມາດ ແລະ ການແບ່ງປັນແລກປ່ຽນຄວາມຮູ້ ລະອຽດມິຕິດັ່ງນີ້:

- ບົດແນະນໍາ 4.1 ສ້າງຄວາມສາມາດ ໃຫ້ຊາວກະສິກອນ ແລະ ຊຸມຊົນເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ອໍານວຍຄວາມສະດວກ ໃຫ້ແກ່ການຮຽນຮູ້ ແລະ ແລກປ່ຽນ ຈາກຊາວກະສິກອນສູ່ຊາວກະສິກອນ ເພື່ອການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ
- ບົດແນະນໍາ 4.2 ບັບປຸງຮູບແບບການສົ່ງເສີມກະສິກໍາ ແລະ ການໃຫ້ຄໍາແນະນໍາ
- ບົດແນະນໍາ 4.3 ເຊື່ອມສານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ເຂົ້າໃນການຝຶກອົບຮົມວິຊາຊີບ, ການສຶກສາຊັ້ນສູງ ແລະ ຫຼັກສູດວິຊາການ
- ບົດແນະນໍາ 4.4 ເພີ່ມທະວີຄວາມຮັບຮູ້ທົ່ວສັງຄົມ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ

ບົດແນະນໍາ 4.1 ສ້າງຄວາມສາມາດ ໃຫ້ຊາວກະສິກອນ ແລະ ຊຸມຊົນເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ອໍານວຍ ຄວາມສະດວກ ໃຫ້ແກ່ການຮຽນຮູ້ ແລະ ແລກປ່ຽນ ຈາກຊາວກະສິກອນ ສູ່ ຊາວກະສິກອນ ເພື່ອການ ຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ

- ✓ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ຊາວກະສິກອນ ໃນການແລກປ່ຽນປະສົບການ ແລະ ບົດຮຽນຕ່າງໆ ກັບໝູ່ ເພື່ອນຊາວກະສິກອນນໍາກັນ ແລະ ພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງອື່ນໆ ເຊິ່ງລວມທັງ ການພັດທະນາຂີດຄວາມ ສາມາດ ແລະ ການຢ້ຽມຢາມແລກປ່ຽນຕ່າງໆ ທີ່ອອກແບບມາສະເພາະ.
- ✓ ເສີມຂະຫຍາຍ **ໂຮງຮຽນຊາວນາ (FFS)** (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ N](#)) ແລະ ສູນການ ຮຽນຮູ້ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ເພີ່ມ ວິທີການສ້າງຄວາມສາມາດ ແບບໂຮງຮຽນຊາວນາ (FFS) ເຂົ້າໃນ ລະບົບສົ່ງເສີມກະສິກໍາ ຂອງປະເທດ ແລະ ຮັບປະກັນຄວາມສອດຄ່ອງ ກັບ ບັນດາຂໍ້ລິເລີ່ມການພັດທະນາຊຸມຊົນໄລຍະ ຍາວ.
- ຊຸກຍູ້ການສ້າງເຄືອຂ່າຍແລກປ່ຽນ ຮຸ່ນ ຕໍ່ ຮຸ່ນ ລະຫວ່າງ ຜູ້ຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ເພື່ອເຊື່ອມຕໍ່ ຊາວກະສິກອນ ທີ່ຫາກໍເລີ່ມການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃຫ້ໄດ້ມີໂອກາດແລກປ່ຽນ ກັບ ຜູ້ທີ່ມີ ປະສົບການແລ້ວ.
- ສ້າງຂີດຄວາມສາມາດ ດ້ານຄວາມເປັນຜູ້ນໍາ ແລະ/ຫຼື ທັກສະການສອນ ໃຫ້ຊາວກະສິກອນ, ແລະ ສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອ ຊຸມຊົນຊາວກະສິກອນ ແລະ ຊຸມຊົນຄົນພື້ນເມືອງດັ້ງເດີມ ໃນການຈິດ ບັນທຶກ ແລະ ແບ່ງປັນພູມປັນຍາຄວາມຮູ້ພື້ນເມືອງ ຂອງເຂົາເຈົ້າ.
- ອໍານວຍຄວາມສະດວກ ໃນການໄປທັດສະນະສຶກສາ ແລະ ການໄປຢ້ຽມຢາມແລກປ່ຽນຕ່າງໆ.

- ນໍາໃຊ້ສີ່ຕ່າງໆ (ສິ່ງພິມ, ສີ່ສັງຄົມອອນລາຍ, ໂທລະພາບ, ວິທະຍຸ, ໂທລະສັບມືຖື ແລະ ແອັບ ຫຼື ໂປແກຣມຕ່າງໆ) ເພື່ອປັບປຸງ ການເຂົ້າເຖິງຂໍ້ມູນຂ່າວສານ, ບໍລິການ ແລະ ຕະຫຼາດ ໃຫ້ກັບຊາວກະສິກອນ.

► ເອກະສານອ້າງອີງເພີ່ມເຕີມ:

- [ຊາວກະສິກອນ ເປັນ ຜູ້ຊີ້ນໍາ-ນໍາພາ - 30 ປີ ແຫ່ງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ໂຮງຮຽນຊາວນາ ຫຼື Farmers taking the lead - Thirty years of farmer field schools](#)
- ຊຸດເຄື່ອງມື: [ໂຮງຮຽນສອນການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ແລະ ວິທີການຮຽນຮູ້ແບບສາຍຂວາງ ຈາກ ຊາວກະສິກອນ ສູ່ ຊາວກະສິກອນ ຫຼື TOOLKIT: Peasant Agroecology Schools and the Peasant-to -Peasant Method of Horizontal Learning](#)
- ເວັບໄຊ: [ເວັບໄຊ ໂຮງຮຽນຊາວກະສິກອນໂລກ ຫຼື Platform: Global Farmer Field School Platform](#)

ບົດແນະນໍາ 4.2 ປັບປຸງຮູບແບບການສົ່ງເສີມກະສິກໍາ ແລະ ການໃຫ້ຄໍາແນະນໍາ

- ✓ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວິທີການດໍາເນີນງານ ໂດຍເອົາຊຸມຊົນເປັນໃຈກາງ ເພື່ອປັບປຸງ ການເຂົ້າເຖິງວຽກສົ່ງເສີມກະສິກໍາ ໃຫ້ແກ່ຊາວກະສິກອນ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ ເວົ້າສະເພາະຊາວກະສິກອນ ທີ່ເປັນແມ່ຍິງ, ຊາວໜຸ່ມ, ຄົນພື້ນເມືອງດັ້ງເດີມ ແລະ ກຸ່ມຄົນດ້ອຍໂອກາດອື່ນໆ.
- ✓ ເສີມຂະຫຍາຍຂະບວນການສົ່ງເສີມກະສິກໍາ ທີ່ສານຕໍ່ ຈາກ ການວາງແຜນ ຂອງ ຊຸມຊົນ, ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 6.2](#)) ແລະ ການພັດທະນາການຈັດຕັ້ງ ເຊັ່ນ: ເຄືອຂ່າຍບໍ່ເປັນທາງການຂອງ ກຸ່ມຊາວກະສິກອນຕ່າງໆ ເພື່ອຂະຫຍາຍນະວັດຕະກໍາ (ເຊັ່ນ ການສົ່ງເສີມກະສິກໍາສີຂຽວ).
- ✓ ໃຫ້ບຸລິມະສິດສິນຄ້າ ຫຼື ບໍລິການສາທາລະນະ ທີ່ພົວພັນກັບການຜະລິດກະສິກໍາ ເຊິ່ງລວມເອົາ ການສະໜອງຄໍາແນະນໍາໃຫ້ ຜູ້ຜະລິດ ຮູ້ກ່ຽວກັບ ຄວາມທົນທານຕໍ່ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ, ການຄຸ້ມຄອງດິນ ແລະ ນໍ້າ, ຊີວະນາໆພັນ ໃນທີ່ດິນກະສິກໍາ ແລະ ການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ເຊື່ອມສານວິທີການດໍາເນີນງານແບບພູມິທັດ ເຂົ້າໃນການວາງແຜນ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກສົ່ງເສີມກະສິກໍາ ເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມຫຼາກຫຼາຍ ແລະ ຄວາມກົມກຽວ ພາຍໃນລະບົບກະສິກໍາ ແລະ ລະບົບຜະລິດສະບຽງອາຫານ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 1](#))
- ສະໜອງນະໂຍບາຍສົ່ງເສີມ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມ ໃຫ້ອາສາສະໝັກບ້ານ ຜູ້ທີ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງແມ່ຍິງ, ຊາວໜຸ່ມ ແລະ ປະຊາຊົນຊົນເຜົ່າ ໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ ຫຼາຍກວ່າ ພະນັກງານສົ່ງເສີມກະສິກໍາຂອງລັດ.
- ສ້າງສູນແຫ່ງຄວາມເປັນເລີດ ໃນລະດັບຊາດ ແລະ ພາກພື້ນ ເພື່ອເປັນສູນກາງ ຄວາມຮູ້ ກ່ຽວກັບດ້ານສະເພາະຕ່າງໆ ຂອງ ການຫັນປ່ຽນລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ແລະ ລະບົບການຜະລິດກະສິກໍາແບບເກົ່າ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ເຮັດໜ້າທີ່ ເຊື່ອມໂຍງວຽກສົ່ງເສີມກະສິກໍາ, ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ, ອົງການຈັດຕັ້ງ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ແລະ ພາກເອກະຊົນ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 6](#))
- ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ພາລະບົດບາດ ຂອງ ໜ່ວຍງານວິຊາການ ວຽກຝຶກອົບຮົມ ແລະ ສົ່ງເສີມກະສິກໍາ ຂອງ ອາຊຽນ ເພື່ອໃຫ້ລວມກອງປະຊຸມ ແລະ ການແລກປ່ຽນ ລະຫວ່າງຂະແໜງການ ເຂົ້າກັບ ໜ່ວຍງານວິຊາການອື່ນໆ ທີ່ເຮັດວຽກກ່ຽວກັບ ການສະໜອງບໍລິການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ.
- ນໍາໃຊ້ ກໍລະນີສຶກສາ ແລະ ເອກະສານຝຶກອົບຮົມ ທີ່ສົ່ງລວມໂດຍ ກອງປະຊຸມຂະແໜງສົ່ງເສີມກະສິກໍາ ໃຫ້ຄໍາປຶກສາວຽກງານພັດທະນາຊຸມນະບົດ ສາກົນ (ຫຼື Global Forum for Rural Advisory Services) ແລະ ເຄືອຂ່າຍຍ່ອຍຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ເຄືອຂ່າຍຂະແໜງສົ່ງເສີມກະສິກໍາໃຫ້ຄໍາປຶກສາວຽກງານພັດທະນາຊຸມນະບົດ ສໍາລັບປະເທດ ຫມູ່ເກາະ ອາຊີ-ປາຊີຟິກ (APIRAS) (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງຂ້າງລຸ່ມນີ້)

► ເອກະສານອ້າງອີງເພີ່ມເຕີມ:

- ຊຸດການຮຽນຮູ້: [ຊຸດການຮຽນຮູ້ ຂອງ ວິຊາການສົ່ງເສີມກະສິກໍາໃໝ່ ຫຼື Learning kit: New Extensionist Learning Kit](#)

- ບັນທຶກ ແບບວິທິປະຕິບັດທີ່ດີ: ການສົ່ງເສີມ ການຜະລິດກະສິກໍາແບບຍືນຍົງ ຜ່ານການສົ່ງເສີມກະສິກໍາ ສີຂຽວ ຢູ່ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ ຫຼື Good practice note: [Promoting sustainable agriculture through green extension in Lao People's Democratic Republic](#)
- ແຜນພັບ: ການສົ່ງເສີມກະສິກໍາ ແລະ ການສະໜອງຄໍາແນະນໍາ ທີ່ເອື້ອອໍານວຍ ເພື່ອສົ່ງເສີມ ການຜະລິດແບບ ນິເວດກະສິກໍາ ຫຼື Brochure: [Enabling extension and advisory services to promote agroecology](#)
- ສູນລວມຫຼັກສູດຝຶກອົບຮົມການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຂອງ ເຄືອຂ່າຍ APIRAS ຫຼື [APIRAS Repository of Agroecology Course Curricula](#)

ບົດແນະນໍາ 4.3 ເຊື່ອມສານ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ເຂົ້າໃນ ການຝຶກອົບຮົມວິຊາຊີບ, ການສຶກສາຊັ້ນສູງ ແລະ ຫຼັກສູດວິຊາການ

- ✓ ສ້າງການປະສານສົມທົບ ລະຫວ່າງ ສະຖາບັນການສຶກສາຊັ້ນສູງ ແລະ ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ເພື່ອຊ່ວຍເຊື່ອມສານ ຄວາມຮູ້ທາງດ້ານວິທະຍາສາດ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດນິເວດກະສິກໍາ ເຂົ້າໃນ ຫຼັກສູດການຝຶກອົບຮົມວິຊາຊີບ ແລະ ວິຊາການ.
- ✓ ສ້າງການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານ ລະຫວ່າງ ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ແລະ ມະຫາວິທະຍາໄລ ຕ່າງໆ ເພື່ອຮ່ວມສ້າງ ວາລະການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແລະ ການສຶກສາຊັ້ນສູງ ໂດຍດັດປັບໃຫ້ເຂົ້າກັບ ຄວາມຕ້ອງການ ໃນການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດນິເວດກະສິກໍາ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ສະໜັບສະໜູນຫຼັກສູດຝຶກອົບຮົມໄລຍະສັ້ນ ແລະ ຫຼັກສູດຝຶກອົບຮົມທີ່ບໍ່ແມ່ນລະດັບປະລິນຍາ ເພື່ອສືບສອນ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໂດຍມີກຸ່ມເປົ້າໝາຍ ແມ່ນໄວໜຸ່ມຢູ່ເຂດຊຸມນະບົດ ທີ່ມີທ່າແຮງກ້າວຂຶ້ນເປັນ ຜູ້ໂຄສະນາສົ່ງເສີມ ແລະ ຜູ້ປະກອບການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 2](#))

- ໃຫ້ບຸລິມະສິດ ຫຼັກສູດການຮຽນ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມ ການຜະລິດກະສິກໍາ ທີ່ປະສົບປະສານ ວິທະຍາສາດເຕັກນິກ ແລະ ສັງຄົມ ເພື່ອສ້າງ ຄູອາຈານ ແລະ ນັກວິທະຍາສາດ ໃນຂະແໜງການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ.
- ນໍາໃຊ້ເຄືອຂ່າຍ ແລະ ເວທີແລກປ່ຽນ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃນລະດັບພາກພື້ນ ແລະ ສາກົນ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ການແລກປ່ຽນນັກສຶກສາ ແລະ ການຈັດກອງປະຊຸມວິຊາການ ສົນທະນາແລກປ່ຽນ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃນລະດັບຊາດ, ພາກພື້ນ ແລະ ສາກົນ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 6](#))
- ເສີມຂະຫຍາຍການລວມເອົາ ເຄື່ອງມືວັດແທກຜົນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຂອງ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ທີ່ວັດແທກຄວາມຫຼາກຫຼາຍ ຂອງ ລະບົບການຜະລິດກະສິກໍາ ແລະ ສະບຽງອາຫານ ໃນຫຼັກສູດການຮຽນການສອນຂະແໜງກະເສດສາດ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 6](#) ແລະ [ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ B](#)).
- ໃຫ້ນະໂຍບາຍສົ່ງເສີມ ສະຖາບັນການສຶກສາຊັ້ນສູງ ເພື່ອປະກອບສ່ວນ ເຂົ້າໃນການຮ່ວມມື ພັດທະນາ ແຟລັດຟອມ ຫຼື ເວັບໄຊ ຄຸ້ມຄອງຄວາມຮູ້ ເພື່ອລະບຸ, ຮວບຮວມ ແລະ ເພີ່ມຄວາມສາມາດໃນການເຂົ້າເຖິງ ເອກະສານຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ຊຸດສື່ໃຫ້ຂໍ້ມູນຄວາມຮູ້ຫຼາຍຮູບຫຼາຍສີ ກ່ຽວກັບ ຄວາມສໍາເລັດ ຂອງ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ.

► ເອກະສານອ້າງອີງເພີ່ມເຕີມ:

- [ບົດສະຫຼຸບຫຍໍ້ນະໂຍບາຍ: ການເຊື່ອມສານ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ເຂົ້າໃນ ການສຶກສາ ສາຂາ ກະເສດສາດ ຫຼື Policy brief: Mainstreaming agroecology in agricultural education](#)
- [ສະຫຼຸບຫຍໍ້ນະໂຍບາຍ: ເປັນ "ຊາວໜຸ່ມຕົວແບບ ຂອງ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ": ການສະໜັບສະໜູນ ອະນາຄົດ ຂອງ ຊາວໜຸ່ມ ແລະ ນັກຮຽນຊັ້ນສູງ ໃນການຮຽນຮູ້ ແລະ ຫາລ້ຽງຊີບ ໃນ ລະບົບການຜະລິດກະສິກໍາເປັນສະບຽງອາຫານ ແບບຍືນຍົງ ເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ \(2021\) ຫຼື Policy brief: Being "agricool": Supporting ASEAN youth and tertiary student futures for sustainable agrifood system learning and livelihoods to meet the Sustainable Development Goals \(2021\)](#)

ບົດແນະນຳ 4.4 ເພີ່ມທະວີຄວາມຮັບຮູ້ທົ່ວສັງຄົມ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ

- ✓ ສົ່ງເສີມການຮຽນຮູ້ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໃນກຸ່ມ ເດັກນ້ອຍ ແລະ ຊາວໜຸ່ມ
- ✓ ນຳໃຊ້ສື່ສັງຄົມອອນລາຍ ໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດສູງສຸດ ເພື່ອສ້າງຄວາມຮັບຮູ້ ກ່ຽວກັບ ຜົນປະໂຫຍດ ທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ, ເສດຖະກິດ, ສຸຂະພາບ ແລະ ໂພຊະນາການ ທີ່ຈະໄດ້ຮັບ ຈາກ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ.
- ✓ ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ໃຫ້ແກ່ການສະໜັບສະໜູນ ຂອງ ລັດຖະບານ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ບັນໄຄສະນາປຸກຈິດສຳນຶກທົ່ວສັງຄົມ ຜ່ານນະໂຍບາຍ, ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານການເງິນ ແລະ ການຮ່ວມມືລະຫວ່າງ ພາກລັດ-ເອກະຊົນ.
- ✓ ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ໃຫ້ແກ່ການປະສານສົມທົບ ລະຫວ່າງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ ເພື່ອສ້າງຄວາມພື້ນເຕັ້ນ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງ ບັນດາຂໍ້ລິເລີ່ມການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດບັນໄຄສະນາປຸກຈິດສຳນຶກ ໃນລະດັບພາກພື້ນ ແລະ ລະດັບຊາດ ໂດຍການປະສານສົມທົບ ກັບ ບັນດາອົງການຕ່າງໆ ຂອງ ລັດຖະບານ, ສະມາຄົມທຸລະກິດ, ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຫວັງຜົນກຳໄລ ແລະ ບັນດາກຸ່ມຕົວແທນຜູ້ບໍລິໂພກ.
- ເຊື່ອມໂຍງການສອນ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບເວດກະສິກຳ ແລະ ແຜນງານ ຈາກແຫຼ່ງຜະລິດກະສິກຳ ສູ່ ໂຮງຮຽນ ເຂົ້າໃນ ຫຼັກສູດການຮຽນການສອນ ພາຍໃນໂຮງຮຽນ ເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມຮັບຮູ້ ແລະ ເຫັນໄດ້ປະໂຫຍດ ຂອງ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ.
- ປຸກຈິດສຳນຶກທົ່ວສັງຄົມ – ທັງໃນເຂດຊົນນະບົດ ແລະ ຕົວເມືອງ - ເພື່ອໃຫ້ທຸກຄົນເຫັນໄດ້ບົດບາດ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ທີ່ເຮັດການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໃນການປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນວຽກງານສາທາລະນະສຸກ, ການປົກປັກຮັກສາທີ່ດິນ, ການອະນຸລັກ ແລະ ຄຸ້ມຄອງຊີວະນາໆພັນ ແລະ ມູນເຊື້ອຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງພັນທຸກຳ.

ຮູບຖ່າຍ: ໂຄງການ ASSET, 2023

5. ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ

“ນິເວດກະສິກໍາ ເປັນພຽງ ຈຸດເລີ່ມຕົ້ນ ... ພວກເຮົາ ເຂົ້າມາເຕົ້າໂຮມກັນ ແລະ ຄົ້ນຄິດໃນລັກສະນະເປັນ ລະບົບຫຼາຍຂັ້ນ ດ້ວຍວິທີການດໍາເນີນງານ ແບບ ນິເວດກະສິກໍາ.”

“ຢູ່ໃນລະດັບປະເທດ, ພວກເຮົາ ຕ້ອງສ້າງ ບັນດາເວທີແລກປ່ຽນ, ກົນໄກຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ ບໍ່ແມ່ນພຽງເພື່ອ ຄວາມ ສາມັກຄີ ແລະ ການແລກປ່ຽນຄວາມຄິດຄວາມເຫັນ ເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງເພື່ອ ການລົງເຮັດຕົວຈິງ ຢູ່ຮາກຖານ ໃຫ້ ມີຂະໜາດກວ້າງຂວາງ, ທ້ອນໂຮມປະສົບການຂອງທຸກພາກສ່ວນ ແລ້ວສ້າງເປັນກະບອກສຽງສົ່ງເສີມ ໃຫ້ ເຂັ້ມແຂງຍິ່ງຂຶ້ນ.”

– ຄັດຈາກ ບົດສໍາພາດ ຜູ້ສ້າງນະໂຍບາຍ

ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຕ້ອງໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນ ດ້ວຍການສົ່ງເສີມສາຍ ພົວພັນ ແລະ ການເຊື່ອມຈອດໃໝ່ ລະຫວ່າງ ຜູ້ມີບົດບາດຕ່າງໆ ພາຍໃນ ລະບົບການຜະລິດກະສິກໍາ ແລະ ດ້ວຍ ການສ້າງເງື່ອນໄຂ ສໍາລັບ ການຫັນປ່ຽນ ແບບແຜນການເຮັດວຽກແບບເກົ່າດັ້ງເດີມ ທີ່ຢັ້ງຮາກຝັງແໜ້ນ. ການລະດົມຄວາມຮູ້, ຊັບພະຍາກອນ ແລະ ພະລັງເທື່ອແຮງ ຂອງ ທຸກພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ເພື່ອປັບປຸງ ລະບົບ ນິເວດກະສິກໍາ, ສຸຂະພາບ ຂອງ ຜູ້ບໍລິໂພກ ແລະ ຄວາມອຸດົມພູນສຸກ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຕ້ອງ ມີ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໃນລັກສະນະທີ່ມີຈຸດປະສົງເປົ້າໝາຍ, ລວມທຸກຄົນເຂົ້າມີ ສ່ວນຮ່ວມ, ຈຸບຈໍາວອກ ແລະ ຫັນປ່ຽນ.

ມີ ສີ່ ບົດແນະນໍາ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ:

- ບົດແນະນໍາ 5.1 ລະບຸ ແລະ ຮ່ວມສ້າງ ຈຸດປະສົງທີ່ຈະແຈ້ງ ສໍາລັບ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນ ກ່ຽວຂ້ອງ
- ບົດແນະນໍາ 5.2 ຈັດຕັ້ງ ການລະບຸ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈ ກ່ຽວກັບ ທັດສະນະ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດ ຂອງ ເຂົາເຈົ້າ
- ບົດແນະນໍາ 5.3 ເຊື່ອມສານກົນໄກການມີສ່ວນຮ່ວມ ເຂົ້າໃນການຈັດຕັ້ງ
- ບົດແນະນໍາ 5.4 ຫັນຈາກ ການທາບທາມຂໍ້ຄໍາປຶກສາໄປສູ່ ໄປສູ່ ການສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອ ສ້າງເປັນ ການຈັດຕັ້ງຂອງເຂົາເຈົ້າເອງ

ບົດແນະນໍາ 5.1 ລະບຸ ແລະ ຮ່ວມສ້າງ ຈຸດປະສົງ ທີ່ຈະແຈ້ງ ສໍາລັບ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ

- ✓ ຮັບປະກັນວ່າ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ມີຈຸດປະສົງເປົ້າໝາຍ ແລະ ມີປະສິດທິພາບ.
- ✓ ຮ່ວມສ້າງຈຸດປະສົງ ກັບ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ.
- ✓ ຮັບປະກັນວ່າ ຈຸດປະສົງ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ສອດຄ່ອງກັບຄາດໝາຍຂອງ ປະເທດ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການເສີມສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ແກ່ນະວັດຕະກໍາ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈໃຫ້ດີຍິ່ງຂຶ້ນ ກ່ຽວກັບ ອຸປະສັກກົດຂວາງ ແລະ ໂອກາດ ສໍາລັບ ການຂ້າມຜ່ານໄປ ສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ.
- ລະດົມພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໃຫ້ສະໜັບສະໜູນ ການບັນລຸບັນດາຄາດໝາຍ ຂອງ ການຂ້າມຜ່ານໄປ ສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຕາມທີ່ໄດ້ກໍານົດໄວ້ໃນແຜນການກ່ຽວຂ້ອງ ຂອງ ປະເທດ.
- ສ້າງແຜນງານຮ່ວມ ເພື່ອຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແຜນການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຂອງ ປະເທດ ຕາມທີ່ເຫັນວ່າເໝາະສົມ. ຂົງເຂດຈຸດສຸມ ອາດຈະລວມເອົາ ນະວັດຕະກໍາແຕ່ລະດ້ານ ຄື: ດ້ານຄວາມຮູ້, ເຕັກໂນໂລຊີ, ຕະຫຼາດ ແລະ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ, ຫຼື ແຕ່ລະຈຸດຫັນປ່ຽນ ພາຍໃນການ ຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ.
- ກໍານົດບັນດາຕົວຊີ້ບອກ ທີ່ສາມາດບັນລຸໄດ້ ເພື່ອຊ່ວຍຕິດຕາມຄວາມຄືບໜ້າ ຂອງ ບັນດາເປົ້າໝາຍ ຕ່າງໆ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ B](#)).

ບົດແນະນຳ 5.2 ຈັດຕັ້ງ ການລະບຸ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ, ແລະ ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈ ກ່ຽວກັບ ຫັດສະນະ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດ ຂອງ ເຂົາເຈົ້າ

- ✓ ຮັບປະກັນວ່າ ໄດ້ມີການພິຈາລະນາ ທຸກພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໃນລະດັບພຽງພໍ.
- ✓ ສ້າງພື້ນຖານ ທີ່ເຂັ້ມແຂງ ສຳລັບ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ເຊິ່ງສ່ອງແສງໃຫ້ເຫັນ ຄຸນລັກສະນະ ຂອງ ແຕ່ກຸ່ມພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໂດຍສອດຄ່ອງກັບ ບັນດາຈຸດປະສົງທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ລະບຸ ແລະ ສ້າງບັນຊີລາຍຊື່ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ, ສູນກາງ ແລະ ພາກພື້ນ ເຊິ່ງລວມເອົາ ເວທີ ແລະ ຂໍ້ລິເລີ່ມສະເພາະ ສຳລັບ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ທີ່ ອາດຈະສະໜັບສະໜູນ ຫຼື ກົດຂວາງ ການປ່ຽນແປງ.
- ລະບຸ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ທີ່ເປັນກຸ່ມຄົນສ່ວນນ້ອຍ ຫຼື ຜູ້ດ້ອຍໂອກາດ ກໍຄື ຜູ້ມີບົດບາດໃໝ່ໃນ ການສົ່ງເສີມຄວາມຍືນຍົງ ເຊັ່ນ: ພັນທະມິດຕ່າງໆ ເປັນຕົ້ນ ISEAL, ຂໍ້ລິເລີ່ມການຄ້າຍືນຍົງ (IDH), ມາດຕະຖານຄວາມຍືນຍົງ ຂອງ ຊຸມຊົນຜູ້ຜະລິດກາເຟ (4C), ພັນທະມິດ UTZ/ປ່າເຂດ ຮ້ອນຊຸ່ມ, ໂກຣ ອາຊີ (Grow Asia), ຫຼື ສະຫະພັນກະສິກຳປອດສານພິດສາກົນ (IFOAM) -- ແລະ ບັນດາທຸລະກິດກະສິກຳ ຕ່າງໆ. ຊອກຫາຂໍ້ມູນເບື້ອງເລິກ ກ່ຽວກັບ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໃນໄລຍະຜ່ານມາ, ລະດັບຄວາມໄວ້ວາງໃຈ ຂອງ ເຂົາເຈົ້າ ທີ່ມີຕໍ່ ລັດຖະບານ ແລະ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງອື່ນໆ.
- ລະບຸອຸປະສັກກົດຂວາງ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ທີ່ອາດຈະກົດຂວາງ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ບັນດາກຸ່ມ ຄົນສ່ວນນ້ອຍ (ເຊັ່ນ: ພາສາ, ຫັດສະນະຄວາມເຂົ້າໃຈ ກ່ຽວກັບ ຄວາມປອດໄພ, ບົດບາດຍິງ-ຊາຍ , ເຕັກໂນໂລຊີ, ປັດໄຈທາງດ້ານວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມ).
- ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈ ກ່ຽວກັບ ຈຸດຢືນ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ ທີ່ມີກ່ຽວກັບ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ (ສະໜັບສະໜູນ, ຕ້ານ, ຫຼື ເປັນກາງ). ອີກຢ່າງໜຶ່ງກໍຄື ບັງຄັບ ຜູ້ມີບົດບາດສຳຄັນໃນການໂຄສະນາໂນ້ມນ້າວ ພ້ອມທັງເປັນຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຄວາມເຄົາລົບໃນດ້ານສິນທຳ ເພື່ອເຮັດໜ້າທີ່ຮຽກປະຊຸມ ບັນດາພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ເຕົ້າໂຮມການສະໜັບສະໜູນໃນວົງ

ກວ້າງ ສຳລັບການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ. ສ້າງຍຸດທະສາດສະເພາະ ສຳລັບ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ການປະສານສົມທົບ ກັບ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງທີ່ມີບົດບາດສະເພາະ ເຊິ່ງລວມເອົາ ອຳນາດການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ, ອົງການຈັດຕັ້ງ ຂອງ ຜູ້ຜະລິດ, ກຸ່ມຊາວກະສິກອນ, ແລະ ຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດກະສິກຳຕ່າງໆ ເພື່ອລະດົມຊັບພະຍາກອນ, ແນວຄວາມຄິດ ແລະ ຫົນ ມະນຸດ.

ບົດແນະນຳ 5.3 ເຊື່ອມສານກົນໄກການມີສ່ວນຮ່ວມ ເຂົ້າໃນການຈັດຕັ້ງ

- ✓ ຫ້າງຫາກະກຽມຊັບພະຍາກອນທີ່ເໝາະສົມ, ເວລາ ແລະ ຄວາມສາມາດດ້ານຕ່າງໆ ເພື່ອຮັບປະກັນ ໃຫ້ ມີການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ຢ່າງຕັ້ງໜ້າ ແລະ ຍືນຍົງ ໂດຍສາມາດຄຸ້ມຄອງບໍລິຫານ ຄວາມບໍ່ສົມດຸນທາງອຳນາດ ໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ.
- ✓ ຮັບປະກັນການສະໜັບສະໜູນຮອບດ້ານ ແລະ ການຮັບຮູ້ ຂອງ ພະນັກງານລັດຂັ້ນນຳ ແລະ ຂັ້ນວິຊາ ການ ຕໍ່ ບັນດາຄວາມພະຍາຍາມສົ່ງເສີມ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ.
- ✓ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ຜູ້ສົ່ງເສີມນຳພາ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ດ້ວຍການມອບໝາຍສິດອຳນາດ, ປະກອບ ຊັບພະຍາກອນ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອດ້ານຕ່າງໆ ຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ສ້າງເວທີແລກປ່ຽນທາງການ ສຳລັບ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໂດຍມີການຕາງ ໜ້າທາງສັງຄົມ ທີ່ກວມລວມເອົາທຸກພາກສ່ວນ, ມີການສື່ສານຢ່າງເປັນປະຈຳປົກກະຕິ ແລະ ມີພື້ນ ທີ່ປອດໄພ ສຳລັບ ການສື່ສານແລກປ່ຽນ, ການເຈລະຈາ, ແລະ ການແບ່ງປັນຄວາມຮູ້. ເວທີເຫຼົ່ານີ້ ຄວນສະໜັບສະໜູນ ການເຊື່ອມສານທາງດ້ານນະໂຍບາຍ.
- ສ້າງສາຍພົວພັນທາງການ ກັບ ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງສຳຄັນ ໂດຍສະເພາະ ກຸ່ມຊາວກະສິກອນ ໂດຍຮັບປະກັນວ່າ ມີລາຍລະອຽດຕິດຕໍ່ຈະແຈ້ງ ແລະ ໂອກາດແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນ ຂ່າວສານ.

- ກຳນົດໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ ແລະ ພາລະບົດບາດ ທີ່ຈະແຈ້ງພາຍໃນບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງຫຼັກແຫຼ່ງຂອງລັດ ເພື່ອສະໜອງ ຊັບພະຍາກອນຕ່າງໆ ແລະ ການຊ່ວຍເຫຼືອທີ່ຈຳເປັນ.
- ສ້າງນະໂຍບາຍການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໂດຍກຳນົດໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບລະອຽດ, ຂະບວນການຕັດສິນບັນຫາ, ຫຼັກການພື້ນຖານ ຕະຫຼອດເຖິງ ກົນໄກແກ້ໄຂຄຳຮ້ອງຮຽນ ແລະ ການປະກອບຄຳຄິດເຫັນ.
- ສ້າງນະໂຍບາຍ ແລະ ລະບຽບການ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ, ຮັບປະກັນ ການຮັບຮູ້ສະຖານະທາງກົດໝາຍ ຕໍ່ກຸ່ມສຳຄັນຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ກຸ່ມຊ່ວຍເຫຼືອຕົນເອງ ຂອງ ແມ່ຍິງ ແລະ ແກ້ໄຂບັນດາສິ່ງກົດຂວາງການມີສ່ວນຮ່ວມ.
- ຮັບປະກັນ ຄວາມໂປ່ງໃສ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບ ໃນ ຂະບວນການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ເຊິ່ງລວມເອົາ ການນຳໃຊ້ມາດຕະການ ເພື່ອປັບສົມດຸນສາຍພົວພັນອຳນາດ ແລະ ເຮັດໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດ ຂອງ ກຸ່ມຕ່າງໆ ສອດຄ່ອງໄປລວງດຽວກັນ.

ບົດແນະນຳ 5.4 ເລັງເປົ້າໝາຍສ້າງການມີສ່ວນຮ່ວມທັນປ່ຽນ ບໍ່ແມ່ນເປັນພຽງແຕ່ ການທາບທາມຂໍ້ຄຳປຶກສາ

- ✓ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໂດຍສະເພາະ ຊາວກະສິກອນ, ແມ່ຍິງ ແລະ ໄວໜຸ່ມ ໃນທົ່ວສີ່ມິຕິຄີ: ສຽງ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມ, ຄວາມສາມາດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນ, ສິດທິ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງຄວາມຍຸຕິທຳ, ແລະ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ການຮັບຮູ້ທາງສັງຄົມ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອ ຜ່ານຂອບນິຕິກຳ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 2](#)).
- ✓ ກຳນົດວາງລະການປະສານສົມທົບ ເພື່ອ ການປ່ຽນແປງ ໂດຍສ້າງວິໄສທັດຮ່ວມ ສຳລັບ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນບັນດາຄາດໝາຍແຫ່ງຊາດດ້ານການຜະລິດກະສິກຳແບບຍືນຍົງ. ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ກິດຈະກຳ "ວາງແຜນກຳນົດບາດກ້າວຖອຍຫຼັງ ບົນພື້ນຖານສິ່ງທີ່ຕ້ອງການບັນລຸ" ແລະ ທິດສະດີການປ່ຽນແປງ (ToC) ເພື່ອຫັນວິໄສທັດການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໃຫ້ກາຍເປັນຈິງ ແລະ ເພື່ອລະດົມພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ສ້າງໂຄງລ່າງພື້ນຖານທາງສັງຄົມ ສຳລັບ ການປ່ຽນແປງ ໂດຍສະໜັບສະໜູນ ການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານແບບໃໝ່ເພື່ອການຜະລິດ ລະຫວ່າງ ບັນດາພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ ເຊິ່ງລວມເອົາ ອົງການຈັດຕັ້ງຂອງຊາວກະສິກອນ, ບໍລິສັດສະຕຳດອັບ, ກຸ່ມຕົວແທນຂອງຊາວໜຸ່ມ ແລະ ແມ່ຍິງ, ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ, ກຸ່ມປົກປ້ອງຜູ້ບໍລິໂພກ, ສະຖາບັນການສຶກສາ, ອົງການສ້າງມາດຕະຖານ (ເຊັ່ນ: ISO), ບັນດາກຸ່ມຕົວແທນຕ່າງໆຂັ້ນຊຸມຊົນ, ແລະ NGOs.
- ເສີມຂະຫຍາຍ ການແລກປ່ຽນ ແລະ ການສ້າງແຜນງານຮ່ວມ ລະຫວ່າງ ກົມກອງລັດ ແລະ ຄູ່ຮ່ວມງານຂອງເຂົາເຈົ້າ, ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ແກ່ບັນດາອົງການ ທີ່ຮັບຜິດຊອບຂະແໜງກະສິກຳ ເພື່ອປະສານສົມທົບ ກັບ ພາກສ່ວນ ທີ່ຮັບຜິດຊອບຂະແໜງການຄ້າ, ການລົງທຶນ, ສາທາລະນະສຸກ, ການຈ້າງງານໄວໜຸ່ມ, ນະວັດຕະກຳ, ສິ່ງແວດລ້ອມ, ຊີວະນາໆພັນ, ການທ່ອງທ່ຽວ, ການພັດທະນາຊຸມນະບົດ, ການສຶກສາ ແລະ ການສື່ສານ.
- ສ້າງຄວາມສາມາດ ເພື່ອແກ້ໄຂບັນດາຫົວຂໍ້ທີ່ແຫຼມ ແລະ ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ໃຫ້ແກ່ການສົນທະນາແລກປ່ຽນ ແກ້ໄຂຈຸດຍືນທີ່ຂັດແຍ່ງກັນ ເພື່ອເປີດໂອກາດສ້າງການປ່ຽນແປງ.
- ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມບໍ່ສົມດຸນທາງອຳນາດ ທີ່ກົດຂວາງ ຄວາມຄົບໜ້າ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ບັນດາກຸ່ມຄົນທີ່ດ້ອຍໂອກາດ.
- ສ້າງຄວາມໄວ້ວາງໃຈ ຜ່ານຄວາມໂປ່ງໃສ, ການສື່ສານທີ່ເຄົາລົບກັນແລະກັນ, ການຕິດຕໍ່ປະສານງານຢ່າງເປັນປະຈຳປົກກະຕິ, ແລະ ການສະແດງບົດບາດທີ່ມີຄວາມໝາຍຄວາມສຳຄັນ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ພາຍໃນ ຂະບວນການຕັດສິນບັນຫາ. ຄວາມໄວ້ວາງໃຈ ລະຫວ່າງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງທັງໝົດ ຈະອຳນວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ເກີດການປ່ຽນແປງ ແລະ ຊ່ວຍແກ້ໄຂຜ່ານຜ່າຈຸດຍືນທີ່ຂັດແຍ່ງກັນ.

► ເອກະສານອ້າງອີງເພີ່ມເຕີມ:

- ຄົ້ນຄິດຄືນໃໝ່ ກ່ຽວກັບ ລະບົບສະບຽງອາຫານ ຂອງ ພວກເຮົາ: ບົດແນະນຳ ການປະສານສົມທົບ ລະຫວ່າງ ບັນດາພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ ([Rethinking Our Food Systems: A Guide for Multi-Stakeholder Collaboration](#))

6. ການສ້າງ ວາລະຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ສໍາລັບ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ

“ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານວິຊາການ ເປັນສິ່ງທີ່ເຮັດໄດ້ງ່າຍ; ເປັນໄປໄດ້ ທີ່ຈະຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ການພົວພັນໃນວົງກວ້າງ – ແຕ່ສິ່ງທີ່ ຍັງຂາດ ກໍຄື ການດັດປັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃຫ້ເຂົ້າກັບ ສະພາບເງື່ອນໄຂ ຂອງ ແຕ່ລະທ້ອງຖິ່ນ. ຈຶ່ງຈໍາເປັນຕ້ອງ ມີ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ຮ່ວມກັບ ຊາວກະສິກອນ ເພື່ອຊອກຫາ ວິທີການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ທີ່ໃຊ້ໄດ້ຜົນ.”

“ຈໍາເປັນຕ້ອງ ມີຫຼັກຖານ ຈາກ ພາກສະໜາມ ທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ: ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ສາມາດ 1) ຂະຫຍາຍ, 2) ຜະລິດໄດ້ພຽງພໍ ແລະ 3) ສົ່ງອອກ ໄດ້ຕາມຄວາມຕ້ອງການ”

– ຄັດຈາກບົດສໍາພາດ ຜູ້ສ້າງນະໂຍບາຍ

ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ເຊື່ອມສານ ວິທະຍາສາດທັນສະໄໝ ເຂົ້າກັບ ຄວາມຮູ້ດັ້ງເດີມ. ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ມີບົດບາດສໍາຄັນ ໃນການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ຄວາມໝັ້ນເຊື່ອຖື ຂອງ ຮູບແບບການຜະລິດ ທີ່ພັດທະນາຂຶ້ນໂດຍ ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ປະຊາຊົນ ພື້ນເມືອງດັ້ງເດີມ. ພ້ອມນັ້ນ, ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ຍັງຊ່ວຍ ຜູ້ມີບົດບາດ ສາມາດສ້າງວິໄສທັດ ທີ່ເປັນລະບົບ ແລະ ເບິ່ງກວ້າງມອງໄກ ໃນລະດັບພາມ ຫຼື ແຫຼ່ງການຜະລິດກະສິກໍາ, ພູມິທັດ ແລະ ລະດັບລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ, ຕະຫຼອດເຖິງ ຊ່ວຍກໍານົດ ເສັ້ນທາງ ທີ່ເປັນນະວັດຕະກໍາ ສໍາລັບ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ.

ໃນທາງກັບກັນ, ເພື່ອຫັນປ່ຽນ ບັນດາສິ່ງຄົ້ນພົບ ທີ່ໄດ້ຈາກ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ໃຫ້ກາຍ ເປັນນະວັດຕະກໍາ ທີ່ນໍາໃຊ້ກັນຢ່າງກວ້າງ ຂວາງ ແລະ ສ້າງການປ່ຽນແປງ ນັ້ນເຫັນວ່າ ຈໍາເປັນຕ້ອງມີ ຕົວແບບການຮ່ວມມືແບບໃໝ່ ລະຫວ່າງ ລະບົບການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແລະ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ ເວົ້າສະເພາະ ລະຫວ່າງ ວຽກງານສົ່ງເສີມກະສິກໍາ ກັບ ຊາວກະສິກອນ. ພາກເອກະຊົນ ກໍເປັນອີກ ພາກສ່ວນໜຶ່ງ ທີ່ມີບົດບາດສໍາຄັນ ໃນວຽກງານການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແຕ່ພົບເລື້ອຍໆວ່າ ຖືກເບິ່ງຂ້າມ.

ມີ 5 ບົດແນະນໍາ ເພື່ອຊ່ວຍສະໜັບສະໜູນ ການສ້າງວາລະການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດ ກະສິກໍາ, ລະອຽດມີດັ່ງນີ້:

- [ບົດແນະນໍາ 6.1 ປັບປ່ຽນ ທິດທາງ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ຄົນໃໝ່ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບ ນິເວດກະສິກໍາ](#)
- [ບົດແນະນໍາ 6.2 ເສີມຂະຫຍາຍ ວິທີການທີ່ເປັນນະວັດຕະກໍາ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແລະ ການຮ່ວມ ສ້າງຄວາມຮູ້ ດ້ວຍການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ຜູ້ມີບົດບາດຕ່າງໆ](#)
- [ບົດແນະນໍາ 6.3 ແກ້ໄຂ ວາລະການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃນລະດັບພາມ](#)
- [ບົດແນະນໍາ 6.4 ແກ້ໄຂ ວາລະການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃນລະດັບພູມິທັດ](#)

- [ບົດແນະນໍາ 6.5 ແກ້ໄຂ ວາລະການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃນລະດັບລະບົບການຜະລິດ ສະບຽງອາຫານ \(ຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ, ຂັ້ນປະເທດ ແລະ ສາກົນ\)](#)

ບົດແນະນໍາ 6.1 ປັບປ່ຽນ ທິດທາງການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ຄົນໃໝ່ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ການຂ້າມ ຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ

- ✓ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ລະບົບການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ຂອງ ລັດ ໃນລະດັບພາມການຜະລິດກະສິກໍາ, ພູມິ ທັດ ແລະ ລະດັບລະບົບຜະລິດສະບຽງອາຫານ.
- ✓ ໃຫ້ບູລິມະສິດ ແຜນງານຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ທີ່ສາມາດຕິລາຄາ ແລະ ສົມທຽບ ຜົນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດທາງ ເສດຖະກິດ ຂອງ ລະບົບການຜະລິດກະສິກໍາ ແລະ ສະບຽງອາຫານ ໃນຮູບແບບຕ່າງໆ ພ້ອມທັງປະເມີນ ຜົນກະທົບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມໃນວົງກວ້າງ (ເຊິ່ງລວມເອົາທັງ ການເລືອກໄດ້ເລືອກ ເສຍ) ຂອງ ລະບົບການຜະລິດເຫຼົ່ານັ້ນ. ແຜນງານຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ໃນລັກສະນະດັ່ງກ່າວ ເຮັດໃຫ້ສາມາດ ເຊື່ອມໂຍງ ວຽກງານຄົ້ນຄວ້າວິໄຈລະບົບການຜະລິດ ໃສ່ກັບ ວິທະຍາສາດຄວາມຍືນຍົງ ໄດ້ດີຍິ່ງຂຶ້ນ.
- ✓ ເສີມຂະຫຍາຍການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ທີ່ດິນເຊິ່ງບໍ່ເໝາະສົມສໍາລັບການປູກຝັງ ແລະ ລະບົບການ ຜະລິດກະສິກໍາອື່ນໆ ທີ່ຖືເປັນບູລິມະສິດ ສໍາລັບ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ.
- ✓ ສະໜັບສະໜູນ ແຜນງານຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການອອກແບບນະວັດຕະກໍາ ແລະ ຂະບວນການໜູນ ໃຊ້ ແລະ ຂະຫຍາຍ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ.
- ✓ ຊຸກຍູ້ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ທີ່ຮັບຮູ້ ແລະ ຮຽນຮູ້ຈາກ ລະບົບຄວາມຮູ້ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ແລະ ປະຊາຊົນ ພື້ນ ເມືອງດັ້ງເດີມ ພ້ອມທັງ ສຶກສາການປະສົມປະສານ ຄວາມຮູ້ເຫຼົ່ານັ້ນ ເຂົ້າໃສ່ກັບ ວິທີການຜະລິດບົນ ພື້ນຖານວິທະຍາຍາດ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ໃຫ້ບູລິມະສິດ ແຜນງານຄົ້ນຄວ້າວິໄຈກ່ຽວກັບ ການກະຈາຍການຜະລິດກະສິກໍາ, ຊີວິດການເປັນຢູ່ ແລະ ການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ ໃຫ້ຫຼາກຫຼາຍ ເພື່ອເສີມຂະຫຍາຍ ຄວາມທົນທານທາງດ້ານເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ນິເວດວິທະຍາ ພ້ອມທັງຜະລິດຕະພາບໃນໄລຍະຍາວ ໃນລະດັບພູມິທັດ.

- ສະໜັບສະໜູນ ຄວາມຄືບໜ້າ ເພື່ອຮັກສາ ແລະ ເສີມຂະຫຍາຍ ຄວາມສົມບູນ ຂອງ ລະບົບນິເວດ ກະສິກໍາ ລວມໄປເຖິງ ການຫັນປ່ຽນຈາກ ການປູກພືດປະຈໍາປີ ໄປສູ່ ການປູກພືດທີ່ມີອາຍຸຫຼາຍປີ ໃນພື້ນທີ່ ທີ່ມີຄວາມຄ້ອຍຊັນສູງ, ການປະສົມປະສານ ການປູກ-ການລ້ຽງ, ການຫຼຸດຜ່ອນ ການນໍາໃຊ້ ແລະ ການເອື້ອຍອີງ ປັດໄຈການຜະລິດ ຈາກ ພາຍນອກ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 6.3](#))
- ລົງທຶນໃສ່ ທິມງານຄົ້ນຄວ້າວິໄຈແບບສະຫະວິຊາຊີບ ໂດຍຕໍ່ຍອດ ຈາກ ປະສົບການທີ່ມີ ໃນລະດັບ ປະເທດ ແລະ ສາກົນ ຕາມທີ່ເຫັນວ່າເໝາະສົມ ເພື່ອສ້າງຂອບການປະເມີນຮອບດ້ານ ສໍາລັບການ ປະເມີນ ລະບົບການຜະລິດກະສິກໍາ ແລະ ສະບຽງອາຫານ (ເຊັ່ນ: ປະເມີນ ໂດຍທຽບໃສ່ຜົນຜະລິດ, ການສ້າງລາຍໄດ້, ການປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່, ການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານ ລວມທັງການ ປັບປຸງໂພຊະນາການ ແລະ ອາຫານການກິນທີ່ດີຕໍ່ສຸຂະພາບ, ປະສິດທິພາບໃນການນໍາໃຊ້ ຊັບພະຍາກອນ ແລະ ຄວາມອຸດົມສົມບູນທາງດ້ານນິເວດວິທະຍາ, ຄວາມເທົ່າທຽມກັນ, ການສ້າງ ຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ແມ່ຍິງ, ຄວາມເໝາະສົມ ແລະ ທຶນທານທາງດ້ານວັດທະນະທໍາ).
- ຮຽນຮູ້ ແລະ ໝູນໃຊ້ ວິທີການວິທະຍາ ແລະ ເຄື່ອງມືຕ່າງໆ ເພື່ອວິເຄາະ ຜົນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ B](#) ແລະ ວິທີການລົງບັນຊີ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ຫຼື ຕົ້ນທຶນຕົວຈິງ).
- ສະໜັບສະໜູນ ແລະ ເຊື່ອມສານ ແຜນງານຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ທີ່ປະເມີນ ຜົນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ຜົນກະທົບຕົວຈິງ ຂອງ ລະບົບການຜະລິດກະສິກໍາ ໃນຮູບການຕ່າງໆ, ລະບົບການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ/ພູມິ ທັດ, ແລະ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ຢູ່ເຂດຊຸມນະບົດ/ຕົວເມືອງ ດ້ວຍຂອບການປະເມີນ ຜົນແບບຮອບດ້ານ ເຂົ້າໃນ ການວາງນະໂຍບາຍ ໃຫ້ດີຍິ່ງຂຶ້ນ.

► ເອກະສານອ້າງອີງເພີ່ມເຕີມ:

- ການລົງບັນຊີຕາມຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຕົວຈິງ ຫຼື [True cost accounting](#)

ບົດແນະນໍາ 6.2 ເສີມຂະຫຍາຍ ວິທີການທີ່ເປັນນະວັດຕະກໍາ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ການ ຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແລະ ການຮ່ວມສ້າງຄວາມຮູ້ ດ້ວຍການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ຜູ້ມີບົດບາດຕ່າງໆ

- ✓ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ຕໍ່ເນື່ອງ ລະຫວ່າງ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ, ການແບ່ງປັນຄວາມຮູ້ ແລະ ການສ້າງຂີດ ຄວາມສາມາດ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 4](#)).
- ✓ ປະສານງານ ບັນດາຄວາມພະຍາຍາມ ໃນລະດັບປະເທດ ແລະ ອາຊຽນ ເພື່ອລະບຸ ແລະ ລົງທຶນ ໃສ່ສູນ ແຫ່ງຄວາມເປັນເລີດ ທີ່ປະສົມປະສານ ສິ່ງອໍານວຍຄວາມສະດວກ ແລະ ການໃຫ້ການບໍລິການຕ່າງໆ ດ້ານການທົດລອງໃນໄລຍະຍາວ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມພາກປະຕິບັດຕົວຈິງ.
- ✓ ໃຫ້ບຸລິມະສິດວິທີການ ແລະ ເຄື່ອງມື ຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ພາຍໃນລະບົບຄົ້ນຄວ້າວິໄຈດ້ານ ກະສິກໍາ ແຫ່ງຊາດ ເພື່ອ: 1) ຮັບປະກັນ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ແລະ ພາກສ່ວນ ກ່ຽວຂ້ອງອື່ນໆ ໃນການອອກແບບ ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ເຊິ່ງຈະຊ່ວຍປະກອບສ່ວນ ເສີມຂະຫຍາຍຄວາມສາມາດ ໃນການສ້າງເສັ້ນທາງຂ້າມຜ່ານ ແລະ ວິທີການຜະລິດ ທີ່ສອດຄ່ອງກັບ ສະພາບເງື່ອນໄຂທ້ອງຖິ່ນ ຂຶ້ນໃນລະດັບພາມ ຫຼື ແຫຼ່ງຜະລິດກະສິກໍາ, ຊຸມຊົນ ແລະ ໃນລະດັບລະບົບ ການຜະລິດສະບຽງອາຫານ; ແລະ 2) ສະໜັບສະໜູນ ແລະ ເຊື່ອມໂຍງ ການສ້າງຄວາມຮູ້ ຈາກ ອົງ ການຈັດຕັ້ງ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ, NGO ແລະ ພາກສ່ວນອື່ນໆ.
- ✓ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານດ້ານນະໂຍບາຍວິທະຍາສາດ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບ ນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານແບບຍືນຍົງ ໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ, ລະດັບປະເທດ ແລະ ອາຊຽນ ໂດຍສອດຄ່ອງກັບ ວາລະການຫັນປ່ຽນລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ເສີມຂະຫຍາຍ ການປະສານສົມທົບ ລະຫວ່າງ ລະບົບການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈດ້ານກະສິກໍາ ຂອງ ປະເທດ ຕົນ ກັບ ເຄືອຂ່າຍ ແລະ ການຮ່ວມມື ໃນລະດັບພາກພື້ນ ແລະ ສາກົນ ທີ່ຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານແບບຍືນຍົງ.

- ລົງທຶນໃສ່ການພັດທະນາຂົດຄວາມສາມາດທາງດ້ານການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ທີ່ປະສົມປະສານຄວາມຊ່ຽວຊານ ດ້ານເຕັກນິກວິຊາການ ແລະ ຫຼັກຖານທາງດ້ານວິທະຍາສາດ ກັບ ເຄື່ອງມືອຳນວຍຄວາມສະດວກ ແລະ ທັກສະການເປັນນາຍໜ້າຊື້ຂາຍຜະລິດຕະພັນການເງິນ (ລວມເຖິງ ການສຶກສາ ກ່ຽວກັບ ຜະລິດຕະພັນການເງິນທີ່ຕົກລົງລາຄາຊື້ຂາຍໃນປະຈຸບັນ ແລ້ວສົ່ງມອບຕາມກຳນົດເວລາໃນອະນາຄົດ (ຫຼື Futures) ແລະ ທິດສະດີການປ່ຽນແປງ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ). ການເຮັດແບບນີ້ ຈະຊ່ວຍສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ແກ່ການວາງນະໂຍບາຍທີ່ກວມລວມທົ່ວເຖິງທຸກຄົນ ແລະ ການຕິດຕາມຜ່ານຂະບວນການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ ທັງໃນທົ່ວປະເທດ ແລະ ລະດັບພູມິທັດ (ພົວພັນກັບ [ບົດແນະນຳ 1](#), [ບົດແນະນຳ 5](#) ແລະ [ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ B](#)).
- ສະໜັບສະໜູນ ແລະ ເຊື່ອມສານ ແຜນງານຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ທີ່ປະເມີນຜົນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ຜົນກະທົບຕົວຈິງ ຂອງ ລະບົບການຜະລິດກະສິກຳ ໃນຮູບການຕ່າງໆ, ລະບົບການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ/ພູມິທັດ, ແລະ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ/ຕົວເມືອງ ດ້ວຍຂອບການປະເມີນຜົນແບບຮອບດ້ານ ເຂົ້າໃນການວາງນະໂຍບາຍ ໃຫ້ດີຍິ່ງຂຶ້ນ.

► **ເອກະສານອ້າງອີງເພີ່ມເຕີມ:**

- [ທິດສະດີການປ່ຽນແປງແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ຫຼື Participatory theory of change and the agroecological transition](#)

ບົດແນະນຳ 6.3 ແກ້ໄຂ ວາລະການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໃນລະດັບຟາມ ຫຼື ແຫຼ່ງການຜະລິດກະສິກຳ

✓ ໃຫ້ບຸລິມະສິດ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ຄອບຄົວຊາວກະສິກອນ, ຊຸມຊົນຊົນນະບົດ, ປະຊາຊົນພື້ນເມືອງດັ້ງເດີມ, ອົງການຈັດຕັ້ງ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ, ກຸ່ມແມ່ຍິງ, ຊາວໜຸ່ມ ຫຼື ນັກສຶກສາ ແລະ ອຳນາດການປົກຄອງ ແລະ ຂະແໜງຕ່າງໆ ຢູ່ຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ.

✓ ຮ່ວມອອກແບບ ວິທີການຜະລິດ ທີ່ເອົາໃຈໃສ່ທັງດ້ານເຕັກນິກວິຊາການ ແລະ ສັງຄົມ ໃນລະດັບຟາມ ຫຼື ແຫຼ່ງການຜະລິດກະສິກຳ ໂດຍການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງໃນຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ ໂດຍອີງໃສ່ຫຼັກການ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ຮ່ວມອອກແບບ ການທົດລອງການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໄລຍະຍາວ ໃນລະດັບຟາມ ທີ່ມີຫຼາກຫຼາຍສະພາບເງື່ອນໄຂ ໂດຍການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ, ເຊິ່ງຄວນລວມເອົາບັນດາເສັ້ນທາງການກະຈາຍການຜະລິດໃຫ້ຫຼາກຫຼາຍ ເພື່ອສະໜອງຫຼັກຖານຕົວຈິງ ກ່ຽວກັບ ຜົນປະໂຫຍດທາງດ້ານເຕັກນິກ ແລະ ເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ຂອງ ລະບົບ ແລະ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໃນຮູບການຕ່າງໆ, ແລະ ຊ່ວຍຮ່ວມອອກແບບ ການກະຈາຍ ລະບົບການປູກ ແລະ ການລ້ຽງ ໃຫ້ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍ.
- ພັດທະນາແຜນງານປັບປຸງພັນສັດລ້ຽງ ໂດຍນັກວິທະຍາສາດ ແລະ ແຜນງານຄັດເລືອກແນວພັນ ໂດຍການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຄຸນລັກສະນະທີ່ຕ້ອງການ ຂອງ ພັນພືດ (ເຊັ່ນ: ລະບົບຮາກເລິກ, ມີຄວາມທົນທານຕໍ່ໄພແຫ້ງແລ້ງ) ທີ່ຮັບປະກັນຜົນການປູກ (ຜົນຜະລິດ, ຄຸນນະພາບ, ຄວາມທົນທານຕໍ່ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ) ພາຍໃຕ້ເງື່ອນໄຂການປູກ ແລະ ການຜະລິດນິເວດກະສິກຳ ໃນລັກສະນະສະເພາະ (ເຊັ່ນ: ການກະຈາຍການຜະລິດໃຫ້ຫຼາກຫຼາຍ, ການຫຼຸດຜ່ອນການນຳໃຊ້ປັດໄຈການຜະລິດທີ່ເປັນເຄມີ).
- ສະໜັບສະໜູນ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນການເຊື່ອມໂຍງ ການປູກ-ການລ້ຽງ ທີ່ປະສົມປະສານ ວິທະຍາສາດການປູກ-ການລ້ຽງ ແລະ ການສານຕໍ່ ຈາກ ຫຼັກການ ເສດຖະກິດຮອບວຽນ ແລະ ການເອົາມານຳໃຊ້ຄືນໃໝ່.
- ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ເປັນລະບົບ ກ່ຽວກັບ ການປົກປັກຮັກສາພືດ ຜ່ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໂດຍມີເປົ້າໝາຍແນໃສ່ ສົ່ງມິຊິວິດທີ່ມີປະໂຫຍດ ໃນການຄວບຄຸມສັດຕູພືດ, ແລະ ໃຫ້ບຸລິມະສິດ ມາດຕະການປ້ອງກັນ ແທນມາດຕະການແກ້ໄຂ.

- ສະໜັບສະໜູນ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ພຶດທີ່ມີຫຼາຍໜ້າທີ່ການ ເຊິ່ງມີຄວາມສາມາດໃນການ ຟື້ນຟູລະບົບນິເວດກະສິກໍາທີ່ຊຸດໂຊມແລ້ວ, ຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນການນໍາໃຊ້ປັດໄຈການຜະລິດ ຈາກ ພາຍນອກ ແລະ ປະກອບສ່ວນເຮັດໃຫ້ຜະລິດຕະພາບເພີ່ມສູງຂຶ້ນ.
- ສະໜັບສະໜູນ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການນໍາໃຊ້ເຄື່ອງກົນຈັກ ທີ່ມີຕົ້ນທຶນຕໍ່າ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີບໍ່ສູງຫຼາຍ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນການໃຊ້ແຮງງານຄົນ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 3](#)).
- ປຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ຮ່ວມກັບ ຊຸມຊົນຊາວກະສິກອນ ໃນການໝູນໃຊ້ ອຸປະກອນ ແລະ ເຄື່ອງກົນຈັກ ຜະລິດກະສິກໍາ, ເຄື່ອງມືວິເຄາະພື້ນທີ່ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີດິຈິຕອນ (ຫຸ້ນຍົນ, ເຊັນເຊີອັດຕະໂນມັດ, ແອັບ ຫຼື ໂປຣແກຣມ ຊ່ວຍການຜະລິດກະສິກໍາ) ເພື່ອຕິດຕາມ ແລະ ໝູນໃຊ້ ກັບ ລະບົບການ ຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃນລະດັບຟາມ ແລະ ພູມິທັດ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 2.4](#)).

- ເຄື່ອງມືວິເຄາະພື້ນທີ່ ເຊັ່ນ: ສີ່ຕ່າງໆ ເພື່ອສະໜອງຂໍ້ມູນແຈ້ງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໃຫ້ຮູ້ ກ່ຽວ ກັບ ຂັ້ນຄຸ້ມຄອງ (ການແບ່ງເຂດ) ຄຸ້ມຄອງພູມິທັດ ແລະ ເຊື່ອມສານ ບັນດາທັດສະນະຕ່າງໆ ເຊິ່ງລວມທັງ ທັດສະນະ ທີ່ມີກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃນລະດັບພູມິທັດ.
- ເຄື່ອງມືການວາງແຜນ ແລະ ຕິດຕາມ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ເພື່ອເສີມຂະຫຍາຍ ຄວາມກວມລວມ ທົ່ວເຖິງທຸກຄົນ ແລະ ຄວາມເປັນເຈົ້າການ ຂອງ ທ້ອງຖິ່ນ ພ້ອມທັງເຊື່ອມສານ ບັນດາທັດສະ ນະທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ການເມືອງ.

ບົດແນະນໍາ 6.4 ແກ້ໄຂ ວາລະການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃນລະດັບ ພູມິທັດ

- ✓ ໃຫ້ບຸລິມະສິດ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ທີ່ແກ້ໄຂມີຕິທາງດ້ານພື້ນທີ່ ແລະ ເວລາ ໃນລະດັບພູມິທັດ: 1) ເພື່ອ ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈ ກ່ຽວກັບ ສາຍພົວພັນ ແລະ ຜົນກະທົບ ຂອງ ຮູບແບບການກະຈາຍການຜະລິດໃຫ້ ຫຼາກຫຼາຍ ແລະ ຮູບແບບການຄຸ້ມຄອງການປູກ-ການລ້ຽງ; ແລະ 2) ເພື່ອກໍານົດຄຸນລັກສະນະໜ້າທີ່ການ ແລະ ການໃຫ້ບໍລິການຕ່າງໆ ຂອງ ລະບົບນິເວດ, ຊີວິດການເປັນຢູ່ໃນຊຸມນະບົດ ແລະ ຕົວເມືອງ ແລະ, ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງຕ່າງໆ ຢູ່ຂັ້ນ ຊຸມຊົນ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ໃຫ້ບຸລິມະສິດ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ເພື່ອການສະໜັບສະໜູນການຜະລິດແບບ ນິເວດກະສິກໍາໃນລະດັບພູມິທັດ ເຊັ່ນ: ການວາງແຜນການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນແບບມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ກວມ ລວມທົ່ວເຖິງທຸກຄົນ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 1.3](#)) ຜ່ານ:

ບົດແນະນໍາ 6.5 ແກ້ໄຂ ວາລະການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃນລະດັບ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ຢູ່ຂັ້ນຕ່າງໆ

- ✓ ເສີມຂະຫຍາຍ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ຮ່ວມລະຫວ່າງຂະແໜງການ ພາຍ ໃນລະບົບການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ລະດັບຊາດ ທີ່ລວມເອົາຂະແໜງກະສິກໍາ, ສາທາລະນະສຸກ, ວິທະຍາສາດ ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ເພື່ອຂັບເຄື່ອນ ການເຊື່ອມສານລະຫວ່າງ ວິທະຍາສາດ ແລະ ນະໂຍບາຍ ທີ່ ມີກ່ຽວກັບ ກັບຫັນປ່ຽນລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ.
- ✓ ສະໜັບສະໜູນ ແຜນງານການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແບບປະສານສົມທົບ ທີ່ເຊື່ອມສານ ການຜະລິດແບບນິເວດ ກະສິກໍາ ເຂົ້າໃນ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ການວາງນະໂຍບາຍ ກ່ຽວກັບ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ແລະ ການອອກແບບນະວັດຕະກໍາ.
- ✓ ເສີມຂະຫຍາຍ ການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານ ກັບ ເຄືອຂ່າຍ ແລະ ສະຖາບັນ ຄົ້ນຄວ້າວິໄຈຕ່າງໆ ເພື່ອສະໜັບສະ ໜູນການອອກແບບ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແຜນປະຕິບັດງານແຫ່ງຊາດ ກ່ຽວກັບ ການຫັນປ່ຽນ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ໃນລະດັບປະເທດ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ ໃຫ້ມີປະສິດທິຜົນ, ພ້ອມທັງສ້າງ ຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ແຜນເຫຼົ່ານັ້ນ ພາຍໃນ ອາຊຽນ ສອດຄ່ອງ ກັບ ວາລະການພັດທະນາສາກົນ.

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ໃຫ້ບຸລິມະສິດ ແຜນງານການຮ່ວມມື ກ່ຽວກັບ ການດັດປັບ ວິທີການປະເມີນລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ໃຫ້ໄດ້ຕາມຄວາມຕ້ອງການ ຂອງ ນະໂຍບາຍ ແຫ່ງຊາດ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ. (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 1](#), [ບົດແນະນຳ 5](#) ແລະ [ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ B](#)).
- ເສີມຂະຫຍາຍ ການປະສານສົມທົບດ້ານການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແລະ ການພັດທະນາຂີດຄວາມສາມາດ ໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ກ່ຽວກັບ ລະບົບ ແລະ ເຄື່ອງມືຄຸ້ມຄອງຂໍ້ມູນ ເພື່ອຮັບປະກັນການເກັບກຳຂໍ້ມູນ, ການເຊື່ອມຈອດ ແລະ ການນຳໃຊ້ ຊຸດຂໍ້ມູນເອກະພາບ ທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ສາມາດ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ການປະເມີນຜົນ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໃນລະດັບລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ໄດ້ຢ່າງຄົບຖ້ວນຮອບດ້ານ.
- ສະໜັບສະໜູນການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ທີ່ສາມາດສົ່ງເສີມ ການພັດທະນາ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານທ້ອງຖິ່ນ ແບບຍືນຍົງ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ຕ້ອງໄດ້ມູນຄ່າອາຫານໄລຍະສັ້ນ ເຊັ່ນ: ການສ້າງຍີ່ຫໍ້ສິນຄ້າສະເພາະເຂດ (ເຊິ່ງຮູບແບບການຜະລິດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນ ສະເພາະເຂດທ້ອງຖິ່ນ ກຳນົດຍີ່ຫໍ້ ຜະລິດຕະພັນ ແລະ ການບໍລິການ - ລວມທັງກິດຈະກຳການທ່ອງທ່ຽວ - ທີ່ຕໍ່ຍອດ ແລະ ຮັກສາຊື່ ຂອງ ສະຖານທີ່ ທີ່ມີຊື່ສຽງ) ແລະ ມາດຕະຖານຄຸນນະພາບ ແລະ ການອອກໃບຢັ້ງຢືນ ທີ່ຖືກອອກແບບມາສະເພາະທ້ອງຖິ່ນ.
- ເສີມຂະຫຍາຍ ເວທີຮ່ວມມື ດ້ານການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ແລະ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ແບບຍືນຍົງ, ແລະ ການສະໜັບສະໜູນ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າວິໄຈແຫ່ງຊາດ ພາຍໃນ ເຄືອຂ່າຍ ຮ່ວມມືແລກປ່ຽນ ລະຫວ່າງພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ ໃນວົງກວ້າງ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ແລະ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ.

► ເອກະສານອ້າງອີງເພີ່ມເຕີມ:

- ບົດແນະນຳ ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ການເຊື່ອມສານລະຫວ່າງວິທະຍາສາດ ແລະ ນະໂຍບາຍ ແຫ່ງຊາດ ສຳລັບ ລະບົບການຜະລິດກະສິກຳເປັນສະບຽງອາຫານ ຫຼື [Guidance on strengthening national science-policy interfaces for agrifood systems](#)

- CIRAF, FAO, EU. 2023. ການຫັນປ່ຽນ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ: ຈາກ ການປະເມີນຜົນ ສູ່ ນະໂຍບາຍ ຫຼື [Transforming food systems: from assessment to policy](#)

7. ການສະໜອງທຶນ ໃຫ້ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ

“ຊຸກຍູ້ ໃຫ້ ບັນດາສະຖາບັນການເງິນຕ່າງໆ ສ້າງກົນໄກທາງການເງິນ ແລະ ເຄື່ອງມືປະກັນໄພ ທີ່ເປັນນະວັດຕະກໍາ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ການລົງທຶນ ໃສ່ ຂະແໜງກະສິກໍາ ເວົ້າສະເພາະ ວິທີແກ້ໄຂການເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງທຶນ ທີ່ເໝາະສົມ ສໍາລັບ ຜູ້ຜະລິດກະສິກໍາຂະໜາດນ້ອຍ ເຊິ່ງລວມເອົາ ຊາວກະສິກອນທີ່ເຮັດການຜະລິດແບບຄອບຄົວ ໂດຍເປັນວິທີແກ້ໄຂ ທີ່ພິຈາລະນາໄປຕາມທິດ ການພັດທະນາໄລຍະ ຍາວ.”

– ບົດແນະນໍາ ຂອງ ອາຊຽນ ກ່ຽວກັບ ການສົ່ງເສີມການລົງທຶນທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ ຕໍ່ ຂະແໜງສະບຽງອາຫານ, ກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ (ອາຊຽນ RAI) .

ການຄ້າປະກັນ ການເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງທຶນ ຖືເປັນສິ່ງຈໍາເປັນ ສໍາລັບ ຊາວກະສິກອນ ເພື່ອລົງທຶນເຂົ້າໃນ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດ ແບບນິເວດກະສິກໍາ. ນອກຈາກ ການຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ການສະໜອງທຶນໂດຍກົງແລ້ວ, ຜູ້ສ້າງນະໂຍບາຍ ພາຍໃນ ບັນດາປະເທດ ສະມາຊິກ ອາຊຽນ ຕ້ອງດັດປັບບັນດານິຕິກໍາ ແລະ ເຄື່ອງມືຕ່າງໆ ທາງດ້ານການເງິນ ແລະ ການລົງທຶນ ທັງໃນຂັ້ນສູນກາງ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນອີກດ້ວຍ.

ບົດແນະນໍາ ອາຊຽນ RAI ສະໜອງ ທິດນໍາສໍາຄັນ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ການລົງທຶນ ຂອງ ພາກເອກະຊົນ ຈະບໍ່ເຮັດໃຫ້ຄວາມບໍ່ສະເໝີ ພາບ ເຮັງຮ້າຍຂຶ້ນໄປກວ່າເດີມ, ບໍ່ເປັນອັນຕະລາຍຕໍ່ຊີວິດການເປັນຢູ່ ຂອງ ຜູ້ຜະລິດກະສິກໍາຂະໜາດນ້ອຍ, ຫຼື ບໍ່ເຮັດໃຫ້ ຊັບພະຍາກອນທໍາມະຊາດປົກແຫ້ງ. ບົດແນະນໍາດັ່ງກ່າວ ສະໜອງຫຼັກການພື້ນຖານສໍາຄັນ ສໍາລັບ ບັນດາສະຖາບັນການເງິນ ແລະ ອົງການສະໜອງທຶນ ເພື່ອໃຊ້ເປັນບ່ອນອີງ ໃນເວລາ ສ້າງນະໂຍບາຍເງິນກູ້ ແລະ ເງິນຊ່ວຍເຫຼືອລ້າ, ຂົງເຂດໂຄງການຊ່ວຍເຫຼືອ, ແລະ ການຮ່ວມສະໜອງທຶນ ຂອງ ເຂົາເຈົ້າ ກັບ ຄູ່ຮ່ວມພັດທະນາອື່ນໆ.

ພົບວ່າການເງິນສີຂຽວທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ ມີການເຕີບໂຕຂະຫຍາຍຕົວ ຢ່າງວ່ອງໄວ, ໂດຍມີແຫຼ່ງທຶນ ແລະ ເຄື່ອງມືການສະໜອງທຶນ ທີ່ຫຼາກຫຼາຍ. ຜູ້ສ້າງນະໂຍບາຍ ມີບົດບາດສໍາຄັນຍິ່ງ ໃນການຊີ້ນໍາ ແລະ ທົດລອງຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ບັນດາວິທີການສະໜອງທຶນ ທີ່ເປັນນະວັດຕະກໍາໃໝ່ເຫຼົ່ານັ້ນ ເພື່ອສ້າງປະໂຫຍດ ຈາກ ທ່າແຮງການເງິນເພື່ອຄວາມຍືນຍົງຈະຊ່ວຍການຂ້າມຜ່ານ ຢູ່ຂັ້ນຮາກຖານ, ປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງຊາວກະສິກອນ ແລະ ການຫາລ້ຽງຊີບຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ, ແລະ ແກ້ໄຂຄວາມຕ້ອງການ ແລະ ຄໍາໝາຍໝັ້ນ ທີ່ພົວພັນກັບ ວຽກງານແກ້ໄຂຜົນກະທົບຈາກການປ່ຽນແປງຂອງດິນຟ້າອາກາດ, ວຽກງານສຸຂະພາບ ແລະ ໂພຊະນາການ, ການປັບປຸງ ຄຸນນະພາບຂອງດິນ, ວຽກງານການອະນຸລັກລະບົບນິເວດ ແລະ ຊີວະນາໆພັນ.

ມີ ສາມ ບົດແນະນໍາ ກ່ຽວກັບ ການສະໜອງທຶນ ໃຫ້ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ:

- ບົດແນະນໍາ 7.1 ສ້າງຂອບນິຕິກໍາ ທີ່ເອື້ອອໍານວຍ ເພື່ອກໍານົດຈຸດປະສົງ ການສະໜອງທຶນ ຂອງ ພາກລັດ ແລະ ພາກເອກະຊົນ ຄົນໃໝ່ ໃນການຮັບໃຊ້ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ
- ບົດແນະນໍາ 7.2 ສ້າງຍຸດທະສາດນິເວດກະສິກໍາແຫ່ງຊາດ ທີ່ມີຄວາມສອດຄ່ອງ ແລະ ຂອບແນະນໍາ ທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ ເພື່ອຊີ້ນໍາ ການສະໜອງທຶນຈາກສາກົນ ເຂົ້າໃນ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ
- ບົດແນະນໍາ 7.3 ສ້າງຕົວແບບທາງດ້ານການສະໜອງທຶນ ທີ່ເປັນນະວັດຕະກໍາໃໝ່ ເຊິ່ງສາມາດແກ້ໄຂຄວາມຕ້ອງການ ຂອງ ຊາວກະສິກອນຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ ສໍາລັບ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ພາຍໃນ ສະພາບເງື່ອນໄຂ ຕ່າງໆໄດ້ ພ້ອມທັງນໍາໃຊ້ປະໂຫຍດ ຈາກ ການເງິນເພື່ອຄວາມຍືນຍົງ ຂອງ ສາກົນ

ບົດແນະນໍາ 7.1 ສ້າງຂອບນິຕິກໍາ ທີ່ເອື້ອອໍານວຍ ເພື່ອກໍານົດຈຸດປະສົງການສະໜອງທຶນ ຂອງ ພາກລັດ ແລະ ເອກະຊົນ ຄົນໃໝ່ ໃນການຮັບໃຊ້ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບ ນິເວດກະສິກໍາ

- ✓ ເສີມຂະຫຍາຍ ການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານ ລະຫວ່າງ ພາກລັດ ແລະ ເອກະຊົນ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ເພື່ອເສີມສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ ຄໍາໝາຍໝັ້ນ ແລະ ມາດຕະການຮ່ວມ ໃນການ ກ້າວ ໄປສູ່ ການສະໜອງທຶນ ໃຫ້ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 1.5](#) ແລະ [ບົດແນະນໍາ 5](#)).
- ✓ ປະຕິຮູບການໃຫ້ເງິນອຸດໜູນການຜະລິດກະສິກໍາ ແລະ ສະບຽງອາຫານ ໄປຄຽງຄູ່ກັບ ລະບົບນໍາເຂົ້າ/ສົ່ງ ອອກ ແລະ ນະໂຍບາຍດ້ານລາຄາ ເພື່ອສ່ອງແສງໃຫ້ເຫັນ ຕົ້ນທຶນທັງໝົດ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດ ຂອງ ປັດ ໄຈການຜະລິດ ແລະ ຜົນຜະລິດ ກະສິກໍາເປັນສະບຽງອາຫານ ເຊິ່ງໃນນີ້ລວມເອົາ ການປະເມີນຕົ້ນທຶນ ຢ່າງລະອຽດຮອບດ້ານ ຂອງ ລະບົບການຜະລິດກະສິກໍາຕ່າງໆ ແລະ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ ພ້ອມທັງ ລະບົບ ການຜະລິດ ແລະ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ ແບບນິເວດກະສິກໍາ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນໍາ 3.6](#) ແລະ [ບົດ ແນະນໍາ 6.1](#)).
- ✓ ສະໜັບສະໜູນຂະແໜງທະນາຄານທຸລະກິດພາຍໃນ ທາງດ້ານຄວາມສາມາດຂອງທະນາຄານ ເພື່ອສ້າງ ເຄື່ອງມື ແລະ ມາດຕະຖານ ການເງິນເພື່ອຄວາມຍືນຍົງ ທີ່ດັດປັບໃສ່ ການສະໜອງທຶນ ໃຫ້ການຂ້າມ ຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງແຫຼ່ງທຶນ ສີຂຽວທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ
- ✓ ເອົາຂະແໜງທະນາຄານພາຍໃນ ແລະ ການເງິນຈຸລະພາກ ເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນການສະໜອງທຶນໃຫ້ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ (ຕ.ຢ: ເພື່ອຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນຂະໜາດຂອງທຶນຕໍ່າສຸດ ແລະ ຄວາມສະດວກ ຂອງ ອົງການຈັດຕັ້ງ ແລະ ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ໃນການເຂົ້າເຖິງ ແຫຼ່ງທຶນ).

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ສົ່ງເສີມເຄື່ອງມືບົນພື້ນຖານຜົນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ໃນການປະຕິຮູບນິຕິກໍາ ແລະ ການປັບປຸງ ບັນດານິຕິກໍາຂອງຂະແໜງທະນາຄານ (ຕ.ຢ: ນໍາໃຊ້ບົດແນະນໍາ ເຄື່ອງມືການເງິນສີຂຽວ ຂອງ ອາຊຽນ).

- ເສີມຂະຫຍາຍການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານ ລະຫວ່າງ ຂະແໜງການເງິນພາຍໃນ ແລະ ບັນດາສະຖາບັນການເງິນເພື່ອການພັດທະນາສາກົນ ທີ່ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອຂະແໜງກະສິກໍາ ເພື່ອຊ່ວຍສ້າງມາດຕະຖານ ແລະ ແບບວິທີປະຕິບັດທີ່ດີ ແລະ ສ້າງຄວາມສາມາດພາຍໃນປະເທດ ທາງດ້ານການສະໜອງທຶນແບບມີເງື່ອນໄຂ (ສົ່ງເສີມການລົງທຶນໃສ່ທີ່ດິນ ແບບຫັນປ່ຽນໃໝ່).
- ສະໜັບສະໜູນທະນາຄານພາຍໃນ ທີ່ເຮັດໜ້າທີ່ ເປັນຜູ້ສັ່ງລວມ ບັນດາໂຄງການພັດທະນາສີຂຽວ ບົນພື້ນຖານນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ສ້າງກົນໄກການຄ້າປະກັນສີຂຽວ ເພື່ອຊ່ວຍ ວນກ (SMEs) ໃນການເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດທຶນໂດຍທາງອ້ອມ.
- ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ບັນດານິຕິກຳທີ່ພົວພັນ ກັບ ການຊົດເຊີຍທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ນຳໃຊ້ເງິນຊົດເຊີຍ ຈາກ ບໍລິສັດຂະໜາດໃຫຍ່ ທີ່ລົງທຶນຜະລິດກະສິກໍາເປັນສະບຽງອາຫານ ເພື່ອສະໜອງແຫຼ່ງທຶນໃຫ້ ບັນດາແຜນງານການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ
- ສານຕໍ່ຈາກ ການປັບປຸງການວາງນະໂຍບາຍໃນລະດັບພູມິທັດ ເພື່ອສົ່ງເສີມ ການແບ່ງຂັ້ນຄຸ້ມຄອງການດຸນດ່ຽງງົບປະມານຂອງຂະແໜງກະສິກໍາ ໃຫ້ທ້ອງຖິ່ນ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 1.3](#)).

ບົດແນະນຳ 7.2 ສ້າງຂອບຮັບຜິດຊອບ ແລະ ຍຸດທະສາດ ນິເວດກະສິກໍາແຫ່ງຊາດ ທີ່ມີຄວາມສອດຄ່ອງ ເພື່ອຊີ້ນຳການສະໜອງທຶນໃນລະດັບສາກົນ ເຂົ້າໃສ່ ວຽກງານການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ

- ✓ ສ້າງແຜນຍຸດທະສາດແຫ່ງຊາດ ແລະ ຂອບຮັບຜິດຊອບກ່ຽວຂ້ອງ ສຳລັບ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໂດຍຮັບປະກັນ ໃຫ້ສອດຄ່ອງ ກັບ ບັນດາບູລິມະສິດຂອງລັດຖະບານ ທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນ ແຜນງານແຫ່ງຊາດ ການປະກອບສ່ວນແກ້ໄຂການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ (NDCs), ຍຸດທະສາດຊີວະນາໆພັນແຫ່ງຊາດ ແລະ ແຜນດຳເນີນງານກ່ຽວຂ້ອງ - ເຊິ່ງຈະຊ່ວຍປັບປຸງ ຄວາມສາມາດໃນການດຶງດູດ ແລະ ຈັດສັນແຫຼ່ງທຶນແບບຍືນຍົງ ແລະ ການລົງທຶນ ທີ່ສ້າງຜົນປະໂຫຍດ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ O](#)) - ຈາກ ບັນດານິຕິບຸກຄົນຫຼາກຫຼາຍ ທັງພາກລັດ ແລະ ເອກະຊົນ - ສູ່ ການເປັນຜູ້ສົ່ງເສີມ ແລະ ນະວັດຕະກອນ ທີ່ສະໜັບສະໜູນ ນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ການລົງທຶນພາຍໃນ ໃສ່ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ.

- ✓ ລະບຸ ຫຼື ສ້າງ ຄະນະກຳມະການສະເພາະກິດລະດັບສູງ ທີ່ມີຕົວແທນ ຈາກ ຫຼາກຫຼາຍພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ (ຕ.ຢ: ພະນັກງານລັດ, ຕົວແທນຈາກບັນດາອົງການ ສປຊ, NGOs, ແລະ ຜູ້ໃຫ້ທຶນ) ເຮັດໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບການສ້າງຍຸດທະສາດສະໜອງທຶນ ໃຫ້ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນຍຸດທະສາດຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ລະບຸເຄື່ອງມືການເງິນ ທີ່ເໝາະສົມ.
- ✓ ເຈລະຈາການສະໜອງທຶນ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ ດ້ວຍ ກອງທຶນ ແລະ ຜູ້ລົງທຶນແບບຍືນຍົງ ເຊັ່ນ: ຜ່ານການເງິນແກ້ໄຂການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ເຊິ່ງກວມເອົາເປົ້າໝາຍຫຼຸດ ຜ່ອນຜົນກະທົບ ແລະ ການປັບຕົວ ກໍຄື ສິນເຊື່ອຊີວະນາໆພັນ.

ເພື່ອໃຫ້ບັນລຸໄດ້ເຊັ່ນນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ກຳນົດ ບັນດາຄາດໝາຍ ແລະ ຕົວຊີ້ບອກ ທີ່ຈະແຈ້ງ ສຳລັບ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຜ່ານການວາງນະໂຍບາຍທີ່ລວມເອົາທຸກຄົນ ແລະ ການຕິດຕາມ ແລະ ປະເມີນຜົນ (M&E) (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 1](#) ແລະ [ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ B](#)) ເພື່ອສ້າງຂອບຮັບຜິດຊອບ ແລະ ແຜນຍຸດທະສາດການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ທີ່ສອດຄ່ອງ ໂດຍພິຈາລະນາເອົາຄາດໝາຍ 10 ຂອງ ຂອບຊີວະນາໆພັນສາກົນ ຄຸນມົງ-ມອນທຣີອ່ອນ ແລະ ບັນດາຜົນໄດ້ຮັບ ທີ່ສາມາດວັດ ແທກໄດ້ ທັງສຳລັບ ກິດຈະກຳຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບ ແລະ ປັບຕົວ.
- ລວມເອົາ ບັນດາຄາດໝາຍນິເວດກະສິກໍາ ເຂົ້າໃນ ບັນດາແຜນການຕ່າງໆ ຂອງ ປະເທດ ຕ.ຢ: ແຜນງານແຫ່ງຊາດ ການປະກອບສ່ວນແກ້ໄຂການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ (NDCs), ຍຸດທະສາດ ແລະ ແຜນດຳເນີນງານ ຊີວະນາໆພັນ ແຫ່ງຊາດ ຕະຫຼອດເຖິງ ບັນດາຕົວຊີ້ບອກ ແລະ ຄາດໝາຍອື່ນໆ ທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ, ສັງຄົມ ແລະ ສາທາລະນະສຸກ ເຊິ່ງລວມທັງຄາດໝາຍ ແລະ ຕົວຊີ້ບອກ ທີ່ພົວພັນກັບ ລະບົບສະບຽງອາຫານ; ຮັບປະກັນຄວາມສອດຄ່ອງກັບ ເຄື່ອງມື ການກຳນົດເຂດ ແລະ ການວາງແຜນພັດທະນາຂະແໜງກະສິກໍາ ແຫ່ງຊາດ.
- ນຳສະເໜີບັນດາຄາດໝາຍນິເວດກະສິກໍາ (ແລະ ຄວາມຕ້ອງການງົບປະມານ ເພື່ອບັນລຸຄາດໝາຍກ່ຽວຂ້ອງ) ໃນຖານະເປັນ ຄວາມຕ້ອງການຍຸດທະສາດ ທີ່ມີບູລິມະສິດສູງ ໃນວາລະການເຈລະຈາ

ຮ່ວມມືສອງຝ່າຍ (ຕ.ຢ: ສັນຍາການຄ້າເສລີ, ສັນຍາການຄ້າຕ່າງໆ, ການເຈລະຈາແຜນງານຂໍຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອ) ແລະ ວາລະການເຈລະຈາຮ່ວມມືສາກົນ (ຕ.ຢ: ກອງປະຊຸມລັດພາຄີ) ຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

- ເສີມຂະຫຍາຍການນໍາໃຊ້ ຂັ້ນຕອນການປະເມີນຜົນກະທົບທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ເພື່ອຕັດສິນໃຈຄັດເລືອກ ການລົງທຶນຂອງພາກລັດ ແລະ ເອກະຊົນ ໃສ່ຂະແໜງການຜະລິດກະສິກໍາ ເປັນສະບຽງອາຫານ, ພ້ອມທັງ ລວມເອົາ ມາດຖານ/ຕົວຊີ້ບອກທາງດ້ານນິເວດກະສິກໍາ ເຂົ້າໃນຂັ້ນຕອນການປະເມີນທີ່ກ່າວເຖິງນັ້ນ.

► **ເອກະສານອ້າງອີງເພີ່ມເຕີມ:**

- ບົດແນະນໍາ ອາຊຽນ ກ່ຽວກັບ ການສົ່ງເສີມ ການລົງທຶນທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ ໃນຂະແໜງສະບຽງອາຫານ, ກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້
- ບົດແນະນໍາ ເຄື່ອງມືການເງິນສີຂຽວ ອາຊຽນ
- ການລົງທຶນໃສ່ທີ່ດິນ ແບບຫັນປ່ຽນ
- ກອງທຶນ ນິເວດກະສິກໍາ

ບົດແນະນຳ 7.3 ສ້າງຕົວແບບການເງິນນະວັດຕະກຳໃໝ່ ທີ່ແກ້ໄຂຄວາມຕ້ອງການ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ ເພື່ອຂ້າມຜ່ານ (ພາຍໃນຫຼັກກຼາຍສະພາບເງື່ອນໄຂ) ໃນຂະນະທີ່ນຳໃຊ້ປະໂຫຍດ ຈາກ ການເງິນເພື່ອຄວາມຍືນຍົງສາກົນ

- ✓ ລະບຸບັນດາແຫຼ່ງທຶນ ແລະ ຕົວແບບການສະໜອງທຶນ ໃນຮູບການທີ່ຫຼາກຫຼາຍ, ປະເມີນຄວາມສາມາດ ຂອງ ແຫຼ່ງທຶນ ແລະ ຕົວແບບການສະໜອງທຶນ ເຫຼົ່ານັ້ນ ໃນການສະໜອງ ບັນດາຜະລິດຕະພັນການເງິນ ທີ່ສາມາດປັບປ່ຽນ ຕາມຄວາມຕ້ອງການ ຂອງ ທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ.
- ✓ ເສີມຂະຫຍາຍການທົດລອງ ເຄື່ອງມື ແລະ ຕົວແບບການສະໜອງທຶນ ສຳລັບ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການ ຜະລິດແບບ ນິເວດກະສິກຳ ໂດຍປັບ ຕົວແບບສະໜອງທຶນຂອງສາກົນ ໃຫ້ເຂົ້າກັບ ສະພາບເງື່ອນໄຂ ຂອງ ທ້ອງຖິ່ນ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ, ໝູນໃຊ້ວິທີ ການດຳເນີນງານແບບຮອບດ້ານ ທີ່ຕອບສະໜອງ ຄວາມຕ້ອງການ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ແລະ ພາກສ່ວນ ກ່ຽວຂ້ອງຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ ໃນການຂ້າມຜ່ານ ທາງດ້ານນິເວດກະສິກຳ ໃນຂະນະດຽວກັນກໍ່ຕອບສະໜອງ ການຕິດຕາມເບິ່ງໝາກຜົນ, ຄວາມຕ້ອງການ ຂໍການຢັ້ງຢືນ ແລະ ການບັນລຸຄາດໝາຍດ້ານຄວາມຍືນຍົງ ໃນລະດັບສາກົນ.
- ✓ ມອບໝາຍ ແລະ ສ້າງຄວາມສາມາດ ໃຫ້ອົງການລັດໃດໜຶ່ງ ເພື່ອຊີ້ນຳ ແລະ ຄຸ້ມຄອງ ການທົດລອງນຳໃຊ້ ເຄື່ອງມືການເງິນທີ່ເປັນນະວັດຕະກຳໃໝ່ ສຳລັບ ການສະໜອງທຶນ ໃຫ້ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດ ແບບ ນິເວດກະສິກຳ (ຄືດັ່ງທີ່ໄດ້ອະທິບາຍໄວ້ຂ້າງເທິງ) ໂດຍຮັບປະກັນ ຄວາມສອດຄ່ອງ ກັບ ບັນດາ ຄາດໝາຍ ແຫ່ງຊາດ ແລະ ເຊື່ອມສານເຂົ້າໃນ ຍຸດທະສາດການສະໜອງທຶນບົນພື້ນຖານນິເວດກະສິກຳ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 7.2](#))

ເພື່ອບັນລຸໃຫ້ໄດ້ແນວນັ້ນ, ບັນດາ AMS ອາດຈະພິຈາລະນາ:

- ຈັດຕັ້ງບັນດາຄວາມພະຍາຍາມ ແລະ ຄວາມຮູ້ຊຳນິຊຳນານ ຂອງ ບັນດາພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ ເຊິ່ງລວມເອົາ ບັນດາສະຖາບັນການພັດທະນາ, ພາກສ່ວນເຮັດການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ, ແລະ NGOs ເພື່ອອອກແບບ, ທົດສອບ ແລະ ດັດປັບ ບັນດາເຄື່ອງມືການເງິນ ແບບຕໍ່ເນື່ອງ ເຊິ່ງສາມາດເຮັດໄດ້

- ດ້ວຍການປະສົມປະສານ: 1) ການຊ່ວຍເຫຼືອທີ່ອອກແບບສະເພາະ ສຳລັບ ຊາວນາ ຜູ້ຜະລິດຂະ ໜາດນ້ອຍ ໃນການຂ້າມຜ່ານ ພາຍໃຕ້ສະພາບເງື່ອນໄຂຂອງທ້ອງຖິ່ນຕ່າງໆ; 2) ການຕິດຕາມທີ່ໜ້າ ເຊື່ອຖື ແລະ ການວັດແທກຜົນໄດ້ຮັບທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ໃນທາງດ້ານປະລິມານ; ແລະ 3) ການປະສານງານລະຫວ່າງຂະແໜງການຕ່າງໆ ເພື່ອຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການ ຕົວ ແບບສະໜອງທຶນ ໃນຮູບແບບຕ່າງໆ; ແລະ 4) ການສະໜອງນະໂຍບາຍສິ່ງເສີມຊາວກະສິກອນ ທີ່ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ເຊິ່ງລວມເອົາ ບັນດາຍຸດທະ ສາດ ທີ່ເປັນນະວັດຕະກຳໃໝ່ ໃນການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງ (ລະອຽດໃຫ້ເບິ່ງ ຕົວຢ່າງ ໂຄງການລິ ເລີ່ມການເງິນເພື່ອບຸກເບີກຄວາມຍືນຍົງ ເດ ມິນ (Dei Meas) ຢູ່ ປະເທດກຳປູເຈຍ.
- ອອກແບບ ແລະ ທົດສອບ ເຄື່ອງມືການເງິນ ບົນພື້ນຖານ ການສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອຕາມ ຄວາມເໝາະສົມ, ຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ແລະ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ ໃນການຂ້າມຜ່ານ.
 - ສະໜັບສະໜູນ ແຜນງານ ແລະ ໂຄງການ ໄລຍະຍາວ ທີ່ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນເປັນເຈົ້າການ ເຊິ່ງເຂົາເຈົ້າ ເປັນຜູ້ໃກ້ຊິດຕິດແທດສຸດ ກັບ ຊີວິດປະຈຳວັນ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ, ຮັບປະກັນວ່າ ບັນດາຂໍ້ລິເລີ່ມກ່ຽວຂ້ອງ ຈະແກ້ໄຂຄວາມຕ້ອງການຂອງທ້ອງຖິ່ນໂດຍກົງ. ນຳໃຊ້ຜົນ ປະໂຫຍດຈາກ ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີທີ່ເປັນນະວັດຕະກຳໃໝ່ ເພື່ອກຳນົດຫົວໜ່ວຍ ວັດແທກ ທີ່ເໝາະສົມ ສາມາດວັດແທກທາງດ້ານປະລິມານຕໍ່ຜົນໄດ້ຮັບທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ຂອງ ບັນດາເສັ້ນທາງການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ (ລະອຽດ ໃຫ້ເບິ່ງ [ບົດແນະນຳ 6.1](#)) ເຊິ່ງຈະເປັນການຂັບເຄື່ອນ ການອອກແບບ ລະບົບການວັດແທກ, ລາຍ ງານ ແລະ ຢັ້ງຢືນ ທີ່ເປັນນະວັດຕະກຳໃໝ່. ນີ້ບໍ່ພຽງແຕ່ຈະຕອບສະໜອງຕໍ່ຄວາມຕ້ອງການທີ່ເພີ່ມ ສູງຂຶ້ນ ຈາກ ຂະແໜງການເງິນເພື່ອຄວາມຍືນຍົງ ທີ່ຢາກໃຫ້ເຫັນການຕິດຕາມ ແລະ ການລາຍງານ ໝາກຜົນເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງດັດປັບສິ່ງເຫຼົ່ານັ້ນ ເພື່ອສະໜອງທຶນຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ ໃຫ້ ເສັ້ນທາງການ ຂ້າມຜ່ານຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນອີກດ້ວຍ.

► ເອກະສານອ້າງອີງເພີ່ມເຕີມ:

- ການສະໜອງທຶນໃຫ້ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ (ເດ ມິນ - Dei Meas)

ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ: ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ຂະບວນ

ການສ້າງນະໂຍບາຍ ໃນລະດັບຊາດ ແລະ ອາຊຽນ

ໜ່ວຍງານສິນທະນາຂະແໜງປຸກຝັງ ອາຊຽນ (ASWGC) ແລະ ແຜນງານລາວດ້ານນິເວດກະສິກໍາ ເພື່ອອາຊຽນ (LICA) ໃນຖານະເປັນກຸ່ມອ້າງອີງ ຂອງ ອາຊຽນ ຈະເຮັດບົດບາດຫຼັກແຫຼ່ງ ໃນການ ສົ່ງເສີມ ການຮັບຮອງ ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ບົດແນະນໍາ ນະໂຍບາຍ ສະບັບນີ້:

- ຈຸດປະສານງານແຫ່ງຊາດ ຂອງ ASWGC, ຄະນະອື່ນໆ ພາຍໃຕ້ AMAF, LICA ແລະ ອື່ນໆ ມີບົດບາດສໍາຄັນ ໃນການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ທັງຢູ່ໃນ ລະດັບພາກພື້ນ ແລະ ລະດັບຊາດ.
- ມາດຕະການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ຂອບເວລາ ທີ່ກຳນົດໄວ້ຂ້າງລຸ່ມນີ້ ມີເປົ້າໝາຍແນໃສ່ເພື່ອ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ ຂະບວນການສ້າງນະໂຍບາຍ ໃນລະດັບພາກພື້ນ ແລະ ການ ຕິດຕາມຊຸກຍູ້ໃນລະດັບປະເທດ ບົນພື້ນຖານຄວາມສະໝັກໃຈ.
- ການມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ໜັກແໜ້ນຂຶ້ນ ທົ່ວບັນດາຂະແໜງການຕ່າງໆ ແລະ ຂະບວນການສ້າງ ນະໂຍບາຍ ຖືເປັນ ວິທີການດໍາເນີນງານສໍາຄັນ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ.
- ການທົບທວນ ແລະ ປັບປຸງ ບົດແນະນໍາ ສະບັບດັ່ງກ່າວ ເປັນແຕ່ລະໄລຍະ ແມ່ນຈະຢູ່ພາຍ ໃຕ້ການຊີ້ນໍານໍາພາຂອງ LICA ໂດຍມີການສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອຈາກກອງເລຂາ ອາຊຽນ. ການທົບທວນ ແລະ ດັດແກ້ ບົດແນະນໍາ ສະບັບດັ່ງກ່າວ ຈະຊ່ວຍເຜີຍແຜ່ ບົດ ແນະນໍາ ສະບັບດັ່ງກ່າວ ໃຫ້ທົ່ວສັງຄົມຮັບຮູ້ ແລະ ຮັບປະກັນ ຄວາມຕໍ່ເນື່ອງດ້ານຄວາມ ສອດຄ່ອງ ແລະ ປະສິດທິຜົນ ຂອງ ບົດແນະນໍາສະບັບດັ່ງກ່າວ.

ຕາຕະລາງ 2. ມາດຕະການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ໃນລະດັບຊາດ ແລະ ພາກພື້ນ, ພ້ອມຂອບເວລາ

ລະດັບຂອງມາດຕະການ ແລະ ຂອບເວລາ ພາກສ່ວນຮັບຜິດຊອບ	ໄລຍະສິ້ນ	ໄລຍະກາງ ແລະ ຍາວ
ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນລະດັບ ພາກພື້ນ: ຄະນະອື່ນໆ ພາຍໃຕ້ AMAF, LICA	<ul style="list-style-type: none"> • ເຜີຍແຜ່ ບົດແນະນໍາ ສະບັບນີ້ ແລະ ບົດ ແນະນໍາກ່ຽວຂ້ອງອື່ນໆ ກ່ຽວກັບ ການ ຜະລິດກະສິກໍາ ແບບຍືນຍົງ ໃນຖານະເປັນ “ຊຸດເອກະສານ”. • ລະດົມຊັບພະຍາກອນ ສໍາລັບ ການປັບປຸງ ການສິນທະນາແລກປ່ຽນ ແລະ ການເຄື່ອນ ໄຫວ ຂອງ LICA ດ້ວຍການສະໜັບສະ ໜູນຊ່ວຍເຫຼືອ ຂອງ ຄູ່ຮ່ວມພັດທະນາ. • ເຜີຍແຜ່ ບົດແນະນໍາ ສະບັບນີ້ ຮ່ວມກັບ ຄະນະຂະແໜງການອື່ນໆ ຂອງ ອາຊຽນ ຜ່ານກອງປະຊຸມສໍາມະນາ. • ສ້າງຄໍາແນະນໍາ ສໍາລັບ ກິດຈະກຳຕິດຕາມ ຊຸກຍູ້ ໂດຍຄະນະຂະແໜງການກ່ຽວຂ້ອງ ຂອງ ອາຊຽນ. • ສ້າງ ແລະ ເຜີຍແຜ່ ສື່ໂຄສະນາ ແລະ ເອກະສານອ້າງອີງທາງວິຊາການ ທີ່ເໝາະສົມ 	<ul style="list-style-type: none"> • ຈະກຳນົດ ພາຍຫຼັງ ທາບທາມຂໍ້ຄໍາປຶກສາ ເພີ່ມເຕີມ.
ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດລະດັບຊາດ ແບບສະໝັກໃຈ LICA ລະດັບຊາດ ແລະ ຈຸດ ປະສານງານ ASWGC, ຄະນະ ອື່ນໆ ພາຍໃຕ້ AMAF	<ul style="list-style-type: none"> • ທົບທວນ ແລະ ເຜີຍແຜ່ ບົດແນະນໍາ ສະບັບ ນີ້ ໃນລະດັບຊາດ. • ແຕ່ງຕັ້ງ ອົງການປະສານງານແຫ່ງຊາດ ສໍາ ລັບ ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງວິຊາການ ຕາມເຫັນ ວ່າ: ເໝາະສົມ. 	<ul style="list-style-type: none"> • ຈະກຳນົດ ພາຍຫຼັງ ທາບທາມຂໍ້ຄໍາປຶກສາ ເພີ່ມເຕີມ.

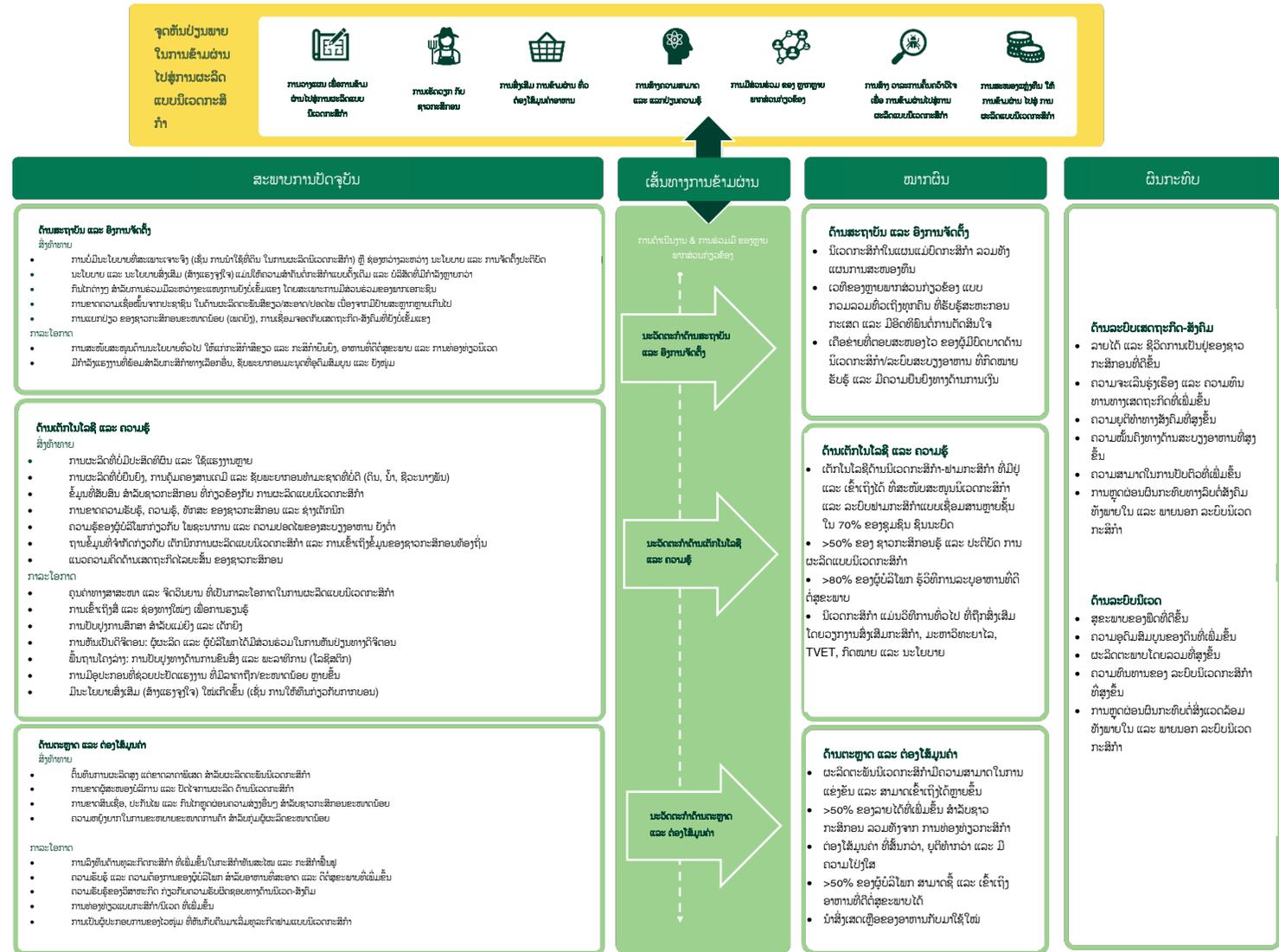
ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ

ເອກະສານອ້າງອີງສໍາຄັນ

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ A. ທິດສະດີການປ່ຽນແປງ

ທິດສະດີການປ່ຽນແປງ ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ ໄດ້ຮັບການສ້າງຂຶ້ນ ໂດຍໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອ ຈາກ ໂຄງການປັບປຸງລະບົບນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ຄວາມປອດໄພຂອງອາຫານ(ASSET) ພ້ອມດ້ວຍ ພາກ ສ່ວນກ່ຽວສໍາຄັນ ເຊິ່ງໃນນັ້ນລວມທັງ LICA, ພັນທະມິດການຮຽນຮູ້ນິເວດກະສິກໍາ ໃນອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້ (ALISEA), ອົງການ ກະສິກໍາ ອະນຸລັກ ແລະ ເຂັ້ມຂຸ້ນແບບ ຍືນຍົງ (CASIC) ແລະ ອົງການຮ່ວມງານອາຊີ ສໍາລັບ ການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດຢຸດຊີນະບົດ (AsiaDHRRA) – ບົນພື້ນຖານ ຊຸດກອງປະຊຸມຂໍ້ຄໍາປຶກສາ ແລະ ກອງປະຊຸມສໍາມະມະນາ ກັບ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ, ແລະ ການສໍາພາດ ບັນດາຜູ້ມີບົດບາດທາງດ້ານນະໂຍບາຍ ໂດຍນໍາໃຊ້ ວິທີການຄິດອອກແບບ ໂດຍເອົາຄົນເປັນໃຈກາງ ແລະ ທິດສະດີການປ່ຽນແປງ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ. ທິດສະດີການປ່ຽນແປງ ໄດ້ກໍານົດຄຸນລັກສະນະ ຂອງ ສະພາບການປະຈຸບັນ, ເສັ້ນທາງການຂ້າມຜ່ານ, ຜົນດໍາເນີນ ແລະ ຜົນກະທົບ ທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນໂດຍ ບັນດາພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ ສໍາລັບ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຢູ່ພາກພື້ນອາຊຽນ.

ຮູບສະແດງ A1. ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຢູ່ ອາຊຽນ – ທິດສະດີການປ່ຽນແປງ

ເພີ່ມທະວີການປະສານກັນກ່ຽວ, ຫຼຸດຜ່ອນການໄດ້ປຽບ-ເສຍປຽບ ແລະ ຮັບປະກັນການນໍາໃຊ້/ຄວາມສອດຄ່ອງກັບຫຼັກການນິເວດກະສິກໍາ

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ B. ການຕິດຕາມ ແລະ ການປະເມີນຜົນ (M&E) ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ

ລະບົບວັດແທກຜົນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ທີ່ພຽງພໍ ແລະ ຂອບຕິດຕາມ ທີ່ເປັນເອກະພາບກັນ ຖືເປັນສິ່ງຈໍາເປັນ ໃນການຕິດຕາມ ຄວາມຄືບໜ້າ ຂອງ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ, ປະເມີນປະສິດທິ ຜົນຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ຂອງ ເຄື່ອງມືທາງດ້ານນະໂຍບາຍ ທີ່ເລືອກນໍາໃຊ້, ຮັບປະກັນ ການຮຽນຮູ້ ຈາກປະສົບການຕົວ ຈິງ, ແລະ ທ້າຍສຸດ ດໍາເນີນການດັດປັບ ບັນດານະໂຍບາຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ນອກຈາກນັ້ນ, ຍັງມີຄວາມຈໍາເປັນ ທີ່ ຕ້ອງລະບຸຄວາມຮັບຜິດຊອບ ໃຫ້ອົງການທີ່ເໝາະສົມ, ປະກອບສິດອໍານາດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນ ເພື່ອຊີ້ນໍາ ວຽກງານຕິດຕາມ ແລະ ປະເມີນຜົນ (M&E) ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃນລະດັບ ຊາດ. ດີແທ້, ຂອບ ແລະ ລະບົບ M&E ຄວນສະໜອງບັດໄຈສິ້ນເຂົ້າໂດຍກົງ ໃຫ້ ຂະບວນການສ້າງນະໂຍບາຍ ແລະ ການກໍານົດວາລະ, ວາລະການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ໃນໄລຍະຍາວ, ການທົບທວນ ແລະ ຕິດຕາມຊຸກຍູ້ ແບບໂປ່ງ ໃສ ແລະ ລວມເອົາທຸກພາກສ່ວນ ຕາມທີ່ເຫັນວ່າ ສອດຄ່ອງ ແລະ ເໝາະສົມ ກັບ ສະພາບເງື່ອນໄຂ ຂອງ ແຕ່ ລະປະເທດ.

ຕິດຕາມ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃນລະດັບຕ່າງໆ

ຂອບວັດແທກການພັດທະນາຂະແໜງກະສິກໍາ ທີ່ມີຢູ່ປະຈຸບັນ ມີທ່າອ່ຽງສຸມໃສ່ ຜົນຜະລິດ, ບໍລິມາດ ແລະ ລາຍໄດ້, ບໍ່ໄດ້ໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນ ພາລະບົດບາດທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ຂອງ ຂະແໜງກະສິກໍາ (ເຄຣອນ ແລະ ຜູ້ອື່ນໆ - Caron et al., 2008). ການຕິດຕາມ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຈໍາເປັນຕ້ອງມີ ການປະເມີນ ມາດຖານໃນຂອບເຂດກວ້າງ ໃນສາມລະດັບຕ່າງກັນ ດັ່ງທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນໃນຕາຕະລາງຂ້າງລຸ່ມ ນີ້.

ລະດັບລະບົບ	ຕົວຢ່າງ ຕົວຊີ້ບອກ
ເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ມະຫາພາກ	ການຄ້າປະກັນ ແລະ ຄວາມປອດໄພ ສະບຽງອາຫານ, ການລົງທຶນໃສ່ນິເວດກະສິກໍາ , ການຄ້າ ແລະ ການຈ້າງງານ, ຄວາມສາມາດດ້ານການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແລະ ການ ສົ່ງເສີມກະສິກໍາ

ພູມມິທັດ ແລະ ເຂດ	ຊີວະນາໆພັນ, ການຄ້າປະກັນສິດນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ, ການນໍາໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທຽນວຽນ, ການປະຕິບັດຕາມນິຕິກໍາ, ການບໍລິໂພກອາຫານທີ່ຫຼາກຫຼາຍ
ທຶນ ແລະ ຟາມຜະລິດ ກະສິກໍາ	ຜະລິດຕະພາບ, ຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງດິນ, ຄວາມສ່ຽງຖືກກະທົບຈາກຢາປາບ ສັດຕູພືດ, ປະສິດທິພາບໃນການນໍາໃຊ້ນໍ້າ, ການປ່ອຍທາດອາຍພິດເຮືອນແກ້ວ (GHG)

ຫັນ ຂະບວນການ M&E ເຂົ້າກັບສະພາບເງື່ອນໄຂທ້ອງຖິ່ນ

ການມີ ສັນຍາໃນລະດັບພາກພື້ນ ກ່ຽວກັບ ຕົວຊີ້ບອກໃຈກາງ ອາດຈະຊ່ວຍສະໜັບສະໜູນ ລະບົບ M&E ແບບສະມັກໃຈ ໃນລະດັບປະເທດ. ຢ່າງໃດກໍດີ, ແຕ່ລະປະເທດ ຄວນສາມາດດັດປັບ ໃຫ້ເຂົ້າກັບສະພາບ ເງື່ອນໄຂທ້ອງຖິ່ນ ພາຍໃນປະເທດຂອງຕົນ. ຈຸດສຸມ ຄວນເນັ້ນໃສ່ ຕົວຊີ້ບອກທີ່ສາມາດເຂົ້າໃຈໄດ້ງ່າຍ ແລະ ຕິດ ຕາມໄດ້ໃນຕົວຈິງ ເຊິ່ງສາມາດເກັບ, ຮັກສາ ແລະ ສື່ສານ ຂໍ້ມູນ ສໍາລັບ ຕົວຊີ້ບອກຕ່າງໆ ໃຫ້ ພາກສ່ວນ ກ່ຽວຂ້ອງ ຮັບຮູ້ໄດ້ ຕາມໄລຍະເວລາ. ທາງເລືອກ, ໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ, ຂະບວນການ ແລະ ເຄື່ອງມື ທີ່ພົວພັນ ກັບ ຕົວຊີ້ບອກ ຄວນພິຈາລະນາເບິ່ງ ຄາດໝາຍຜົນດໍາເນີນງານ ໃນດ້ານ ເນື້ອໃນ, ຮູບແບບ, ກໍານົດເວລາ ແລະ ຄວາມສາມາດເຂົ້າເຖິງ ໄດ້ ໂດຍບັນດາພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕົ້ນຕໍ.

ເອົາ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມ

ວິທີການເຮັດວຽກ ແບບຮ່ວມສ້າງ ແລະ ມີສ່ວນຮ່ວມ ຈະສະໜັບສະໜູນທຸກໄລຍະ ຂອງ ການຕິດຕາມ ແລະ ປະເມີນຜົນ (M&E). ຄອບຄົວຊາວກະສິກອນ, ບໍລິສັດຜະລິດກະສິກໍາເປັນສະບຽງອາຫານ, ອົງການລັດ, NGOs ແລະ ຜູ້ໃຫ້ທຶນ ຖືເປັນສ່ວນໜຶ່ງ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ທີ່ສາມາດເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນການລະບຸ ຕົວຊີ້ບອກ, ການເກັບກໍາ ແລະ ວິເຄາະຂໍ້ມູນ ແລະ ຍັງສາມາດ ໄດ້ຮັບປະໂຫຍດ ຈາກ ຄວາມຮູ້ ທີ່ຖືກສ້າງຂຶ້ນ ຜ່ານລະບົບ M&E. ເປັນໄປໄດ້ສູງ ທີ່ແຕ່ລະກຸ່ມ ຈະນໍາໃຊ້ ຜົນໄດ້ຮັບ M&E ເພື່ອປັບປຸງຜົນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຂອງຕົນ ໂດຍສົມທຽບໃສ່ ຕົວຊີ້ບອກດ້ານນິເວດກະສິກໍາ ຖ້າເຂົາເຈົ້າ ຫາກມີສ່ວນຮ່ວມຕະຫຼອດຂະບວນການ M&E. ການປ່ຽນແປງຮູບແບບການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ, ທ່າອ່ຽງໃນວິທີການຜະລິດ, ລະດັບການປ່ອຍທາດອາຍພິດ ເຮືອນແກ້ວ ແລະ ສິ່ງຕົກຄ້າງ, ການປະຕິບັດຕາມນິຕິກໍາ ແລະ ພຶດຕິກໍາ ຂອງຕະຫຼາດ ເປັນສ່ວນໜຶ່ງ ຂອງ ກຸ່ມ

ຕົວຊີ້ບອກ ທີ່ສາມາດຕິດຕາມໄດ້ ຜ່ານເຕັກໂນໂລຊີດິຈິຕອນ ເຊິ່ງລວມທັງ ເຊັນເຊີແບບມິຖີ, ແອັບໃນໂທລະສັບ ມິຖີທີ່ທັນສະໄໝ, ການຖ່າຍພາບທາງໄກ, ເຄື່ອງບິນແບບບັງຄັບ, ເຕັກໂນໂລຊີໂຣບອດຕິກສ໌ ແລະ ເຄືອຂ່າຍຂໍ້ມູນຜູກພັນ (ບລໍອກເຊນ), ແລະ ອື່ນໆ.

ເຄື່ອງມືດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ ແມ່ນໄດ້ຮັບການທົດສອບແລ້ວ ຢູ່ຫຼາຍປະເທດ ທີ່ລວມເອົາການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງໃນວົງກວ້າງ. ເຄື່ອງມືແຕ່ລະຢ່າງ ຖືກອອກແບບມາເພື່ອ ປະເມີນດ້ານຕ່າງໆ ຂອງ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ.

ເຄື່ອງມື M&E	ຜູ້ນໍາໃຊ້ຫຼັກ	ເອກະສານອ້າງອີງອອນລາຍ
ເຄື່ອງມື ສໍາລັບ ການປະເມີນຜົນຈັດຕັ້ງປະຕິບັດທາງດ້ານນິເວດກະສິກໍາ	ຜູ້ຜະລິດ (ຊາວກະສິກອນ, ກົມປູກຝັງ, ຜູ້ໃຫ້ຄໍາປຶກສາທາງດ້ານເຕັກນິກວິຊາການ), ຜູ້ສ້າງນະໂຍບາຍ ແລະ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງໃນວຽກງານການພັດທະນາ	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ເອກະສານອ້າງອີງອອນລາຍ ▶ ບົດແນະນໍາ
ໜ່ວຍງານສົນທະນາ ກ່ຽວກັບວິທີການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ	ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງໃນວຽກງານການພັດທະນາ	▶ ຄູ່ມື
ເຄື່ອງມືມາດຖານນິເວດກະສິກໍາ ສໍາລັບ ພາກທຸລະກິດ	ພາກເອກະຊົນ: ຜູ້ລົງທຶນ, ຜູ້ປະກອບການ ແລະ ບໍລິສັດຕ່າງໆ	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ເອກະສານອ້າງອີງອອນລາຍ ▶ ຊຸດເຄື່ອງມື
ຊຸດເຄື່ອງມືວິເຄາະການສະໜອງທຶນ ໃຫ້ການຂ້າມຜ່ານທາງ ດ້ານນິເວດກະສິກໍາ:	ພາກລັດ: ກະຊວງແຜນການ ແລະ ອົງການພັດທະນາ	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ເອກະສານອ້າງອີງອອນລາຍ ▶ ຊຸດເຄື່ອງມື

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ C. ຊັບພະຍາກອນ ຂອງ ອົງການ ທີ່ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອ ການຂ້າມ ຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ

ຕາຕະລາງຂ້າງລຸ່ມ ສະໜອງລາຍລະອຽດ ຂອງ ອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ທີ່ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຢູ່ອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້. ໃນນີ້ ລວມເອົາ ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງ ທີ່ມີ ຫ້ອງການຢູ່ ພາຍໃນພາກພື້ນ ຫຼື ເປັນຄູ່ຮ່ວມງານ ກັບ ຫຼາຍກວ່າໜຶ່ງປະເທດສະມາຊິກອາຊຽນ ແຕ່ບໍ່ໄດ້ລວມ ເອົາ ອົງການຈັດຕັ້ງໃນລະດັບປະເທດ ແລະ ໂຄງການພັດທະນາໃນລະດັບປະເທດ.

ຊື່	ເວັບໄຊ	ຂົງເຂດຈຸດສຸມ
ພັນທະມິດການຮ່ວມມືນິເວດກະສິກໍາ	Agroecology Coalition	ການຮ່ວມມືສາກົນ ເພື່ອຫັນປ່ຽນລະບົບສະບຽງອາຫານ ຜ່ານ ນິເວດກະສິກໍາ
ພັນທະມິດການຮຽນຮູ້ນິເວດກະສິກໍາ ໃນອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້	ALiSEA	ການແລກປ່ຽນຄວາມຮູ້ ລະຫວ່າງ ຜູ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດນິເວດກະສິ ກໍາຕົວຈິງ ເວົ້າສະເພາະ ລະຫວ່າງ NGOS ແລະ CSOs
ອົງການ ນິເວດກະສິກໍາ ຢູ່ອາຊີຕາເວັນ ອອກສຽງໃຕ້	ASEA	ການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານ ດ້ານການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແລະ ການຝຶກ ອົບຮົມ ລະຫວ່າງ 13 ສະຖາບັນສຶກສາ ແລະ ຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ
ເວທີການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານຫັນປ່ຽນ ນິເວດກະສິກໍາ	Agroecology TPP	ຊຸດຊີວະການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ເພື່ອປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ ແລະ ພູມິທັດ ທີ່ມີຄວາມທົນທານ
ເຄືອຂ່າຍ ຄວາມທົນທານຕໍ່ການ ປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ອາຊຽນ	ASEAN-CRN	ສົ່ງເສີມ ຂະແໜງກະສິກໍາ ອັດສະລິຍະ ແລະ ທົນທານຕໍ່ການ ປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ລະຫວ່າງບັນດາປະເທດສະມາຊິກ ອາຊຽນ
ເຄືອຂ່າຍ ບໍລິການໃຫ້ຄໍາປຶກສາ ການ ພັດທະນາຊຸມນະບົດ ຢູ່ອາຊີ ແລະ ເກາະ ປາຊີຟິກ	APIRAS	ສ້າງເຄືອຂ່າຍ ສົ່ງເສີມກະສິກໍາ ທີ່ເຂັ້ມແຂງກວ່າເກົ່າ ພາຍໃນ ພາກພື້ນ ຊຶ່ງລວມທັງ ບັນດາເຄືອຂ່າຍຍ່ອຍ ສໍາລັບ ອາຊີຕາເວັນ ອອກສຽງໃຕ້

ສະມາຄົມຊາວກະສິກອນອາຊີ ເພື່ອການ ພັດທະນາຊຸມນະບົດແບບຍືນຍົງ	AFA	ພັນທະມິດ ຂອງ ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງຊາວກະສິກອນ ໃນ ລະດັບຊາດ ໂດຍເປັນອົງການທີ່ປະກອບດ້ວຍຄອບຄົວຊາວ ກະສິກອນ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ
ການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານອາຊີ ເພື່ອການ ພັດທະນາຊັບພະຍາກອນມະນຸດ ຢູ່ເຂດ ຊຸມນະບົດ	AsiaDHRAA	ການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານລະດັບພາກພື້ນ ຂອງ ເຄືອຂ່າຍ ແລະ ອົງ ການຈັດຕັ້ງ ການພັດທະນາສັງຄົມ

ຊື່	ເວັບໄຊ	ຂົງເຂດຈຸດສຸມ
ສູນ ວິທະຍາສາດຊີວະ ແລະ ກະສິ ກໍາ ສາກົນ - ອາຊີຕາເວັນອອກສຽງ ໃຕ້	CABI-SEA	ການໃຫ້ບໍລິການທາງດ້ານວິທະຍາສາດ ເພື່ອ ກະສິກໍາຍືນຍົງ ຊຶ່ງລວມທັງ ມາດຕະຖານທາງດ້ານອະນາໄມ ພືດ ແລະ ສັດ, ແລະ ການຄວບຄຸມຊີວະ
ສູນຄວາມຮູ້ນິເວດກະສິກໍາ ຂອງ FAO (AKH)	AKH	ສູນລວມເອກະສານ, ນະໂຍບາຍ, ແບບວິທີປະຕິບັດ ແລະ ຄວາມ ກ້າວໜ້າທາງດ້ານວິທະຍາສາດ ໃນສາຂາ ນິເວດກະສິກໍາ
ໂກຣ ອາຊີ	Grow Asia	ສົ່ງເສີມ ການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານລະຫວ່າງ ພາກລັດ ແລະ ເອກະຊົນ ສໍາລັບ ລະບົບສະບຽງອາຫານຍືນຍົງ ແລະ ທົນທານຕໍ່ການ ປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ
ການສຶກສາຂັ້ນສູງ ສາຂາ ກະສິກໍາຍືນ ຍົງ (HESA) ຢູ່ອາຊີຕາເວັນ ອອກສຽງໃຕ້	HESA	ແລກປ່ຽນຄວາມຮູ້ ຂະແໜງ HESA, ແລະ ຄົ້ນຄວ້າ ການປະຕິ ຮູບຫຼັກສູດການຮຽນການສອນ ແບບຫຼາຍສາຂາວິຊາ
ການເຊື່ອມໂຍງ ຕະຫຼາດ ແລະ ກະສິ ກໍາ ເພື່ອລະບົບສະບຽງອາຫານຍືນ ຍົງ ຢູ່ອາຊີ	Malica	ການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານ ດ້ານການຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການວິເຄາະ ຕະຫຼາດອາຫານ ແລະ ການເຊື່ອມໂຍງຕົວເມືອງ/ຊຸມນະບົດ ຢູ່ ຫວຽດນາມ ແລະ ສປປ ລາວ

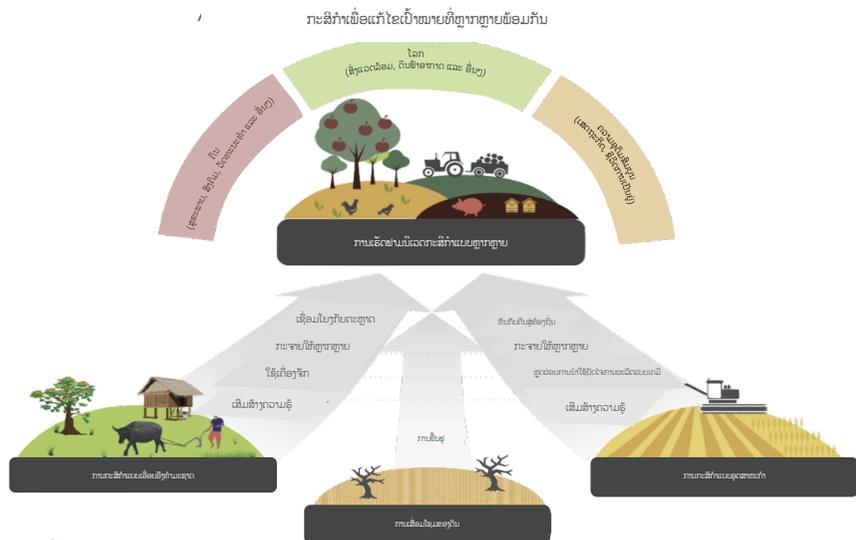
ເຄືອຂ່າຍຊາວກະສິກອນໄວໜຸ່ມແມ່ຂອງ	Y-Farm	ເປັນຄູ່ຮ່ວມງານ ກັບ ຊາວກະສິກອນໄວໜຸ່ມ ແລະ ກຸ່ມໄວໜຸ່ມ ໃນ ຫ້າປະເທດລຸ່ມແມ່ນ້ຳຂອງ
ເຄືອຂ່າຍແກ້ໄຂຢາປາບສັດຕູພືດອາຊີ-ປາຊີຟິກ	PAN-AP	ໂຄສະນະສົ່ງເສີມ ການປ່ຽນແທນ ການຜະລິດກະສິກໍາ ແບບໃຊ້ເຄມີເຂັ້ມຂຸ້ນ ດ້ວຍນິເວດກະສິກໍາ
ສູນຄວາມຮູ້ ການປັບຕົວເຂົ້າກັບການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ໃນຂະແໜງກະສິກໍາ ແລະ NRM ຂອງ SEARCA	SEARCA KC3	A one-stop-shop of information on climate change adaptation and mitigation in Southeast Asia
ເວທີສື່ນທະນາແລກປ່ຽນ ການຜະລິດເຂົ້າແບບຍືນຍົງ	SRP	ພັນທະມິດຫຼາກຫຼາຍພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບທາງດ້ານສັງຄົມແລະສິ່ງແວດລ້ອມ ໃນການຜະລິດເຂົ້າ

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ D. ຖາມ-ຕອບ ກ່ຽວກັບ ນິເວດກະສິກໍາ

ຖາ: ຫຼັກໆແລ້ວ ລະບົບນິເວດກະສິກໍາ ແມ່ນ ສໍາລັບ ໄຮ່-ນາ ຫຼື ຟາມ ຂະໜາດນ້ອຍ ບໍ່?

ຕ: ທັງລະບົບການຜະລິດແບບດັ້ງເດີມຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ລະບົບນິເວດກະສິກໍາ ທີ່ເຮັດການຜະລິດຂະໜາດໃຫຍ່ ສາມາດເປັນຈຸດເລີ່ມຕົ້ນ ຂອງ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ (ຮູບສະແດງ A1). ໃນຂະນະທີ່ ຕົວຢ່າງຄວາມສໍາເລັດການເຊື່ອມສານນິເວດກະສິກໍາ ທີ່ມີໃນປະຈຸບັນ ສ່ວນຫຼາຍ ພົບເຫັນ ຢູ່ ຟາມທີ່ເຮັດການຜະລິດແບບຄອບຄົວ ແລະ ເປັນຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ ແຕ່ນັບມື້ນັບມີການຮຽກຮ້ອງໃຫ້ ຟາມຂະໜາດໃຫຍ່ ເຂົ້າຮ່ວມການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ. ຟາມເຫຼົ່ານັ້ນ ອາດຈະໃຊ້ປະໂຫຍດຈາກໂອກາດເຕັກໂນໂລຊີໃໝ່ (ເຊັ່ນ: ການຫັນເປັນດິຈິຕອນ ແລະ ການປະສົມພັນ) ເພື່ອເຊື່ອມສານ ນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ມີບົດບາດສໍາຄັນໃນການປະກອບ ສ່ວນສ້າງແວດລ້ອມທີ່ເອື້ອອໍານວຍ ສໍາລັບ ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ. (ອີເວີດ ແລະ ຜູ້ອື່ນໆ- Ewert *et al.*, 2023)

ຮູບສະແດງ D1. ການຂ້າມຜ່ານໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ຜູ້ຂຽນ, ດັດປັບ ຈາກ ການພັນທະມິດນິເວດກະສິກໍາ (Agroecology coalition), 2019

ຖາ: ນິເວດກະສິກໍາ ເຮັດໃຫ້ຜະລິດຕະພາບການຜະລິດຫຼຸດລົງ ບໍ່?

ຕ: ຫຼາກຫຼາຍການສຶກສາ ຄ້ານແນວຄວາມຄິດທີ່ວ່າ: ລະບົບນິເວດກະສິກໍາ ມີຜະລິດຕະພາບ ຕໍ່າກວ່າ ຮູບແບບການຜະລິດກະສິກໍາ “ແບບທົ່ວໄປ” ຫຼື “ແບບອຸດສາຫະກໍາ” ຊຶ່ງເປັນການຜະລິດ ແບບເຂັ້ມຊັ້ນ ແລະ ລົງເລິກ. ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ຕະຫຼອດ ສອງທົດສະວັດຜ່ານມາ (ຕ.ຢ: ພຣິດຕີ ແລະ ຜູ້ອື່ນໆ - *Pretty et al.*, 2003; ເດີ ຊັດເຕີ - *De Shutter*, 2010, 2012; ພອນນິຊີໂອ ແລະ ຜູ້ອື່ນໆ - *Ponisio et al.* 2015; ເຣຈີໂນ ແລະ ແວັກເທີມ - *Reginold and Wachterm*, 2016) ໄດ້ເນັ້ນໜັກໃຫ້ເຫັນຕົວຢ່າງ ເປັນຈໍານວນຫຼາຍ ໂດຍສະເພາະ ຈາກ ບັນດາພາກພື້ນຮ້ອນຊຸ່ມ ແລະ ພາກພື້ນຮ້ອນຊຸ່ມຕອນລຸ່ມ ໂດຍສະແດງໃຫ້ເຫັນ ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຜົນຜະລິດ ທີ່ສາມາດສັງເກດເຫັນໄດ້ແຈ້ງ ຈາກການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຫຼື ແບບປອດສານພິດ. ພຣິດຕີ ແລະ ຜູ້ອື່ນໆ - *Pretty et al.* (2003) ລາຍງານ ຕົວເລກເພີ່ມຂຶ້ນສະເລ່ຍແບບໃສ່ນໍ້າໜັກ ໃນລະດັບ 37 ສ່ວນຮ້ອຍ ຕໍ່ ຟາມ ແລະ 48 ສ່ວນຮ້ອຍ ຕໍ່ ເຮັກຕາ. ນອກຈາກນີ້, ດີແອນໂນໂຟ ແລະ ຜູ້ອື່ນໆ - *d'Annolfo et al.* (2017) ໄດ້ເຮັດການວິເຄາະເມຕາ ໂດຍຜົນການວິເຄາະສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ: ຜົນການຜະລິດ ເພີ່ມຂຶ້ນ ໃນ 61 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງ ບັນດາກໍລະນີການຜະລິດ ທີ່ນໍາໃຊ້ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ເຖິງວ່າ: ອີກ 20 ສ່ວນຮ້ອຍ ພົບວ່າ: ມີການຫຼຸດລົງ, ພ້ອມນັ້ນ ຍັງພົບວ່າ: ຜົນກໍາໄລຂອງຟາມ ເພີ່ມຂຶ້ນ ໃນ 66 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງ ບັນດາກໍລະນີ ທີ່ນໍາໃຊ້ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ. ຢ່າງໃດກໍດີ, ຍ້ອນວ່າ: ຍັງມີການລົງທຶນຕໍ່າ ໃສ່ການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ນິເວດກະສິກໍາ, ຄວາມເປັນຕົວແທນ ຂອງ ກໍລະນີ ທີ່ມີການສຶກສາ ແລະ ບາງດ້ານສະເພາະ ຂອງ ວິທີການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ທີ່ນໍາໄປສູ່ ການປັບປຸງຜົນຜະລິດ ແລະ ກໍາໄລ ຍັງຄົງບໍ່ຈະແຈ້ງ (CFS-HLPE, 2019).

ຖາ: ນິເວດກະສິກໍາ ສະມາດສະໜອງສະບຽງອາຫານລ້ຽງຄົນ ໄດ້ທົ່ວໂລກ ບໍ່?

ຕ: ບາງການປະເມີນ ບອກໃຫ້ຮູ້ວ່າ: ການຜະລິດສະບຽງອາຫານໃນປະຈຸບັນ ມີທ່າແຮງລ້ຽງຄົນໄດ້ 9 ຕື້ ຄົນ. ການຖືກຖຽງ ກ່ຽວກັບວ່າ: ນິເວດກະສິກໍາ ສາມາດສະໜອງສະບຽງອາຫານລ້ຽງຄົນ ໄດ້ທົ່ວໂລກບໍ່ ແມ່ນອາດຈະມາຈາກ ຂໍ້ສົມມຸດຖານທີ່ຜິດ ຍ້ອນ ບັນຫາການຂາດໂພຊະນາການ ແລະ ການຂາດການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານ ຍັງຄົງມີຢູ່ ເຖິງແມ່ນວ່າ ການຜະລິດສະບຽງອາຫານຈະຢູ່ລະດັບສູງກໍຕາມ, ແມ່ນແຕ່ໃນບັນດາປະເທດ

ທີ່ສິ່ງອອກສະບຽງອາຫານ ເຊັ່ນ: ເບຣຊິນ ແລະ ອາຟຣິກາໃຕ້. ດັ່ງນັ້ນ, ພຽງແຕ່ເພີ່ມການຜະລິດ ອາດຈະບໍ່ພຽງພໍ ທີ່ຈະບັນລຸ ການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານ ແລະ ໂພຊະນາການ ໃນຫົກມິຕິ: ການມີສະໜອງໃຫ້, ການເຂົ້າເຖິງ, ການນໍາໃຊ້ປະໂຫຍດ, ສະຖຽນລະພາບ, ອໍານາດໃນການຕັດສິນໃຈຂອງຜູ້ບໍລິໂພກ, ແລະ ຄວາມຍືນຍົງ. ນອກຈາກນັ້ນ, ຍັງມີການຮັບຮູ້ທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນວ່າ: ໄພອິດທິວ ແລະ ບັນຫາການຂາດໂພຊະນາການ ອາດຈະເກີດຈາກ ບັນຫາສິດທິຄວາມໄດ້ຮັບ ແລະ ການເຂົ້າເຖິງ ສະບຽງອາຫານ, ຊັບພະຍາກອນທໍາມະຊາດ (ທີ່ດິນ, ນໍ້າ, ຊັບພະຍາກອນພັນທຸກໍາ), ປັດໄຈການຜະລິດ, ຕະຫຼາດ ແລະ ບໍລິການ ໃນລັກສະນະບໍ່ສະເໝີພາບ ແບບນັ້ນ ຫຼາຍກວ່າ. ດ້ວຍເຫດນັ້ນ, ວິທີການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຈຶ່ງຖືກເບິ່ງວ່າ: ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ ທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ບັນລຸ ການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານ ແລະ ໂພຊະນາການ ຍ້ອນວິທີການດັ່ງກ່າວ ບໍ່ພຽງແຕ່ ແກ້ໄຂບັນຫາດ້ານຜະລິດຕະພາບ ແຕ່ຍັງ ແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ ທາງສັງຄົມ ແລະ ຄວາມບໍ່ສົມດຸນທາງອໍານາດ ເຊິ່ງລວມທັງ ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ ດ້ານບົດບາດຍິງ-ຊາຍ ແລະ ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບລະຫວ່າງຊົນເຜົ່າ (CFS-HLPE, 2019).

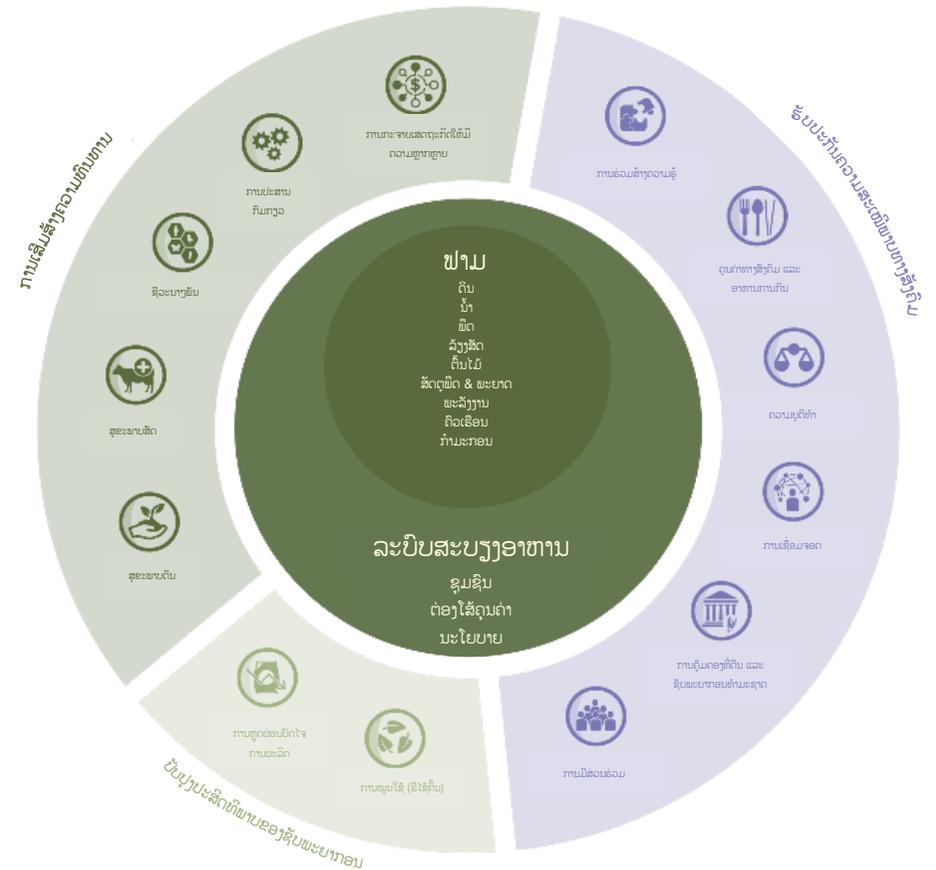
ຖ4: ຂ້າພະເຈົ້າ ຈະຮູ້ໄດ້ແນວໃດວ່າ: ສິ່ງໃດ ແມ່ນ ນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ສິ່ງໃດ ບໍ່ແມ່ນ?

ຕ: ບໍ່ມີເສັ້ນແບ່ງ ຫຼື ຊຸດ ຂອງແບບວິທີການຜະລິດ ຢ່າງຈະແຈ້ງ ທີ່ກໍານົດຄວາມໝາຍ ນິເວດກະສິກໍາ. ຄືດັ່ງທີ່ໄດ້ອະບາຍໄວ້ໃນ ຂໍ້ B1, ການປຶກສາຫາລືທົ່ວສາກົນ ໄດ້ນໍາໄປສູ່ ການເຫັນດີເປັນເອກະພາບ ກັບ 10 ອົງປະກອບ ແລະ 13 ຫຼັກການ (ຮູບສະແດງ A2) ທີ່ປະກອບເປັນ ນິເວດກະສິກໍາ. ບາງແບບແຜນການຜະລິດແນ່ນອນ ຖືເປັນການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາຫຼາຍກວ່າ ຖ້າ ແບບແຜນການຜະລິດດັ່ງກ່າວ 1) ອາໄສເອື້ອຍອົງ ຂະບວນການທາງນິເວດສາດ ແທນປັດໄຈການຜະລິດທີ່ຕ້ອງຊື່; 2) ມີລັກສະນະສະເໝີພາບ, ເປັນມິດກັບສິ່ງແວດລ້ອມ, ມີການດັດປັບເຂົ້າກັບສະພາບເງື່ອນໄຂທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ມີການຄວບຄຸມ; ແລະ 3) ຫຼຸດໃຊ້ວິທີການດໍາເນີນງານທີ່ເປັນລະບົບ ທີ່ລວມເອົາການຄຸ້ມຄອງ ການກະທົບເຊິ່ງກັນແລະກັນ ລະຫວ່າງ ອົງປະກອບຕ່າງໆ, ແທນທີ່ຈະສຸມໃສ່ເຕັກໂນໂລຊີສະເພາະ (CFS-HLPE, 2019).

ແບບວິທີການຜະລິດກະສິກໍາ ທີ່ຍືນຍົງ ໃນຮູບແບບຕ່າງໆ (ເຊັ່ນ: ກະສິກໍາທັນສະໄໝ, ກະສິກໍາອະນຸລັກ, ກະສິກໍາປອດສານພິດ, ກະສິກໍາພື້ນຟູ ຫຼື ກະສິກໍາປ່າໄມ້) ແມ່ນພົວພັນກັບ ນິເວດກະສິກໍາ ໃນລະດັບທີ່ແຕກຕ່າງກັນ

ບົນພື້ນຖານ ການນໍາໃຊ້ ແລະ/ຫຼື ການເນັ້ນໃສ່ ຫຼັກການຂອງນິເວດກະສິກໍາ. ຜົນຕາມມາກໍຄື: ນິເວດກະສິກໍາ (ທີ່ຢູ່ບົນພື້ນຖານຫຼັກການ) ຖືກເບິ່ງວ່າ ເປັນ ຄໍາສັບທີ່ມີຄວາມໝາຍກວາມລວມ, ມີການເຕົ້າໂຮມບັນດາພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ຈາກ ລະບົບ ແລະ ແບບວິທີການຜະລິດກະສິກໍາ ທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ເຂົ້າມາຢູ່ນໍາກັນ.

ຮູບສະແດງ D2. 13 ຫຼັກການ ຂອງ ນິເວດກະສິກໍາ

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ໄບໂອວິຊັນ ບົນພື້ນຖານ HLPE, 2019

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ E. ການປະກອບສ່ວນ ຂອງ ນິເວດກະສິກໍາ ໃສ່ ປພຍ

ນິເວດກະສິກໍາ ສະໜັບສະໜູນ 17 ເປົ້າໝາຍການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ (ປພຍ), ໂດຍປະກອບສ່ວນ ໃສ່ ປພຍ ຕ່າງໆ ຕາມຕາຕະລາງຂ້າງລຸ່ມນີ້.

1 NO POVERTY

ປພຍ 1: ລົບລ້າງຄວາມທຸກຍາກ

ການປູກຝັງ, ລ້ຽງສັດ ແບບຄອບຄົວ, ການປະມົງແບບດັ້ງເດີມ ແລະ ການລ້ຽງສັດນໍ້າ ສະໜອງ ສະໜອງການຫາລ້ຽງຊີບ ໃຫ້ຜູ້ທຸກຍາກໃນເຂດຊົນນະບົດ ທົ່ວໂລກ ເປັນຈໍານວນ ຫຼວງຫຼາຍ. ວິທີການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ສະໜັບສະໜູນ ຜູ້ຜະລິດສະບຽງອາຫານ ໃນການຫຼຸດຜ່ອນຕົ້ນທຶນການຜະລິດ, ສ້າງລາຍໄດ້ເພີ່ມຫຼາຍຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ, ມີຄວາມທົນ ທານ ແລະ ສະຖຽນລະພາບທາງເສດຖະກິດ.

2 ZERO HUNGER

ປພຍ 2: ລົບລ້າງຄວາມອິດຫົວ

ລະບົບການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ເຮັດໃຫ້ການນໍາໃຊ້ ຄວາມຮູ້ແລະຊັບພະຍາກອນ ທົດແທນ ພາຍໃນທ້ອງຖິ່ນ ໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດສູງສຸດ. ສິ່ງນີ້ ເຮັດໃຫ້ ລະບົບການຜະລິດ ກະສິກໍາ ສາມາດນໍາໃຊ້ ຜົນປະໂຫຍດຈາກລະບົບນິເວດ ເຊັ່ນ: ການຄວບຄຸມສັດຕູພືດ, ການປະສົມເກສອນ, ສຸຂະພາບຂອງດິນ ແລະ ການຄວບຄຸມການເຊາະເຈື່ອນ ໃນຂະນະ ດຽວກັບ ກໍຮັບປະກັນ ຜະລິດຕະພາບ.

3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING

ປພຍ 3: ການມີສຸຂະພາບ ແລະ ຊີວິດການເປັນຢູ່ທີ່ດີ

ດ້ວຍການຈໍາກັດການນໍາໃຊ້ ເຄມີກະສິກໍາທີ່ເປັນອັນຕະລາຍ, ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິ ກໍາ ຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບທາງລົບ ຂອງ ຂະແໜງກະສິກໍາ ທີ່ມີຕໍ່ ສຸຂະພາບ ຂອງ ຄົນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ. ດ້ວຍການຫັນກັບຄືນສູ່ ອາຫານການກິນ ທີ່ຜະລິດພາຍໃນທ້ອງຖິ່ນ, ການ ຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ສາມາດຊ່ວຍສະໜອງຂໍ້ມູນ ກ່ຽວກັບ ການບໍລິໂພກອາຫານ ແບບຍືນຍົງ ແລະ ມີສຸຂະພາບດີ.

5 GENDER EQUALITY

ປພຍ 5: ມີຄວາມສະເໝີພາບ ລະຫວ່າງ ຍິງ-ຊາຍ

ແມ່ຍິງ ມີບົດບາດເປັນສູນກາງ ໃນການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ. ພົບເຫັນເລື້ອຍໆວ່າ: ເຂົາເຈົ້າ ເປັນຜູ້ເບິ່ງແຍງ ອາຫານການກິນທ້ອງຖິ່ນທີ່ດີຕໍ່ສຸຂະພາບ ແລະ ຍິງເປັນຜູ້ມີ

ບົດບາດສໍາຄັນ ໃນລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ແບບຍືນຍົງ, ຈາກເຮືອນ ສູ່ ທົ່ງໄຮ່ ທົ່ງນາ, ສູ່ຕະຫຼາດ ແລະ ອອກສູ່ພາຍນອກ. ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ມີທ່າແຮງສ້າງ ຄວາມກ້າວໜ້າ ໃຫ້ ສິດທິຂອງແມ່ຍິງ, ຄວາມມຸ່ງໝັ້ນຕັ້ງໃຈ ແລະ ຄວາມເປັນເອກະລາດ ເປັນເຈົ້າຕອນເອງ ຂອງເຂົາເຈົ້າ.

10 REDUCED INEQUALITIES

ປພຍ 10: ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ

ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃຫ້ບຸລິມະສິດ ຕໍ່ ກຸ່ມຄົນທີ່ບໍ່ສາມາດປົກປ້ອງຕົນເອງໄດ້ ແລະ ດ້ອຍໂອກາດທີ່ສຸດ ໃນສັງຄົມ: ແມ່ຍິງໃນເຂດຊົນນະບົດ, ໄວໜຸ່ມ, ຊາວກະສິກອນ ທີ່ເຮັດການຜະລິດແບບຄອບຄົວ ແລະ ປະຊາຊົນພື້ນເມືອງດັ້ງເດີມ. ການຜະລິດແບບ ນິເວດກະສິກໍາ ມີທ່າແຮງໃນການແກ້ໄຂ ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ ຂອງ ລະບົບຜະລິດສະບຽງ ອາຫານ ດ້ວຍການ ດ້ວຍການສະໜອງວິທີແກ້ໄຂຕາມສະພາບເງື່ອນໄຂ ແລະ ເຂດແຄ້ວນ ສະເພາະທ້ອງຖິ່ນ.

12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION

ປພຍ 12: ສົ່ງເສີມການອຸປະໂພກ/ບໍລິໂພກ ແລະ ການຜະລິດຢ່າງມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ

ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ປັບປຸງຄວາມຫຼາກຫຼາຍ ເພື່ອບັນລຸ ການມີອາຫານການ ກິນທີ່ດີຕໍ່ສຸຂະພາບ ແລະ ຍືນຍົງ ແລະ ມີການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານ. ພາຍໃຕ້ສະພາບ ເງື່ອນໄຂ ຂອງຫຼາຍທ້ອງຖິ່ນ, ລະບົບການຜະລິດອາຫານແບບນິເວດກະສິກໍາ ໄດ້ພິສູດ ແລ້ວວ່າ: ສາມາດເປັນແບບຢ່າງ ໃນການສະໜອງ ອາຫານ ທີ່ພຽງພໍ, ດີຕໍ່ສຸຂະພາບ ແລະ ມີໂພຊະນາການສູງ, ອະນຸລັກ ແລະ ສົ່ງເສີມປະເພນີອາຫານທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຄວາມຮູ້ ພື້ນເມືອງ.

13 CLIMATE ACTION

ປພຍ 13: ມີແຜນຮັບມືກັບການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ

ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ຜົນ ກະທົບທີ່ເກີດຈາກການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ. ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຫຼຸດ ຜ່ອນ ການປ່ອຍທາດອາຍພິດເຮືອນແກ້ວ ດ້ວຍການສົ່ງເສີມ ລະບົບການຜະລິດແບບ ປະສົມປະສານ ທີ່ຫຼຸດຜ່ອນການເອື້ອຍອີງພະລັງງານ ຈາກ ນໍ້າມັນເຊື້ອໄຟ ເຊິ່ງຊ່ວຍການ ດູດຊັບກາກບອນ ແລະ ແກ້ໄຂບັນຫາ ການປ່ອຍກາກບອນ. ດ້ວຍການສົ່ງເສີມ ລະບົບ

ການຜະລິດແບບປະສົມປະສານ ແລະ ຫຼາກຫຼາຍ, ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ສ້າງຄວາມທົນທານ ແລະ ການປັບຕົວ ເຂົ້າກັບ ສະພາບດິນຟ້າອາກາດທີ່ມີການປ່ຽນແປງ.

SDG 15: ອະນຸລັກ ແລະ ນໍາໃຊ້ ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດເທິງໜ້າດິນ ແບບຍືນຍົງ.

ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ເປັນການເຮັດວຽກຮ່ວມກັບຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ, ຜູ້ຜະລິດສະບຽງອາຫານ, ແລະ ຜູ້ມີບົດບາດອື່ນໆ ເພື່ອຕ້ານ ສະກັດກັ້ນ ການເຊື່ອມໂຊມຂອງດິນ ແລະ ພື້ນຟູເຂດທີ່ເຊື່ອມໂຊມ. ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຊ່ວຍອະນຸລັກ, ນໍາໃຊ້ ແລະ ໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນ ຕໍ່ຊີວະນາໆພັນ ແລະ ບໍລິການລະບົບນິເວດ ຢ່າງຍືນຍົງ ຊຶ່ງເປັນສິ່ງຄ້າຍັນ ການຜະລິດສະບຽງອາຫານ.

- ▶ ບັນຊີລາຍການປະກອບສ່ວນ ຂອງ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຕໍ່ ທຸກ ປພຍ ສະບັບຄົບຖ້ວນ ແມ່ນ ສາມາດເບິ່ງໄດ້ທີ່ [FAO Agroecology Knowledge Hub](#)

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ F. ຫຼັກການ ແລະ ຕົວຢ່າງການ ຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຈາກ ບັນດາປະເທດອາຊຽນ

ບັນດາປະເທດອາຊຽນ ມີປະສິບການໃນຂອບເຂດກວ້າງຂວາງ ກ່ຽວກັບ ການນໍາໃຊ້ ຫຼັກການນິເວດກະສິກໍາ ໃນທຸກລະດັບ ຂອງ ລະບົບການ ຜະລິດສະບຽງອາຫານ ບົນພື້ນຖານ ສະພາບເງື່ອນໄຂທ້ອງຖິ່ນ ຊຶ່ງສະ ໜອງພື້ນຖານທີ່ເຂັ້ມແຂງ ສໍາລັບ ການຫັນປ່ຽນລະບົບການຜະລິດສະ ບຽງອາຫານ ໃນວົງກວ້າງ. ປະສິບການເຫຼົ່ານີ້ ບອກຫຍັງແດ່ ໃຫ້ພວກ ເຮົາຮັບຮູ້?

ປັບປຸງ ປະສິດທິພາບ ຢູ່ ຟາມ ຫຼື ແຫຼ່ງຜະລິດກະສິກໍາ

ປະສິບການ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຢູ່ ອາຊຽນ ໄດ້ ສະແດງໃຫ້ເຫັນ ທ່າແຮງ ສໍາລັບຊາວກະສິກອນ ໃນການເພີ່ມ ແລະ ຮັກສາ ລະດັບການຜະລິດ ໃນຂະນະດຽວກັນ ກໍຫຼຸດຜ່ອນ ຕົ້ນທຶນ ຂອງປັດໄຈການຜະລິດ ໂດຍສະເພາະ ຢາປາບສັດຕູພືດ ແລະ ຝຸ່ນເຄມີ. ໃນບາງກໍລະນີ, ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ເຊັ່ນ: ການຜະລິດກະສິກໍາປອດສານພິດ ຕ້ອງໃຊ້ແຮງງານຫຼາຍ ແຕ່ລວມຍອດສ່ວນຕ່າງ ເຫັນວ່າ ຄືກັນ ເມື່ອພິຈາລະນາເບິ່ງ ການ ປະຢັດຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃສ່ເຄມີກະສິກໍາ ແລະ ອາດມີກໍາໄລສູງກວ່າ ຖ້າ ຊາວກະສິກອນ ໄດ້ຮັບລາຄາສູງ ສໍາລັບ ການຜະລິດສະບຽງ ອາຫານ ທີ່ປອດໄພກວ່າ ແລະ ມີສຸຂະພາບດີກວ່າ ສໍາລັບ ຜູ້ ບໍລິໂພກ.

ກໍາປູເຈຍ

ການຜະລິດກະສິກໍາແບບອະນຸລັກ ໄດ້ມີການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກັນຫຼາຍ ຢູ່ ກໍາປູເຈຍ ນັບແຕ່ ທີ່ຖືກນໍາສະເໜີເປັນຄັ້ງທໍາອິດ ເມື່ອສິບປີກ່ອນ¹. ຊາວ ນາຫຼາຍພັນຄົນ ເຫັນ ຜົນການຜະລິດເພີ່ມຂຶ້ນ, ປະຢັດເງິນຈາກຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ຊື້ຝຸ່ນເຄມີ, ແລະ ມີບັນຫາສັດຕູພືດໜ້ອຍລົງ ຍ້ອນສຸຂະພາບຂອງດິນ ມີ ການປັບປຸງດີຂຶ້ນ². ມີການສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອທີ່ແຂງຂັນຈາກກະ ຊວງກະສິກໍາ, ມະຫາວິທະຍາໄລ ແລະ ພາກເອກະຊົນ, ທຸກພາກສ່ວນ ສະໜອງບໍລິການຊ່ວຍເຫຼືອ ຜູ້ຜະລິດ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນສິ່ງ ເສີມການ ຜະລິດກະສິກໍາແບບອະນຸລັກ³. ປະຈຸບັນນີ້, ກຸ່ມເພີ່ມຄວາມຍືນຍົງໃຫ້ ການຜະລິດກະສິກໍາແບບອະນຸລັກ ແຫ່ງ ກໍາປູເຈຍ (CASIC) ເປັນຜູ້ນໍາ ໃນລະດັບພາກພື້ນ ຂອງ ສາຂາຄວາມຮູ້ດັ່ງກ່າວ, ເຂົາເຈົ້າ ເປັນເຈົ້າພາບ ຈັດ ກອງປະຊຸມແລກປ່ຽນ ທີ່ມີຜູ້ຕາງໜ້າລັດຖະບານ, ຄູ່ຮ່ວມພັດທະນາ , ນັກຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ແລະ ບໍລິສັດເອກະຊົນ ຈາກ ທົ່ວອາຊຽນ ແລະ ພາກ ພື້ນອື່ນໆ ເຂົ້າຮ່ວມ.⁴

ປັບປຸງຄວາມທົນທານຕໍ່ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ຜູ້ຜະລິດ

ຄວາມທົນທານ ເປັນອົງປະກອບໃຈກາງ ຂອງ ການຜະລິດແບບ ນິເວດກະສິກໍາ. ອົງການ FAO ໄດ້ກ່າວໄວ້ຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າ: “ຫຼັກ ການທີ່ໜັກແໜ້ນ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ: ການຜະລິດແບບນິເວດ ກະສິກໍາ ເພີ່ມຄວາມທົນທານຕໍ່ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ”⁵. ພ້ອມນັ້ນ ຍັງກ່າວຕື່ມອີກວ່າ: ການປະກອບສ່ວນ ສ້າງຄວາມທົນ

ທານ ບັນລຸໄດ້ສູງສຸດ ເມື່ອ ປະສິມປະສານ ການຜະລິດແບບ ນິເວດກະສິກໍາ ໃສ່ໃນວຽກງານສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ຜູ້ຜະລິດ ທີ່ດ້ອຍໂອກາດ ເຮັດໃຫ້ເຂົາເຈົ້າເພີ່ມຄວາມສາມາດ ໃນການ ປັບ ຕົວ. IPCC ຍັງລາຍງານວ່າ: “ການຮັບຮອງເອົາ ຫຼັກການ ແລະ ການຜະລິດ ແບບນິເວດກະສິກໍາ ຈະມີຜົນປະໂຫຍດສູງ ຕໍ່ ການ ຮັກສາລະບົບຜະລິດສະບຽງອາຫານ ທີ່ມີສຸຂະພາບດີ ແລະ ມີ ຜະລິດຕະພາບ ພາຍໃຕ້ ສະພາບການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ”⁶.

ຟີລິບປິນ

ບົດລາຍງານ ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ຂອງ ຊາດສະມາຊິກອາຊຽນ (2021) ໄດ້ໃຫ້ຂໍ້ສັງເກດວ່າ: ພາກພື້ນອາຊຽນ ມີຄວາມບອບບາງສູງ ຕໍ່ ຜົນກະທົບ ຈາກ ການປ່ຽນແປງ ດິນຟ້າອາກາດ ສ່ວນປະເທດ ຟີລິບປິນ ແມ່ນຖືກຈັດໃຫ້ເປັນ ອັນດັບທີໜຶ່ງ ໃນດ້ານ ປະຊາກອນ ຖືກກະທົບ ຈາກ ໄພພິບັດທໍາມະຊາດ ໃນຮູບແບບຕ່າງໆ.⁷ ເວົ້າສະເພາະ, ຂະແໜ ງກະສິກໍາ ຂອງ ຟີລິບປິນ ມີຄວາມບອບບາງຖືກກະທົບສູງ⁸ ແຕ່ຄືດັ່ງທີ່ມີ ການລາຍງານ ຜ່ານສື່ແຫ່ງຊາດ “ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ” ຊ່ວຍ ໃຫ້ ຊາວກະສິກອນ ສາມາດຫຼຸດຜ່ອນ ຜົນກະທົບ ຈາກ ການປ່ຽນແປງ ດິນຟ້າອາກາດ”⁹ ທົ່ວປະເທດ, ອົງການຈັດຕັ້ງຊາວກະສິກອນ ຫຼາຍຮ້ອຍ ຫົວໜ່ວຍ ໄດ້ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອ ສະມາຊິກ ຂອງ ເຂົາເຈົ້າ ໃນການນໍາໃຊ້ ແບບວິທີການຜະລິດ ທີ່ມີຄວາມທົນທານຕໍ່ການ ປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ – ທັງໃນຮູບການຜະລິດແບບດັ້ງເດີມ ແລະ ຫັນ ສະໄໝ – ເຊັ່ນ: ການປະຢັດເມັດພັນ, ການປູກໝູນວຽນ, ການຜະລິດ ອາຫານສັດ, ຄວາມເປັນຜູ້ປະ ກອບການທຸລະກິດເພື່ອສັງຄົມ, ແລະ ການປະສານສົມທົບ ກັບ ບັນດາ ໜ່ວຍງານລັດຢູ່ຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ.¹⁰ ໃນ ຖານະເປັນ ສະຖານທີ່ຕັ້ງ ຂອງ ສະມາຄົມຊາວກະສິກອນອາຊີ (ເຊິ່ງເປັນ ເຄືອຂ່າຍອົງການຈັດຕັ້ງຊາວກະສິກອນ ຈາກ 17 ປະ ເທດ), ຟີລິບປິນ ມີບົດບາດສໍາຄັນ ໃນການ ແລກປ່ຽນ ວິທີການຜະລິດແບບນິເວດກະສິ

ກຳ ທີ່ມີຄວາມທົນທານ ຕໍ່ ຜົນກະທົບ ຈາກ ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າ ອາກາດ.¹¹

ປັບປຸງ ການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານ ແລະ ໂພຊະນາການ

ຖະແຫຼງການ ຜູ້ນຳອາຊຽນ 2023 ວ່າດ້ວຍ ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ວຽກງານ ການຄ້າປະກັນສະບຽງອາຫານ ແລະ ໂພຊະນາການ ໄດ້ຮັບຮູ້ ຄວາມຈຳເປັນ “ທີ່ຕ້ອງເລັ່ງລັດ ການຫັນປ່ຽນ ເພື່ອ ກ້າວໄປສູ່ ລະບົບການຜະລິດກະສິກຳສ້າງສະບຽງອາຫານ ແບບ ຍືນຍົງ, ມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ມີຄວາມທົນທານຫຼາຍຂຶ້ນ”¹². ໃນ ຖານະເປັນເຄື່ອງມື ເພື່ອບັນລຸ ຈຸດປະສົງ, ຖະແຫຼງການດັ່ງກ່າວ ກ່າວເຖິງ ຄວາມສຳຄັນ ຂອງ ກະສິກຳຍືນຍົງ, ແຫຼ່ງສະບຽງອາຫານ ພາຍໃນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ການຜະລິດສະບຽງອາຫານໃຫ້ມີຄວາມ ຫຼາກຫຼາຍ ເຊິ່ງສອດຄ່ອງ ກັບ ບັນດາອົງປະກອບ ແລະ ຫຼັກການ ຂອງ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ.

ອິນໂດເນເຊຍ

ໃນປີ 2021, ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໄດ້ຮັບການຍົກ ສູງບົດບາດຄວາມສຳຄັນ ໃນ ຍຸດທະສາດການຫັນປ່ຽນລະບົບ ຜະລິດສະບຽງອາຫານ ແຫ່ງຊາດ ຂອງ ອິນໂດເນເຊຍ ເຊິ່ງສະ ຫັບສະໜູນ ຈຸດປະສົງອື່ນໆ ທີ່ລັດຖະບານໄດ້ກຳນົດໄວ້, ໂດຍ ສະເພາະ ການສົ່ງເສີມການກະຈາຍອາຫານການກິນໃຫ້ມີ

ຄວາມຫຼາກຫຼາຍ ແລະ ການຮັກສາ ພູມປັນຍາຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນ ກ່ຽວກັບ ຊັບພະຍາກອນສະບຽງອາຫານ.¹³ ໄດ້ມີການກຳນົດ ແຈ້ງ ກ່ຽວກັບ ບົດບາດ ຂອງການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໃນການປັບປຸງ ໂພຊະນາການ ຜ່ານ ຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງດ້ານ ອາຫານການກິນ ໃນລະດັບສູງຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ.¹⁴ ການຄົ້ນຄວ້າ ວິໄຈ ຢູ່ອິນໂດເນເຊຍ ໄດ້ເນັ້ນໜັກ ບົດບາດສຳຄັນ ຂອງ ແມ່ຍິງ ໃນຂົງເຂດວຽກງານດັ່ງກ່າວ¹⁵, ຍ້ອນວ່າ: ໃນປະຈຸບັນນີ້ ເຂົາເຈົ້າ ສາມາດປະສົມປະສານ ພູມປັນຍາຄວາມຮູ້ດັ້ງເດີມ ໃສ່ກັບ ເຕັກໂນໂລຊີໃໝ່ ເຊັ່ນ: ການຄ້າທາງເອເລັກໂຕຣນິກ ເພື່ອ ຮັກສາ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານທ້ອງຖິ່ນ ໃຫ້ມີ ຄວາມຍືນຍົງ.

ເສີມຂະຫຍາຍ ຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມ ສຳລັບ ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ເສດຖະກິດ

ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ພົວພັນ ກັບ ຫຼາຍຜົນປະໂຫຍດ ທາງດ້ານການເງິນ ແລະ ເສດຖະກິດ ຕາມ ຕ້ອງໄດ້ມູນຄ່າຜະລິດ ຕະພັນກະສິກຳ ຊຶ່ງລວມທັງ ການເພີ່ມປະສິດທິພາບ ແລະ ການ ປະຢັດຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ຈາກ ປັດໄຈການຜະລິດ ເຊັ່ນ: ເຄມີກະສິກຳ ແລະ ນໍ້າ; ຫຼຸດການສູນເສຍ ທີ່ເກີດຈາກສັດຕູພືດ, ພະຍາດ ແລະ ອາກາດທີ່ບໍ່ເອື້ອອຳນວຍ; ການເຂົ້າເຖິງລະບົບການຢັ້ງຢືນຄຸນນະ ພາບ ແລະ ຕະຫຼາດສິ່ງອອກ ທີ່ໃຫ້ລາຄາດີ.

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ

ຜ່ານມາຫຼາຍສັດຕະວັດ ທີ່ປະຊາຊົນລາວ ເກັບຫຼາກຫຼາຍຜະລິດ ພັນ ຈາກ ປ່າ ປະກອບໃສ່ ອາຫານການກິນ ຂອງ ເຂົາເຈົ້າ. ໃນ ຫຼາຍທົດສະວັດບໍ່ດົນມານີ້ ພົບວ່າ: ມີເລື່ອງເລົ່າຄວາມສຳເລັດ ຫຼາຍເລື່ອງ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດເປັນສິນຄ້າ ຈາກ ຜະລິດຕະ ພັນ ທີ່ເກີດຂຶ້ນຕາມທຳມະຊາດໃນປ່າ ເຊັ່ນ: ໄມ້ໄຜ່¹⁶ ແລະ ຊາ ປ່າ.¹⁷ ກາເຟ ບໍ່ແມ່ນພືດດັ້ງເດີມພື້ນເມືອງ ຢູ່ລາວ ແຕ່ ເມື່ອປູກ ຕາມເຂດປ່າໄມ້ທຳມະຊາດ ພົບວ່າ: ໃຫ້ເມັດກາເຟ ທີ່ມີຄຸນນະ ພາບສູງ (‘ການເຟພິເສດ’) ຊຶ່ງປະຈຸບັນນີ້ ໄດ້ຮັບລາງວັນຕ່າງໆ ແລະ ສົ່ງອອກໄປ ເອີຣົບ, ສະຫະລັດອາເມລິກາ (USA), ຍີ່ປຸ່ນ , ແລະ ຈີນ.¹⁸ ທ່າແຮງການປູກກາເຟໃສ່ເຂດພື້ນທີ່ປ່າໄມ້ ໄດ້ ຮັບການເນັ້ນໜັກໄວ້ໃນ ແຜນພັດທະນາກະສິກຳ-ປ່າໄມ້ ຂອງ ປະເທດ ແລະ ອາຊຽນ (2021).¹⁹

ມີທ່າແຮງ ການນຳໃຊ້ ໂດຍທຸລະກິດຜະລິດກະສິກຳ ຂະ ໜາດໃຫຍ່

ເຖິງວ່າ ຊາວກະສິກອນ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ ໄດ້ຮັບຜົນ ປະໂຫຍດສ່ວນໃຫຍ່ ຂອງ ການຜະລິດ ແລະ ວິທີການແບບ ນິເວດກະສິກຳ ແຕ່ຟາມ ຫຼື ແຫຼ່ງການຜະລິດກະສິກຳເປັນສິນຄ້າ

ແລະ ສວນປູກ ຍັງສະແດງໃຫ້ເຫັນໄດ້ເຖິງ ຜົນປະໂຫຍດ ຂອງ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ.

ມາເລເຊຍ

ສວນປູກຢາງ ແລະ ນໍ້າມັນປາມ ເປັນຂະແໜງການຕົ້ນຕໍທີ່ ປະກອບສ່ວນ ຕໍ່ກັບ ເສດຖະກິດ ຂອງ ມາເລເຊຍ ແຕ່ເນື່ອງ ຈາກເປັນການປູກພືດດ່ຽວ ສວນປູກເຫຼົ່ານັ້ນ ມີຄວາມບອບບາງ ຖືກກະທົບ ຈາກ ສັດຕູພືດ ແລະ ພະຍາດຕ່າງໆ²⁰. ການຜະລິດ ແບບນິເວດກະສິກໍາ ເຊັ່ນ: ການຄຸ້ມຄອງສັດຕູພືດແບບປະສົມ ປະ ສານ (IPM) ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນ ທ່າແຮງສູງ ດ້ານການຫຼຸດ ຜ່ອນ ບັນຫາສັດຕູພືດ ແລະ ສະໜອງມາດຖານສໍາຄັນ ສໍາລັບ ລະບົບການອອກໃບຍັງຢືນ ແບບຍືນຍົງ ທີ່ປະກອບສ່ວນ ສ້າງລາຍຮັບ ຈາກ ການສົ່ງອອກ.²¹ ພ້ອມນີ້, ນັກວິທະຍາສາດ ມາເລເຊຍ ຍັງຄົ້ນຄວ້າ ຊອກຫາວິທີເພື່ອຟື້ນຟູ ຊີວະນາໆພັນ ຢູ່ ສວນປູກ²² ເຊິ່ງຄາດວ່າ: ຈະສົ່ງຜົນກະທົບທາງບວກ ຕໍ່ ຮອບ ວຽນ ສານອາຫານ, ນໍ້າ ແລະ ການກບອນ ກໍຄື ເພີ່ມ ຈຸລະຊີບ ໃນ ດິນ ແລະ ແມງໄມ້ທີ່ເຮັດໜ້າທີ່ປະສົມເກສອນ, ທັງໝົດເຫຼົ່ານີ້ ຈະປະກອບສ່ວນສ້າງຄວາມຍືນຍົງ.²³

ສະໜອງ ຜົນປະໂຫຍດ ໃຫ້ທັງ ຜູ້ຜະລິດ ແລະ ຜູ້ບໍລິໂພກ

ຜູ້ບໍລິໂພກ ຄື ຜູ້ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຫຼັກ ຂອງ ການຜະລິດແບບ ນິເວດກະສິກໍາ. ບໍ່ວ່າ ເຂົາເຈົ້າ ຊື້ອາຫານການກິນດັ້ງເດີມ ທີ່ວາງ ຂາຍໃນຕະຫຼາດທ້ອງຖິ່ນ ຫຼື ຜະລິດຕະພັນປອດສານພິດ ທີ່ໄດ້ຮັບ ການຜະລິດເປັນສິນຄ້າ ຈາກ ຮ້ານຊັບພະສິນຄ້າ, ຜູ້ບໍລິໂພກ ທົ່ວ ອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້ ສາມາດເຂົ້າເຖິງ ອາຫານ ທີ່ປອດໄພ ແລະ ມີໂພຊະນາການ ເຊິ່ງໄດ້ຮັບການຜະລິດ ໂດຍນໍາໃຊ້ ຫຼັກການ ຂອງ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ.

ມຽນມາ

ການຜະລິດ ແລະ ການຂາຍ ຜົນຜະລິດກະສິກໍາປອດສານພິດ ຍັງສືບຕໍ່ ຢູ່ ມຽນມາ ເຖິງແມ່ນວ່າ ຫຼາຍຜູ້ໃຫ້ທຶນສາກົນ ແລະ NGOs ໄດ້ຍຸຕິການເຄື່ອນໄຫວ ໃນຊຸມປີທີ່ບໍ່ດົນມານີ້, ເປັນ ການ ສະແດງໃຫ້ເຫັນຄໍາໝາຍໜັ້ນໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ລະດັບຊາດ ທີ່ມີຕໍ່ ການສະໜອງສະບຽງອາຫານ ເພື່ອ ສຸຂະພາບ. ບັນດາຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ ປິ່ນອ້ອມ ຍັງສືບຕໍ່ເຄື່ອນ ໄຫວ ເຊິ່ງລວມທັງ ບັນດາວິສາຫະກິດ ທີ່ຜະລິດກະສິກໍາ ເປັນ ສິນຄ້າ²⁴, ຕະຫຼາດຊາວກະສິກອນ²⁵ ແລະ ການທ່ອງທ່ຽວ ກະສິກໍາ²⁶. ນັບແຕ່ປີ 2009, ສະມາຄົມຜູ້ປູກ ແລະ ຜູ້ຜະລິດ ກະສິກໍາປອດສານພິດ ແຫ່ງ ມຽນມາ ໄດ້ມີບົດບາດສໍາຄັນ, ຊຶ່ງ ໃນປະຈຸບັນນີ້ ເຂົາເຈົ້າ ສະ ໜັບສະໜູນ ການອອກໃບຍັງຢືນ

ຜ່ານ ລະບົບຄໍາປະກັນແບບມີສ່ວນຮ່ວມ (PGS)²⁷ ໂດຍເປັນ ວິທີການອອກໃບຍັງຢືນ ທີ່ຫຼາຍປະເທດພາຍໃນພາກພື້ນ ໄດ້ມີ ການໝູນໃຊ້, ໃນນັ້ນ ລວມມີ ລາວ, ຟີລິບປິນ, ໄທ ແລະ ຫວຽດນາມ.

ລວມເອົາ ການຜະລິດກະສິກໍາແບບດັ້ງເດີມ ແລະ ແບບທັນ ສະໄໝ ເຂົ້າກັນ

ບາງຮູບການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ມີຮາກຖານ ຈາກ ລະບົບ ການຜະລິດແບບທໍາມະຊາດ ແລະ ການຜະລິດກະສິກໍາແບບດັ້ງ ເດີມ ແຕ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ທີ່ມີລັກສະນະວິທະຍາ ສາດ ຍັງເໝາະສົມ ກັບ ລະບົບການຜະລິດກະສິກໍາແບບທັນສະ ໄໝ. ການໝູນໃຊ້ແບບໃໝ່ໆ ສືບຕໍ່ໄດ້ຮັບການພັດທະນາຂຶ້ນ ຢູ່ ອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້ ເຊິ່ງລວມທັງ ການນໍາໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີດິ ຈິຕອນ.

ສິງກະໂປ

ສິງກະໂປ ເປັນສູນກາງເຕັກໂນໂລຊີກະສິກໍາ, ໂດຍລັດຖະບານ ກໍາລັງລົງທຶນຫຼາຍກວ່າ 300ລ້ານໂດລາສະຫະລັດ ໃນວຽກງານ ການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ການພັດທະນາ(R&D)ຂອງຂະແໜງຜະ

ລິດກະສິກຳເປັນສະບຽງອາຫານ, ນອກຈາກນັ້ນ, ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ເພື່ອການພັດທະນາ (UNDP) ແລະ ສູນເຕັກໂນໂລຊີ, ນະວັດຕະກຳ ແລະ ການພັດທະນາແບບຍືນຍົງສາກົນກໍກຳລັງຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນງານທີ່ມີຊື່ວ່າ: Cultiv@te ເຊິ່ງໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ ນະວັດຕະກຳ ໃນຂະແໜງການຜະລິດກະສິກຳ ເປັນສະບຽງອາຫານ. ຂໍ້ລິເລີ່ມເຫຼົ່ານີ້ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ: ເຕັກໂນໂລຊີ ດິຈິຕອນ ເຊິ່ງລວມທັງ ເຊັນເຊີວັດແທກສິ່ງແວດລ້ອມ, ອຸປະກອນຕິດຕາມ, ເຄື່ອງມື ການຄຸ້ມຄອງຂໍ້ມູນ ແລະ ການຕະຫຼາດອອກລາຍ ສາມາດຖືກນຳໃຊ້ ສະໜັບສະໜູນ ຫຼັກການ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ເຊັ່ນ: ສຸຂະພາບຂອງພືດຫັນຍາອາຫານ, ການເອົາມານຳໃຊ້ຄືນໃໝ່ ແລະ ການເຊື່ອມຕໍ່. ສະນັ້ນ ຈຶ່ງເປັນການກະຕຸ້ນ ການຜະລິດ ແລະ ຜົນກຳໄລ ໃນຂະນະທີ່ເຮັດໃຫ້ ການຜະລິດກະສິກຳສະອາດຂຶ້ນ ແລະ ປອດໄພຍິ່ງຂຶ້ນ.

ການສະໜັບສະໜູນ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໄດ້ແພ່ຂະຫຍາຍ ຈາກພາກລັດ ສູ່ ພາກເອກະຊົນ

ຕາມປົກກະຕິແລ້ວ ການພັດທະນາ ແລະ ການສົ່ງເສີມ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ເບື້ອງຕົ້ນ ຢູ່ບັນດາຊາດສະມາຊິກອາຊຽນ ແມ່ນນຳພາ ໂດຍອົງການຈັດຕັ້ງຂອງລັດ ໂດຍພົບເລື້ອຍໆວ່າ: ມີ

ການສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອຈາກ ບັນດາອົງການຊ່ວຍເຫຼືອເພື່ອການພັດທະນາສາກົນ ແລະ NGOs. ເມື່ອການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໄດ້ຮັບການຢັ້ງຢືນແລ້ວວ່າໄດ້ຜົນ ທັງໃນດ້ານເຕັກນິກ ແລະ ເສດຖະກິດ, ພາກເອກະຊົນ ມີບົດບາດສຳຄັນ ໃນການຂະຫຍາຍການນຳໃຊ້.

ໄທ

ປະມານປີ 1995, ລັດຖະບານໄທ ໄດ້ສ້າງຕັ້ງເຄືອຂ່າຍ ສູນຄວບຄຸມສັດຕູພືດ ທີ່ຜະລິດ ທາດຄວບຄຸມຊີວະພາບ ເພື່ອເປັນຜະລິດຕະພັນທາງເລືອກ ໃຫ້ ຊາວກະສິກອນ ແທນເຄມີປາບສັດຕູພືດ.²⁸ ຈາກນັ້ນ, ຜະລິດຕະພັນຄວບຄຸມສັດຕູພືດ ທີ່ເກີດຕາມທຳມະຊາດ ໄດ້ຖືກຜະລິດເປັນສິນຄ້າ, ແລະ ມີຫຼາຍບໍລິສັດພາຍໃນ ໄດ້ສະໜອງທາດຄວບຄຸມຊີວະພາບ ໃຫ້ຊາວກະສິກອນ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ, ເຮືອນຮົ່ມທີ່ເຮັດການຜະລິດເປັນສິນຄ້າ, ແລະ ສວນປູກຂະໜາດໃຫຍ່ ເປັນເວລາຫຼາຍກວ່າ 25 ປີ²⁹. ໃນປີ 2014, ອາຊຽນ ໄດ້ອອກນິຕິກຳກ່ຽວກັບ ການນຳໃຊ້ ແລະ ການຊື້ຂາຍ ທາດຄວບຄຸມຊີວະພາບ ໂດຍມີຜະລິດຕະພັນຄວບຄຸມສັດຕູພືດແບບຊີວະພາບ ຫຼາຍກວ່າ 400 ຜະລິດຕະພັນ ທີ່ຈຳໜ່າຍພາຍໃນຊາດສະມາຊິກອາຊຽນ.³⁰

ມີຄວາມຊຳນິຊຳນານພ້ອມສະໜັບສະໜູນ ການຂະຫຍາຍການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ

ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ມີຂໍ້ມູນຫຼັກຖານຢັ້ງຢືນ ຈາກການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈໃນຂອບເຂດກວ້າງຂວາງ ແລະ ຫຼາຍທິດສະວັດແຫ່ງບົດຮຽນການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ທົ່ວພາກພື້ນອາຊຽນ. ອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້ ເປັນສະຖານທີ່ຕັ້ງ ຂອງ ອົງການຈັດຕັ້ງຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ, ມະຫາວິທະຍາໄລ, ແລະ ກົມປູກຝັງ ທີ່ມີຄວາມຊຳນິຊຳນານ ໃນສາຂາດັ່ງກ່າວ ລວມກັນແລ້ວ ມີ ຫຼາຍຮ້ອຍຫົວໜ່ວຍ ໃນຂະນະດຽວກັນ ອົງການຈັດຕັ້ງຜູ້ຜະລິດ ຫຼາຍພັນຫົວໜ່ວຍ ແລະ ຊາວກະສິກອນ ນັບເປັນລ້ານໆຄົນ ກໍມີປະສິບການ ໃນການທົດສອບຫຼັກການ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ.

★ ຫວຽດນາມ

ລັດຖະບານຫວຽດນາມ ໄດ້ສົ່ງເສີມ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ນັບແຕ່ ຊຸມປີ 90 ໃນເວລາ ເລີ່ມຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແຜນງານໂຮງຮຽນຊາວນາ (FFS) ເຊິ່ງມີຜູ້ຜ່ານການຝຶກອົບຮົມແລ້ວ ປະມານ 1 ລ້ານຄົນ ຕາມຕົວເລກປີ 2005.³¹ ໜຶ່ງທົດສະວັດຕໍ່ມາ, ໄດ້ມີການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ກ່ຽວກັບ ການນຳໃຊ້ ຫຼັກການ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໃນອີກຫຼາຍຂົງເຂດ ເຊິ່ງ

ລວມທັງ ການປູກເຂົ້າ³², ກະສິກຳ-ປ່າໄມ້, ການຜະລິດປອດສານພິດ ແລະ ການອະນຸລັກດິນ.³³

ທຸດຊາດສະມາຊິກອາຊຽນ ສາມາດໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ສາມາດປະກອບສ່ວນ ເຂົ້າໃນ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ

ປະສົບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ເຫັນວ່າ: ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍ ລະຫວ່າງ ຊາດສະມາຊິກອາຊຽນ. ຄວາມແຕກຕ່າງດັ່ງກ່າວ ສະແດງໃຫ້ເຫັນ ໂອກາດດິເລີດໃນການປະສານສົມທົບ. ຄວາມຮູ້ດ້ານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ ໄດ້ມີການແລກປ່ຽນແບ່ງປັນກັນແລ້ວ ຜ່ານ ເຄືອຂ່າຍຜູ້ຜະລິດ ແລະ ນັກຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ໃນລະດັບພາກພື້ນ. ພ້ອມນັ້ນ ຍັງພົບວ່າ: ມີການແລກປ່ຽນໃນລະດັບສອງຝ່າຍ ນັບມື້ນັບເພີ່ມສູງຂຶ້ນ.

ບຣູໄນ

ໃນປະຈຸບັນ, ບຣູໄນ ເອື້ອຍອີງ ການນຳເຂົ້າສະບຽງອາຫານ ໃນລະດັບສູງ ແຕ່ມີເປົ້າໝາຍແນໃສ່ ຜະລິດ ສະບຽງອາຫານຂອງຕົນເອງ ໃຫ້ກວມສັດສ່ວນຫຼາຍຂຶ້ນ.³⁴ ໄດ້ມີຄວາມຄືບໜ້າສູງສົມຄວນ ໃນການສົ່ງເສີມການຜະລິດກະສິກຳແບບຍືນຍົງ ພາຍໃນຂອບ ປພຍ³⁵ ໂດຍມີການຮ່ວມມື ກັບ ບັນດາປະເທດຊາດສະມາຊິກອາຊຽນນຳກັນ.³⁶ SOM AMAF ໄດ້ຮັບຮອງເອົາ

ຂອບການຮ່ວມມືອາຊຽນ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອ ຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍ, ສະຫະກອນ ແລະ ຈນກ (MSMEs) ໃນຂະແໜງສະບຽງອາຫານ, ກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ ໃນປີ 2021 ໃນໄລຍະ ທີ່ ບຣູໄນ ເປັນປະທານອາຊຽນ.³⁷

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ:

1. https://assets-global.website-files.com/6126f77de2da66ad4ab135/6182c881dd1611d44a8dad7b_CA_Sl.pdf
2. <https://www.fao.org/3/cc2698en/cc2698en.pdf>
3. <https://smart-agro.net/>, <https://www.facebook.com/angkor.green>
4. <https://www.casiccambodia.net/tarasa>
5. <https://www.fao.org/3/cb0486en/cb0486en.pdf>
6. https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_Chapter02.pdf
7. https://asean.org/wp-content/uploads/2021/10/ASCCR-e-publication-Correction_8-June.pdf
8. <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/722241/climate-risk-country-profile-philippines.pdf>
9. <https://newsinfo.inquirer.net/1637909/agroecology-helps-farmerscushion-climate-impact>
10. <https://regenerationinternational.org/2020/08/19/agro-eco-philippines-helps-transition-filipino-farmers-to-agroecological-and-organic-regenerative-practices/>, https://www.worldfuturecouncil.org/wp-content/uploads/2019/01/Philippines_Building-Resilient-Farming-Communities-and-Sustainable-Economies-in-the-poorest-provinces-of-the-Philippines-through-Agroecology-2004-Factsheet-OPA-2019.pdf
11. <https://asianfarmers.org/category/stories-blogs/agroecology-climate-resilient-agriculture/>, <https://www.searca.org/umbrella-programs/cchamsea>
12. <https://asean.org/wp-content/uploads/2023/09/ASEAN-Declaration-on-Strengthening-Food-Security.pdf>

13. https://summitdialogues.org/wp-content/uploads/2021/09/Pathway_version_1.0english_Indonesia_15.09.2021.pdf
14. <https://www.twn.my/title2/susagri/2018/sa714.htm>
15. <https://www.wwf.org/en/?351650/How-Local-WomenStrengthen-Food-Security-and-SovereigntyA-Success-Story-from-the-Heart-of-Borneo>
16. <https://gret.org/en/publication/village-forests-and-bamboo-value-chains-in-the-mountains-of-northern-laos/>
17. <https://laotea.org/>
18. <https://laocoffee.org/>, <https://saffroncoffee.com/our-people/>, <https://mergion.la/kafepa/>
19. <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/12/FAFD-50.-AF-status-and-outlook-Final-210809.pdf>
20. <http://jopr.mpob.gov.my/wp-content/uploads/2019/09/jopr31sept2019-norman.pdf>
21. <https://www.sustainableagriculture.eco/san-projects/identifying-ipm-and-biodiversity-friendly-agriculture-practices-in-malaysian-oil-palm-production>
22. <https://theedgemalaysia.com/node/652609>
23. <https://www.miragenews.com/tree-islands-bring-biodiversity-to-oil-palm-1015077/>
24. <https://www.futuregloryfarm.com/>
25. <https://www.lolcmyanmar.com/yangon-farmers-market-nourishing-community>
26. <https://www.mylcalpassion.com/posts/myanmar-organic-farm-a-healthy-day-trip-from-yangon>
27. <https://www.facebook.com/groups/477045989082636>
28. <https://www.fao.org/3/ca8267en/ca8267en.pdf>
29. https://www.thai-german-cooperation.info/en_US/what-can-we-do-to-promote-biocontrol-crop-protection-products-in-thailand/
30. <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/08/ASEAN-Guidelines-on-the-Regulation-Use-and-Trade-of-Biological-Control-Agents-BCA.pdf>
31. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13892240701427706>
32. <https://vietnamsri.wordpress.com/2017/04/25/the-10-years-journey-of-sri-in-vietnam/>
33. https://www.apn-gcr.org/wp-content/uploads/2023/03/Tuyet-et-al_2022_Bioeconomy_DAAD.pdf, <https://www.worldagroforestry.org/project/agroecology-resilient-landscapes-poor-northern-uplands-viet-nam>, <https://ap.fttc.org.tw/article/3234>

34. https://www.researchgate.net/publication/356421780_Sustainable_Agriculture_in_Brunei_Darussalam_Towards_Food_Security_Development_and_Achieving_Self-sufficiency
35. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/26412VNR_2020_Brunei_Report.pdf
36. <https://thescoop.co/2018/12/19/brunei-to-take-a-leaf-out-of-thailands-organic-farming-practices/>
37. <https://bnn.network/breaking-news/agriculture/brunei-takes-center-stage-in-asean-meeting-stresses-on-food-security-and-sustainable-agriculture/>

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ G. ບົດບາດຂອງ LICA ໃນການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ

ແຜນງານລາວດ້ານນິເວດກະສິກໍາເພື່ອອາຊຽນ (LICA) ໄດ້ຖືກສ້າງຂຶ້ນ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ຢູ່ ອາຊຽນ. ແຜນງານດັ່ງກ່າວ ຕອບສະໜອງ ຄໍາຮ້ອງຂໍ ທີ່ສະເໜີ ຕໍ່ ສປປ ລາວ ໃນໄລຍະ ກອງປະຊຸມ SOM-AMAF: ຄັ້ງທໍາອິດ ເມື່ອປີ 2012 ວ່າ: ຢາກໃຫ້ມີ ຂໍ້ລິເລີ່ມໃນລະດັບພາກພື້ນ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດກະສິກໍາແບບອະນຸລັກ ເພື່ອສົ່ງເສີມເປັນ “ການເພີ່ມການຜະລິດກະສິກໍາເຂັ້ມຂຸ້ນ ທີ່ເປັນມິດຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ມີຄວາມທົນທານຕໍ່ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ພາຍໃນ ພາກພື້ນອາຊຽນ”, ແລະ ຄັ້ງຕໍ່ມາ ເມື່ອປີ 2017 ໂດຍມີຈຸດປະສົງ “ແລກປ່ຽນ, ສົມທຽບ ແລະ ຫັນລະບຽບການພາຍໃນ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ໃຫ້ເປັນເອກະພາບກັນເທົ່າທີ່ສາມາດເຮັດໄດ້ ເພື່ອ ສ້າງ ຈຸດຢືນຮ່ວມຂອງອາຊຽນ ໃຫ້ມີຄວາມກ້າວໜ້າຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ.”

ໄດ້ມີການສະເໜີໃຫ້ ບັນດາຊາດສະມາຊິກ ລະບຸຈຸດປະສານງານ ຂໍ້ລິເລີ່ມ LICA ຕາມການຕົກລົງເຫັນດີ ໃນ ກອງປະຊຸມ SOM-AMAF ຄັ້ງທີ 41 ເມື່ອປີ 2019. ຜົນຂອງການສົນທະນາແລກປ່ຽນ ລະຫວ່າງ ຈຸດປະສານ ງານ ແຜນງານ LICA ໄດ້ນໍາໄປສູ່ ການກໍານົດ ສາມຈຸດປະສົງ ສໍາລັບ LICA ຊຶ່ງໃນນັ້ນ ແມ່ນລວມເອົາ ການ ສ້າງເອກະສານສະບັບນີ້ ຄື: ບົດແນະນໍາ ອາຊຽນ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນຊ່ວຍເຫຼືອ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການ ຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ, ສ່ວນ ລາຍລະອຽດ ຂອງ ສາມຈຸດປະສົງ ມີຄືຂ້າງລຸ່ມນີ້:

<p>ການແລກປ່ຽນ ປະສົບການຜົນສໍາເລັດ ແລະ ບົດຮຽນ ຂອງບັນດາປະເທດອາຊຽນ ກ່ຽວກັບ ນະໂຍບາຍ ແລະ ກົນໄກຂອງອົງການຕ່າງໆ ທີ່ ສະໜັບສະໜູນການຫັນປ່ຽນລະບົບນິເວດ ກະສິກໍາຢ່າງມີປະສິດທິພາບ.</p>	<p>ການອໍານວຍຄວາມສະດວກໃນການວິເຄາະ ລະຫວ່າງປະເທດກ່ຽວກັບປະສົບການເຫຼົ່ານີ້, ໂດຍຜ່ານການເປັນຄູ່ຮ່ວມມືກັບໜ່ວຍງານ ຂະແໜງການຍ່ອຍດ້ານພືດພື້ນຂອງອາຊຽນ (ASWGC) SPA 2021-2025.</p>	<p>ການອໍານວຍຄວາມສະດວກໃນການອອກ ແບບ ບົດແນະນໍາຂອງອາຊຽນ ສໍາລັບ ນະໂຍບາຍຕ່າງໆທີ່ສະໜັບສະໜູນການ ຫັນປ່ຽນ ລະບົບນິເວດກະສິກໍາ.</p>
---	---	--

ກອງປະຊຸມ SOM-AMAF ຄັ້ງທີ 42 ໄດ້ສະເໜີ ຄະນະກຳມາທິການເສດຖະກິດສັງຄົມ ສະຫະປະຊາຊາດ ປະຈຳພາກພື້ນ ອາຊີ-ປາຊີຟິກ (ESCAP) ໃຫ້ເຮັດວຽກກັບ ກອງເລຂາອາຊຽນ, LICA ແລະ ໜ່ວຍງານ ສົນທະນາຂະແໜງການກ່ຽວຂ້ອງ ກ່ຽວກັບ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ບົດສະເໜີໂຄງການຕ່າງໆ ເຊິ່ງລວມທັງ ການ ສ້າງຕັ້ງ LICA ໃນຖານະເປັນ ກຸ່ມອ້າງອີງ ວຽກງານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ສໍາລັບ ອາຊຽນ.

ໃນຖານະເປັນກຸ່ມອ້າງອີງ ວຽກງານການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ, LICA ມີພາລະບົດບາດເພີ່ມເຕີມ ພາຍໃນ ອາຊຽນ ດັ່ງນີ້:

<p>ເຊື່ອມໂຍງເວທີການສົນທະນາໃນອາຊຽນກ່ຽວ ກັບ ລະບົບນິເວດກະສິກໍາ ໃຫ້ເຂົ້າກັບ ເວທີ ການສົນທະນາໃນລະດັບໂລກ, ໂດຍສະເພາະ ກັບກຸ່ມ ກຸ່ມພັນທະມິດລະບົບນິເວດກະສິກໍາ.</p>	<p>ການເພີ່ມຄວາມກົມກຽວກັນ ລະຫວ່າງ ນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດຈະກຳກ່ຽວກັບ ກະສິກໍາແບບຍືນຍົງ, ນອກເໜືອຈາກຂອບ ເຂດຂອງ ASWGC.</p>	<p>ການເພີ່ມ ການສື່ສານ ແລະ ການແບ່ງປັນ ກ່ຽວກັບ ຄວາມກ້າວໜ້າຂອງນິເວດ ກະສິກໍາ ໃນຊາດສະມາຊິກອາຊຽນ</p>
--	--	---

ຂອບໄລຍະເວລາ ຂອງ ຂໍ້ລິເລີ່ມ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ອາຊຽນ (LICA)

► ສົນໃຈຂໍ້ມູນຂ່າວສານເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ LICA, ສາມາດເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: www.aseanaetguidelines.org

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ H. ຄວາມສອດຄ່ອງດ້ານ ນະໂຍບາຍ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງບໍລິຫານໃນລະດັບ ຕ່າງໆ ສໍາລັບ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດ ແບບນິເວດກະສິກໍາ

ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ທີ່ມີປະສິດທິຜົນ ຈໍາເປັນຕ້ອງມີ ການເຊື່ອມສານທາງສາຍຕັ້ງ ເພື່ອ ຮັບປະກັນວ່າ: ນະໂຍບາຍ ແລະ ກິດຈະກຳຕ່າງໆ ໃນລະດັບ ທ້ອງຖິ່ນ, ລະດັບປະເທດ ແລະ ລະດັບພາກພື້ນ/ສາກົນ ມີ ຄວາມສອດຄ່ອງກັນ ແລະ ຄໍ້າຊູ ເຊິ່ງກັນແລະກັນ ກໍຄື ການ ເຊື່ອມສານທາງສາຍຂວາງ ຫຼື ວິທີການດໍາເນີນແບບທີ່ວຂະ ແໜງການ ເພື່ອແກ້ໄຂ ຄວາມສະຫຼັບຊັບຊ້ອນ ແລະ ສິ່ງທ້າ ທາຍທີ່ພົວພັນ ເຊິ່ງກັນແລະກັນ ຂອງ ການຂ້າມຜ່ານ. ໃຫ້ເບິ່ງ ຮູບສະແດງແນວຄວາມຄິດ ໃນໜ້ານີ້ ທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນ ການ ຄຸ້ມຄອງບໍລິຫານໃນລະດັບຕ່າງໆ.

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ I. ການວາງແຜນ ການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ

ການວາງແຜນ ການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ (PLUP) ເປັນຂະບວນການວາງແຜນຂັ້ນບ້ານ ທີ່ລວມເອົາ ຊາວບ້ານ ເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງຕັ້ງໜ້າ ໃນທຸກໄລຍະ ຂອງ ຂະບວນການວາງແຜນ ການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ ເຊິ່ງລວມ ເອົາທັງ ການເກັບກໍາຂໍ້ມູນເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ, ການກໍານົດເຂດແດນ, ການກໍານົດເຂດນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ, ການວາງ ແຜນການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ, ການຈົດທະບຽນທີ່ດິນ, ການສ້າງເຄືອຂ່າຍບ້ານ, ການຕິດຕາມ ແລະ ການປະເມີນ ຜົນ. ພ້ອມພັນ ກັບ ການວາງແຜນ ການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ, ການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນກະສິກໍາແບບມີສ່ວນ ຮ່ວມ (PALM) ຊ່ວຍສະໜອງແຜນສະເພາະ ສໍາລັບ ທີ່ດິນກະສິກໍາ ເຊິ່ງເປັນການເພີ່ມລາຍລະອຽດໃຫ້ PLUP.

ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ, ການວິເຄາະການມີສ່ວນຮ່ວມເບື້ອງຕົ້ນ ລວມເອົາ ການສັງລວມ ແລະ ຈັດບຸລິມະສິດ ບັນຫາ ຕ່າງໆໃນຂັ້ນບ້ານ, ອະທິບາຍປະຫວັດຄວາມເປັນມາ ຂອງ ບ້ານ ແລະ ພູມສາດປະຊາກອນ, ລະບຸແບບວິທີການ ຜະລິດກະສິກໍາທີ່ມີ ແລະ ຂໍ້ຈຳກັດ, ແລະ ເນັ້ນໜັກໃຫ້ເຫັນ ການປັບປຸງທາງດ້ານເຕັກນິກວິຊາການ ແລະ ການ ຈັດຕັ້ງ. PLUP ເສີມຂະຫຍາຍ ການເພີ່ມການມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ຄວາມເປັນເຈົ້າການ ຂອງຊຸມຊົນ ໃນ ຂະບວນການ ນະວັດຕະກໍາ ແລະ ການວາງແຜນ ສໍາລັບ ລະບົບການຜະລິດສະບຽງອາຫານ ແລະ ກະສິກໍາ ແບບ ຍືນຍົງ. ປັດໄຈຕັດສິນຄວາມສໍາເລັດ ຂອງ PLUP/PALM ເພື່ອໃຫ້ບັນລຸຜົນກະທົບທາງບວກ ລວມມີຄື:

> **ສ້າງຄວາມສາມາດ ໃຫ້ບັນດາອົງການລັດ:** ຮັບປະກັນວ່າ: ອົງການລັດທີ່ຮັບຜິດຊອບ ມີຊັບພະຍາກອນການ ເງິນ, ອຸປະກອນ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມ ພຽງພໍ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຂັ້ນຕອນການມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ການນໍາໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ ທີ່ທັນສະໄໝ (ຕຢ: ເຄື່ອງມື GIS, ໂດຣນ UAV).

> **ເຊື່ອມສານ ອົງການທີ່ມີຄວາມສາມາດ:** ລວມເອົາຂະແໜງການຕ່າງໆ ເຂົ້າຮ່ວມໃນຂະບວນການວາງແຜນ, ສະໜອງຂໍ້ມູນພື້ນທີ່ ສໍາລັບ ການພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ, ແລະ ຮັບປະກັນວ່າ: ອໍານາດການປົກຄອງຂັ້ນ ແຂວງ ສະໜັບສະໜູນ ຂັ້ນເມືອງ ດ້ວຍການຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານວິຊາການ ແລະ ຕິດຕາມ ການຈັດ ຕັ້ງປະຕິບັດ ແຜນນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ ຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ.

> **ຮັບປະກັນ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ຊຸມຊົນ:** ເອົາຊາວບ້ານ ເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນຂະບວນການວາງແຜນ, ແຈ້ງໃຫ້ເຂົາເຈົ້າ ຮັບຮູ້ ສິດທິຕ່າງໆ ຂອງ ເຂົາເຈົ້າ ແລະ ລວມເຂົາເຈົ້າ ເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນຂະບວນການຕັດສິນ ບັນຫາ ໂດຍໃຫ້ຄວາມເອົາໃຈໃສ່ເປັນພິເສດ ຕໍ່ ແມ່ຍິງ ແລະ ກຸ່ມຄົນຜູ້ດ້ອຍໂອກາດ. ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ສິດເປັນເຈົ້າການ ຂອງ ທ້ອງຖິ່ນ ສໍາລັບ ການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕາມ ແຜນການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ ຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ.

> **ເຊື່ອມໂຍງ ແຜນການ ໃສ່ ກິດຈະກຳຕິດຕາມຊຸກຍູ້:** ເຊື່ອມຕໍ່ ແຜນການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ ໃສ່ ມາດຕະການຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ການຈົດທະບຽນທີ່ດິນ, ການອະນຸລັກປ່າໄມ້, ວຽກງານສົ່ງເສີມກະສິກໍາ ແລະ ການຈັດສັນການລົງທຶນ ເພື່ອຮັບປະກັນ ຜົນກະທົບແບບຍືນຍົງ ຕໍ່ ການສ້າງລາຍໄດ້ ແລະ ການປົກປັກຮັກສາສິ່ງແວດລ້ອມ ໃນລະດັບ ທ້ອງຖິ່ນ.

► ເອກະສານອ້າງອີງ:

- GIZ. 2023. [Participatory Land Use Planning in Lao PDR. How it contributes to Sustainable Rural Development](#)
- EFICAS. 2020. [Community-based agricultural development planning: Engaging farming communities into participatory land use planning.](#)

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ J. ບາງເຂດສໍາຄັນ ສໍາລັບການຈັດບຸລິມະສິດ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ

ຕໍ່ໄປນີ້ ເປັນບາງເຂດຍຸທະສາດ ທີ່ອາດຈະພິຈາລະນາເບິ່ງ ໃນເວລາຈັດບຸລິມະສິດ ການລົງທຶນ ໃສ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ເພື່ອນໍາໄປສູ່ ລະບົບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ແລະ ຊີວິດການເປັນຢູ່ແບບຍືນຍົງ ແລະ ມີຄວາມທົນທານ ຕໍ່ ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ:

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ K. ສິດທິ ຂອງ ຊາວກະສິກອນຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນ ສົນທິສັນຍາ ສາກົນ ວ່າດ້ວຍ ຊັບພະຍາກອນພັນທຸກຳພຶດ

ສົນທິສັນຍາສາກົນ ວ່າດ້ວຍ ຊັບພະຍາກອນພັນທຸກຳພຶດ ສຳລັບ ການຜະລິດ ກະສິກຳ ແລະ ສະບຽງອາຫານ ໂດຍສອດຄ່ອງກັບ ສົນທິສັນຍາ ວ່າດ້ວຍ ຊີວະນາໆພັນ ມີເປົ້າໝາຍ ເພື່ອຮັບປະກັນ ການຄ້າປະກັນສະບຽງ ອາຫານ ດ້ວຍການອະນຸລັກ, ແລກປ່ຽນ ແລະ ນຳໃຊ້ ຊັບພະຍາກອນພັນທຸກຳພຶດ ແບບຍືນຍົງ ສຳລັບ ການ ຜະລິດກະສິກຳ ແລະ ສະບຽງອາຫານ, ຮັບປະກັນ ການແບ່ງປັນຜົນປະໂຫຍດ ຢ່າງເປັນທຳ ແລະ ຮັບຮູ້ ສິດທິ ຕ່າງໆ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ ທີ່ສອດຄ່ອງກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກຳ. ສົນທິສັນຍາດັ່ງກ່າວ ຖືກຮັບຮອງ ໂດຍ ອົງການ FAO ໃນເດືອນພະຈິກ 2001, ແລະ ມີຜົນສັກສິດ ໃນເດືອນມິຖຸນາ 2004 ໂດຍມີ 150 ລັດ ຮ່ວມສັນຍາ (149 ລັດສະມາຊິກ ແລະ ສະຫະພາບເອີຣົບ) ອົງຕາມຂໍ້ມູນ ເດືອນກຸມພາ 2024.

ມາດຕາ 9 ເນັ້ນໜັກ ສິດທິຕ່າງໆ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ. ເຖິງວ່າ ຖະແຫຼງການ ສປຊ ວ່າດ້ວຍ ສິດທິ ຂອງ ຊາວ ກະສິກອນ ສະບັບປີ 2019 ໄດ້ຍືນຍັນຄືນ ບັນດາສິດທິຕ່າງໆເຫຼົ່ານັ້ນ ແຕ່ ຖະແຫຼງການດັ່ງກ່າວ ບໍ່ມີຂໍ້ຜູກມັດ ທາງກົດໝາຍ ຄືກັນ ກັບ ສົນທິສັນຍາ.

ການບັນລຸ ສິດທິຕ່າງໆ ຂອງ ກະສິກອນ ຖືເປັນສິ່ງຈຳເປັນ ຍ້ອນວ່າ:

- 1) ຊາວກະສິກອນ ປະກອບສ່ວນ ໃສ່ ຊັບພະຍາກອນພັນທຸກຳພຶດ ຢູ່ແຫຼ່ງການຜະລິດ ແລະ ຢູ່ທ້ອງຖິ່ນ ເພື່ອ ການອະນຸລັກສະບຽງອາຫານ ແລະ ການຜະລິດກະສິກຳ.
- 2) ຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງພືດທັນຍາຫານທ້ອງຖິ່ນ ແມ່ນຖືກຮັກສາໄວ້ ຢູ່ທົ່ງໄຮ່ທົ່ງນາ ຂອງ ຊາວກະສິກອນ.
- 3) ການຄຸ້ມຄອງຢູ່ແຫຼ່ງການຜະລິດ ສະໜັບສະໜູນ ການປັບຕົວຕໍ່ເນື່ອງຂອງແນວພັນຕ່າງໆ ຢູ່ທ້ອງຖິ່ນ.
- 4) ຊັບພະຍາກອນພັນທຸກຳພຶດ ຢູ່ແຫຼ່ງການຜະລິດ ສຳລັບ ສະບຽງອາຫານ ແລະ ການຜະລິດກະສິກຳ ເຮັດ ໜ້າທີ່ເປັນ ສູນຮັບຝາກຊັບພະຍາກອນພັນທຸລະກຳພຶດທີ່ມີຊີວິດ ແລະ ເປັນແຫຼ່ງສຳຮອງ ສຳລັບ ການ ເກັບກຳນອກແຫຼ່ງການຜະລິດ.
- 5) ເປັນການສົ່ງເສີມ ແລະ ເຮັດໃຫ້ ຊາວກະສິກອນ ສືບຕໍ່ເຮັດໜ້າທີ່ເປັນ ຜູ້ປົກປ້ອງຊີວະນາໆພັນ.
- 6) ເປັນການສະໜັບສະໜູນ ອະທິປະໄຕ ດ້ານສະບຽງອາຫານ ແລະ ຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງດ້ານວັດທະນະທຳ.

The International Treaty on Plant Genetic Resources - Article 9 on Farmers Rights

ການປົກປ້ອງພູມປັນຍທ້ອງຖິ່ນ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ຊັບພະຍາກອນກຳມະພັນພຶດ ເພື່ອສະບຽງອາຫານ ແລະ ກະສິກຳ (ມາດຕາ 9.2a).

ການເຂົ້າຮ່ວມຢ່າງເທົ່າທຽມກັນ ໃນການແບ່ງປັນຜົນປະໂຫຍດ ທີ່ເກີດ ຈາກການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນກຳມະພັນພຶດເພື່ອສະບຽງອາຫານ ແລະ ກະສິກຳ (ມາດຕາ 9.2b)

ການຮັບຮູ້ເຖິງການປະກອບສ່ວນອັນມະຫາສານຂອງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ, ຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງ ແລະ ຊາວກະສິກອນ ທຸກພາກພື້ນຂອງໂລກ ທີ່ໄດ້ ປະກອບສ່ວນ ແລະ ຈະສືບຕໍ່ປະກອບສ່ວນໃນການອະນຸລັກ ແລະ ພັດທະນາຊັບພະຍາກອນກຳມະພັນພຶດ (ມາດຕາ 9.1).

ການເຂົ້າຮ່ວມໃນການຕັດສິນໃຈໃນລະດັບຊາດ ກ່ຽວ ກັບບັນຫາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການອະນຸລັກ ແລະ ການນຳ ໃຊ້ຊັບພະຍາກອນກຳມະພັນພຶດ ເພື່ອສະບຽງອາຫານ ແລະ ກະສິກຳ ແບບຍືນຍົງ (ມາດຕາ 9.2C).

ສິດທີ່ຊາວກະສິກອນມີໃນ **ການເກັບຮັກສາ, ນຳໃຊ້, ແລກປ່ຽນ ແລະ ຂາຍ ແກ່ນພັນພຶດ/ສ່ວນຂະຫຍາຍພັນ,** ໂດຍຢູ່ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍແຫ່ງຊາດ ແລະ ຕາມຄວາມເໝາະ ສົມ (ມາດຕາ 9.3).

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ L. ການຜະລິດກະສິກໍາ ໂດຍມີການສະໜັບສະໜູນຂອງຊຸມຊົນ (CSA)

ການຜະລິດກະສິກໍາ ໂດຍມີການສະໜັບສະໜູນ ຂອງ ຊຸມຊົນ ໝາຍເຖິງ ການເປັນຄູ່ຮ່ວມງານ ບົນພື້ນຖານ ສາຍພົວພັນມະນຸດ ລະຫວ່າງ ຜູ້ບໍລິໂພກ ກັບ ຜູ້ຜະລິດ ຫນຶ່ງ ຫຼື ຫຼາຍເຈົ້າ ໂດຍມີສາມຫຼັກການພື້ນຖານຄືດັ່ງນີ້:

- 1) ການສ້າງຊຸມຊົນ ຜ່ານສາຍພົວພັນທາງກົງ ແລະ ໄລຍະຍາວ ໂດຍມີການແບ່ງປັນ ຄວາມຮັບຜິດຊອບ, ຄວາມສ່ຽງ ແລະ ຜົນຕອບແທນ;
- 2) ການມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງຕັ້ງໜ້າ ບົນພື້ນຖານ ຄວາມໄວ້ວາງໃຈ, ຄວາມເຂົ້າໃຈ, ຄວາມເຄົາລົບ, ຄວາມໂປ່ງໃສ ແລະ ການຮ່ວມມື; ແລະ
- 3) ການຊ່ວຍເຫຼືອເຊິ່ງກັນແລະກັນ ແລະ ຄວາມສາມັກຄີ ສູ່ ພາຍນອກຊຸມຊົນ.

ການຜະລິດແບບນີ້ ລວມເອົາ ຜູ້ບໍລິໂພກ ທີ່ສະໜັບສະໜູນຊາວກະສິກອນ ທາງດ້ານການເງິນ ດ້ວຍການຊື້ ຜົນເກັບກ່ຽວບາງສ່ວນ ລ່ວງໜ້າ ຈາກ ຊາວກະສິກອນ.

► ເອກະສານອ້າງອີງ: <https://urgenci.net/>

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ M. ລະບົບການຄ້າປະກັນ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ (PGS)

ລະບົບການຄ້າປະກັນ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ແມ່ນກົນໄກຮັບປະກັນຄຸນນະພາບ ທີ່ດັດປັບເຂົ້າກັບສະພາບເງື່ອນໄຂຂອງທ້ອງຖິ່ນ ທີ່ອອກໃບຢັ້ງຢືນໃຫ້ ຜູ້ຜະລິດ ຜ່ານ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ, ຄວາມໄວ້ວາງໃຈ ແລະ ການແລກປ່ຽນຄວາມຮູ້ (IFOAM, 2013). ຕ່າງຈາກ ການອອກໃບຢັ້ງຢືນ ໂດຍບຸກຄົນທີສາມ ຊຶ່ງອາໄສ ການປະເມີນຈາກພາຍນອກ, PGS ເສີມຂະຫຍາຍການພົວພັນເຊິ່ງກັນແລະກັນ ລະຫວ່າງ ຊາວກະສິກອນ ແລະ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ເພື່ອ ສ້າງຄວາມໝັ້ນຄົງເຊື່ອຖື. ວິທີການດໍາເນີນງານແບບປະສານສົມທົບ ດັ່ງກ່າວ ລວມເອົາ ຜູ້ຜະລິດ, ຜູ້ປຸງແຕ່ງ, ຜູ້ຂາຍຍ່ອຍ ແລະ ຜູ້ບໍລິໂພກ ເຂົ້າມາແບ່ງປັນໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ ຕໍ່ ຄຸນນະພາບຂອງ ຜະລິດຕະພັນ. ຜົນປະໂຫຍດ ຂອງ PGS ລວມເອົາ ການສະໜັບສະໜູນ ການຕະຫຼາດທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ປັບປຸງການເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດ, ປັບປຸງການແນະນໍາ ແບບເພື່ອນສອນເພື່ອນ ແລະ ການແບ່ງປັນຄວາມຮູ້,

ເພີ່ມຄວາມຮັບຮູ້ ຂອງ ຜູ້ບໍລິໂພກ, ແລະ ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ຊາວກະສິກອນ ແລະ ຜູ້ບໍລິໂພກ ຜ່ານ ຄວາມເປັນເຈົ້າການ ຂອງ ຂະບວນການປະເມີນ. PGS ບໍ່ພຽງແຕ່ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ຊາວກະສິກອນ ເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງ ສົ່ງເສີມ ຄວາມສາມະຄີ ແລະ ຄວາມໂປ່ງໃສ ໃນການຄຸ້ມຄອງບໍລິຫານ.

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ N. ໂຮງຮຽນຊາວນາ (FFS)

ເລີ່ມຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນທ້າຍຊຸມປີ 80 ໂດຍລັດຖະບານອິນໂດເນເຊຍ ຊຶ່ງໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອຈາກ ອົງການ FAO, ໃນເບື້ອງຕົ້ນ ໂຮງຮຽນຊາວນາ ຖືກສ້າງເປັນ ວິທີການດໍາເນີນງານ ທີ່ເນັ້ນໃສ່ພາກປະຕິບັດຕົວຈິງ ເພື່ອ ໃຫ້ ຊາວກະສິກອນ ຮຽນຮູ້ ກ່ຽວກັບ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ແລະ IPM, ເສີມຂະຫຍາຍຈາກ ລະບົບ ການຜະລິດ ຕາມພູມປັນຍາຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນ, ຮຽນຮູ້ ເປັນໝູ່ຄະນະ ແລະ ນໍາໃຊ້ ການຮຽນຮູ້ດ້ວຍການລົງມື ຕົວຈິງ ຢູ່ກັບທຳນຸນ ເພື່ອສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ຊາວກະສິກອນ. ພາຍໃນທ້າຍຊຸມປີ 90, ມີຊາວກະສິກອນ ຫຼາຍກວ່າ 1 ລ້ານຄົນ ຜ່ານການຝຶກອົບຮົມ ຈາກ ໂຮງຮຽນຊາວນາ (FFS).

ຕົວແບບທີ່ປະສິບຜົນສໍາເລັດດັ່ງກ່າວ ໄດ້ຖືກຜັນຂະຫຍາຍໄປທົ່ວອາຊີ ນໍາໄປສູ່ການລິເລີ່ມ ແຜນງານໂຮງຮຽນ ຊາວນາ ຢູ່ບັນດາປະເທດອື່ນໆ ໃນອາຊີໃຕ້ ແລະ ອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້.

- ເອກະສານອ້າງອີງ:
- [Farmers taking the lead - Thirty years of farmer field schools](#)
 - [Global Farmer Field School Platform](#)

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ O. ຕົວແບບການສະໜອງທຶນ ເພື່ອຄວາມຍືນຍົງ ທີ່ມີທ່າແຮງ ສະໜັບສະໜູນ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ

<p>ຕົວແບບການສະໜອງທຶນ ແລະ ແຫຼ່ງທຶນ</p>	<p>ເປົ້າໝາຍ ຂອງ ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານການເງິນ ແລະ ກົນໄກ ຢູ່ຮາກຖານ (ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານການເງິນ ທີ່ອາດຈະຍູ້ດັນ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ)</p>
<p>ການຊໍາລະ ສໍາລັບ ບໍລິການລະບົບນິເວດ</p>	<p>ເວົ້າລວມ, ໝາຍເຖິງ ເງິນອຸດໜູນ ບົນພື້ນຖານແບບແຜນການຜະລິດ ທີ່ສະໜອງໃຫ້ ເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ ຫຼື ຊາວກະສິກອນ ໃນຖານະເປັນ ນະໂຍບາຍສົ່ງເສີມ ສໍາລັບ ການສ້າງຜົນປະໂຫຍດ ຈາກ ການຜະລິດແບບນິເວດກະສິກໍາ ເຊັ່ນ: ການດູດຊັບກາກບອນ, ການກັ່ນຕອງນໍ້າ, ຫຼື ການປົກປັກຮັກສາຊີວະນາໆພັນ. ພົບວ່າ: ມີການສະໜອງໃຫ້ໃນຫຼາຍຮູບການ.</p>
<p>ຕະຫຼາດກາກບ່ອນ ແບບ ສະມັກໃຈ, ຕະຫຼາດ ຊີວະນາໆພັນ ແບບ ສະມັກໃຈ, ສິນເຊື່ອ ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າ ອາກາດ</p>	<p>ຕະຫຼາດກາກບ່ອນ ແບບສະໝັກໃຈ: ຊ່ວຍໃຫ້ ສ່ວນບຸກຄົນ, ອົງການຈັດຕັ້ງ, ຫຼື ລັດຖະບານ ສາມາດຊື້ ສິນເຊື່ອກາກບ່ອນ ຫຼື ຫັກລົບ ຈາກ ໂຄງການ ທີ່ ຫຼຸດຜ່ອນ ການປ່ອຍທາດອາຍພິດເຮືອນແກ້ວ (GHG). ກົນໄກແບບດຽວກັນ ນີ້ ຍັງພົບວ່າ: ມີສໍາລັບ ຊີວະນາໆພັນ. ສິນເຊື່ອການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ບົນພື້ນຖານຜົນໄດ້ຮັບ: ກາກບ່ອນ ສໍາລັບ GHG. ບົນພື້ນຖານ ການເອົາ ກາກບ່ອນ ອອກຈາກຊັ້ນບັນຍາກາດ (ການດູດຊັບກາກບ່ອນອິນຊີ ຂອງ ດິນ, ກະສິກໍາ-ປ່າໄມ້) ຫຼື ການຫຼົບຫຼີກ: ສະກັດກັ້ນ ຫຼື ຫຼຸດ ການປ່ອຍ GHG ຫຼື ກາກບ່ອນຢູ່ແຫຼ່ງກໍາເນີດ ໂດຍສົມທຽບໃສ່ກໍລະນີຖານ.</p>

<p>ການລົງທຶນເພື່ອຄວາມ ຍືນຍົງ ໂດຍ ວິສາຫະ ກິດ</p>	<p>ໝາຍເຖິງ ການລົງທຶນ ໃສ່ ການຫຼຸດຜ່ອນ ການປ່ອຍທາດອາຍພິດເຮືອນແກ້ວ ພາຍໃນ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ ຂອງ ບໍລິສັດໃດໜຶ່ງ ເຊິ່ງກໍາເນີດຈາກແຫຼ່ງ ທີ່ຢູ່ນອກ ການຄວບຄຸມໂດຍກົງ ຂອງ ບໍລິສັດທີ່ລົງທຶນ.</p>
<p>ພັນທະບັດສີຂຽວ, ສີຟ້າ ແລະ ພັນທະບັດສ້າງຜົນ ກະທົບທາງບວກຕໍ່ ສັງຄົມ</p>	<p>ໝາຍເຖິງ ເຄື່ອງມື ທາງດ້ານການເງິນ ບົນພື້ນຖານຜົນໄດ້ຮັບ ເຊິ່ງເຊື່ອມໂຍງ ຜູ້ ລົງທຶນ ທີ່ມີຈິດສໍານຶກທາງດ້ານສັງຄົມແລະສິ່ງແວດລ້ອມ (ຜູ້ສະໜອງທຶນເພື່ອ ສ້າງຜົນໄດ້ຮັບ) ກັບ ວິສາຫະກິດຕ່າງໆ ທີ່ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ບໍລິການ ຫຼື ແຜນ ການທາງດ້ານສັງຄົມ (ຕ.ຢ: ພັນທະບັດ ສີຂຽວ ແລະ ສີຟ້າ ຂອງ ADB).</p>
<p>ການເງິນປະສານ</p>	<p>ໝາຍເຖິງ ວິທີການດໍາເນີນງານແບບປັບໂຄງສ້າງ ໂດຍທີ່ ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງ ທີ່ມີຈຸດປະສົງຕ່າງກັນ ລົງທຶນຄຽງບ່າຄຽງໄຫຼ່ກັນ ເພື່ອບັນລຸ ຈຸດປະສົງສະເພາະ ຂອງ ອົງການຈັດຕັ້ງຕົນເອງ (ອາດຈະເປັນ ຜົນຕອບແທນທາງການເງິນ, ຜົນ ກະທົບທາງບວກດ້ານສັງຄົມ ຫຼື ສິ່ງແວດລ້ອມ, ຫຼື ປະສົມກັນທັງສອງຢ່າງ) ໂດຍນໍາໃຊ້ ການເງິນ ຫຼື ການສະໜອງທຶນ ເພື່ອ ການພັດທະນາ (ຕ.ຢ: ກົນໄກ ການສະໜອງທຶນພູມມິທັດເຂດຮ້ອນຊຸ່ມ ຂອງ ອິນໂດເນເຊຍ).</p>
<p>ສະຖາບັນການເງິນຈຸລະ ພາກ ແລະ ທະນາຄານ ທຸລະກິດ</p>	<p>ເງິນກູ້ຈຸລະພາກ ທີ່ມີຄວາມຫົດຫຼີດ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ ສ່ວນບຸກຄົນ ທົ່ວ ຕ່ອງໂສ້ມູນຄ່າ ໃຫ້ສາມາດລົງທຶນ ໃສ່ ກິດຈະກຳຫາລ້ຽງຊີບ ທີ່ມີຄວາມ ທົນທານ ຕໍ່ ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ກິດຈະກຳສ້າງລາຍໄດ້ ທີ່ມີ ກັບສິ່ງແວດລ້ອມ (ຕ.ຢ: ການເງິນຈຸລະພາກ ຈໍາເຮີນ - Chamroeun ຢູ່ ກໍາປູເຈຍ : ມີຫຼາຍຜະລິດຕະພັນການເງິນ ທີ່ອອກແບບມາສະເພາະ ໂດຍ ປະສົມກັບ ປະກັນໄພຈຸລະພາກ).</p>

<p>ການສະໜອງທຶນ ໃຫ້ ການຂ້າມຜ່ານ ໄປສູ່ ການຜະລິດແບບນິເວດ ກະສິກໍາ ໃນລັກສະນະ ລວມທັງໝົດ</p>	<p>ໝາຍເຖິງ ລະບົບໃຫ້ນະໂຍບາຍສິ່ງເສີມ ບົນພື້ນຖານພາກປະຕິບັດຕົວຈິງ ທີ່ປະສານກັບ ການພິສູດ ແລະ ຍັງຍືນ ຜົນໄດ້ຮັບ ທີ່ສາມາດວັດແທກໄດ້ (ຕ.ຢ: ໂຄງການທົດລອງ ເດ ມິນ - <i>Dei Meas</i>).</p>
---	---

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ຜູ້ຂຽນ ແລະ ເດ ມິນ ຂອງ ສະວິດສ໌ຄອນແຕັກ (*SwissContact*), ເວັບໄຊ້ ຕະຫຼາດ ລະບົບນິເວດ-*Ecosystem Marketplace website*, 2023

ເອກະສານອ້າງອີງ

- ASEAN.** 2015. Vision and Strategic Plan for ASEAN Cooperation in Food, Agriculture and Forestry (2016-2015)
- ASEAN.** 2022. ASEAN Regional Guidelines for Sustainable Agriculture in ASEAN
- Caron, P., Reig, E., Roep, D., Hediger, W., Le Cotty, T., Barthélémy, D., Hadynska, A., Hadynski, J., Oostindie, H. & Sabourin, E.** 2008. Multifunctionality: refocusing a spreading, loose and fashionable concept for looking at sustainability? *International Journal of Agricultural Resources, Governance and Ecology*, 7(4): 301–318.
- D'Annolfo, R., Gemmill-Herren, B., Graeub, B. & Garibaldi, L.A.** 2017. A review of social and economic performance of agroecology. *International Journal of Agricultural Sustainability*, 15 (6): 632–644.
- De Schutter, O.** 2010. Agro-ecology and the right to food. Report presented to the Human Rights Council A/HRC/16/49, Sixteenth Session. New York, USA, United Nations.
- De Schutter, O.** 2012. Agroecology, a tool for the realization of the right to food. *In*: E. Lichtfouse, ed. *Agroecology and strategies for climate change*. Sustainable Agriculture Reviews, 8. Dordrecht, Netherlands, Springer.
- Ewert, F., Baatz, R. & Finger, R.** 2023. Agroecology for a sustainable agriculture and food system: from local solutions to large-scale adoption. *Annual Review of Resource Economics*, 15: 351–381.
- FAO.** 2018. The 10 Elements of agroecology: Guiding the transition to sustainable food and agricultural systems. Rome. <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/3C7778b3-8fba-4a32-8C13-f21dC5ef31cf/content>
- FAO.** 2024. Scaling up agroecology to achieve the SDGs. Rome. <https://www.fao.org/agroecology/overview/agroecology-and-the-sustainable-development-goals/en/>
- Gliessman, S.** 2016. Transforming food systems with agroecology. *Agroecology and Sustainable Food Systems*, 40(3): 187–189.
- HLPE.** 2019. Agroecological and other innovative approaches for sustainable agriculture and food systems that enhance food security and nutrition. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security. Rome. <http://www.fao.org/cfs/cfs-hlpe/en/>
- Leippert, F., Darmaun, M., Bernoux, M. & Mpheshea, M.** 2020. The potential of agroecology to build climate-resilient livelihoods and food systems. Rome. FAO and Biovision. <https://doi.org/10.4060/cb0438e>
- Parmesan, C., M.D. Morecroft, Y. Trisurat, R. Adrian, G.Z. Anshari, A. Arneth, Q. Gao, P. Gonzalez, R. Harris, J. Price, N. Stevens, and G.H. Talukdarr.** 2022: Terrestrial and Freshwater Ecosystems and Their Services. In: *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability*. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [H.-O. Pörtner, D.C. Roberts, M. Tignor, E.S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, M. Craig, S. Langsdorf, S. Lösschke, V. Möller, A. Okem, B. Rama (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA, pp. 197–377, doi:10.1017/9781009325844.004
- Poniso, L.C., M'Gonigle, L.K., Mace, K. C., Palomino, J., de Valpine, P. & Kremen, C.** 2015. Diversification practices reduce organic to conventional yield gap. *Proceedings of the Royal Society*, B, 282. 20141396. <https://doi:10.1098/rspb.2014.1396>
- Pretty, J.N., Morison, J.I.L. & Hine, R.E.** 2003. Reducing food poverty by increasing agricultural sustainability in developing countries. *Agriculture Ecosystems and Environment*, 95: 217–234. doi: 10.1016/S0167-8809(02)00087-7
- Tittonell, P.** 2020. Assessing resilience and adaptability in agroecological transitions. *Agricultural Systems*, 184:102862
- Tittonell, P.** 2023. *A Systems Approach to Agroecology*. Berlin, Springer Nature.
- Wezel, A., Herren, B.G., Kerr, R.B., Barrios, E., Gonçalves, A.L. R. & Sinclair, F.** 2020. Agroecological principles and elements and their implications for transitioning to sustainable food systems. A review. *Agronomy for Sustainable Development*, 40: 1–13
